

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ – ΟΛΙΚΗ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΜΕ ΔΙΕΘΝΗ
ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟ (MBA – Total Quality Management
International)



ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ
ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΜΥΜΟ: ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΠΕΡΙΜΕΝΗ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΗ
ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΗΤΡΩΟΥ: ΜΔΕΟΠ 1924

ΠΕΙΡΑΙΑΣ, 2021

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ****ΤΜΗΜΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών

στη «Διοίκηση Επιχειρήσεων – Ολική Ποιότητα» με διεθνή προσανατολισμό

ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

(περιλαμβάνεται ως ξεχωριστή [δευτέρα] σελίδα στο σώμα της διπλωματικής εργασίας)

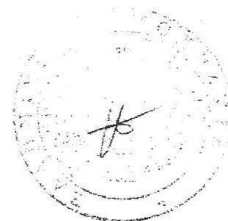
Δηλώνω υπεύθυνα ότι η διπλωματική εργασία για τη λήψη του μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών, του Πανεπιστημίου Πειραιώς, στη Διοίκηση Επιχειρήσεων - Ολική Ποιότητα με διεθνή προσανατολισμό με τίτλο:

**ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ**

έχει συγγραφεί από εμένα αποκλειστικά και στο σύνολό της. Δεν έχει υποβληθεί ούτε έχει εγκριθεί στο πλαίσιο κάποιου άλλου μεταπτυχιακού προγράμματος ή προπτυχιακού τίτλου σπουδών, στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό, ούτε είναι εργασία ή τμήμα εργασίας ακαδημαϊκού ή επαγγελματικού χαρακτήρα.

Δηλώνω επίσης υπεύθυνα ότι οι πηγές στις οποίες ανέτρεξα για την εκπόνηση της συγκεκριμένης εργασίας, αναφέρονται στο σύνολό τους, κάνοντας πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο.

Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου.

Υπογραφή Μεταπτυχιακού Φοιτητή/τριας **ΠΕΡΙΜΕΝΗ**Όνοματεπώνυμο **ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΠΕΡΙΜΕΝΗ**Ημερομηνία **20/5/2021**

Αφιερώνεται στην οικογένειά μου.

One cannot think well, love well, sleep well, if one has not dined well.”

— *Virginia Woolf, A Room of One's Own*

Σημαντικοί Όροι:

Ευρωπαϊκή Ένωση, Νομοθεσία, Πολιτικές, τρόφιμα, καταναλωτής, υγεία, κράτος μέλος, ασφάλεια τροφίμων, Κανονισμοί, Οδηγίες, έλεγχοι, ευρωπαϊκοί μηχανισμοί

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία εξετάζει το ζήτημα της ασφάλειας των τροφίμων στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης με σκοπό την αποτύπωση των κανόνων δικαίου, των πολιτικών και των αρχών που διαμορφώθηκαν διαχρονικά για να ρυθμίσουν το εν λόγω ζήτημα, και δη, από την εγκαθίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως τις μέρες μας.

Το ενδιαφέρον για την εξασφάλιση της ασφάλειας τροφίμων σε κάθε στάδιο της διαδικασίας παραγωγής τροφίμων είναι κομβικής σημασίας για την Ευρωπαϊκή Ένωση και η προστασία της υγείας των ευρωπαϊκών καταναλωτών, αλλά και της υγείας των ζώων βρίσκεται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος της ευρωπαϊκής νομοθεσίας και πολιτικής για τα τρόφιμα. Όπως θα αποδειχθεί, η κοινωνική, οικονομική και πολιτική σημασία του κλάδου της διατροφής είναι κομβικής σημασίας για την Ευρωπαϊκή Ένωση, ενόσω το δίκαιο των τροφίμων άπτεται ταυτόχρονα της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, της προστασίας του καταναλωτή και της πολιτικής του ανταγωνισμού.

Το πρώτο κεφάλαιο της εργασίας αναλύει τη σημασία της βιομηχανίας τροφίμων για την ευρωπαϊκή οικονομία και κοινωνία. Η βιομηχανία τροφίμων αποτελεί έναν εκ των σημαντικότερων κλάδων της Ευρώπης, όπως αποδεικνύεται από στατιστικά δεδομένα. Από την άλλη, οι συνεχείς αλλαγές της ευρωπαϊκής κοινωνίας ασκούν επιρροή στις διατροφικές συνήθειες των ευρωπαϊκών πολιτών.

Το δεύτερο κεφάλαιο αποτελεί μια ιστορική αναδρομή στην ευρωπαϊκή νομοθεσία και πολιτική μεταξύ των ετών 1951-1999.

Το τρίτο κεφάλαιο περιλαμβάνει το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο. Η ευρωπαϊκή νομοθεσία και η πολιτική αναφορικά με την ασφάλεια τροφίμων υπέστη μια ουσιώδη αναδιάρθρωση στις αρχές της δεκαετίας του 2000, η οποία διαμόρφωσε ένα περίπλοκο και ολοκληρωμένο σύστημα που καλύπτει το σύνολο της διατροφικής αλυσίδας, δηλαδή τις ζωοτροφές, τα φυτά και τα τρόφιμα, κατά την επεξεργασία, αποθήκευση, μεταφορά, εισαγωγή, εξαγωγή και τη λιανική πώληση.

Το τέταρτο κεφάλαιο επικεντρώνεται στο σκοπό, στη λειτουργία και στη διοίκηση της Ευρωπαϊκής Αρχής Ασφάλειας των Τροφίμων.

Abstract

This thesis investigates how food safety is regulated in the European Union with the aim to structure the different rules and authorities regulating food safety through the ages, from the establishment of European Union until nowadays.

The interest of ensuring food safety at every stage of the food production process is central in the European Union in order to protect public health, as well as the health of animals. Through the writing of this thesis, the aim is to be stressed out that the social, economical, political significance of the food industry is crucial for the European Union, while at the same time food law is about Common Agricultural Policy, free movement of commodities, consumer protection and fair trade.

The first chapter of the thesis elaborates the importance of the food industry for the European economy and society. Food industry is one of the most important sectors in Europe, which is proven with statistical data. On the other hand, the constant changes of the European society affect the nutritional behavior of European citizens.

The second chapter of the thesis approaches the history of European legislation and policy from 1951 to 1999.

Chapter three of the thesis contains the existing legislative framework. European food safety legislation and policy underwent substantial reform in the early 2000s, which formed a complex and integrated system of rules covering the entire food chain, from animal feed and health, through plant protection and food production, to processing, storage, transport, import and export and retail sales.

Chapter four of the thesis focuses on the aim, function and governance of the European Food Safety Authority.

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να εκφράσω την αμέριστη ευγνωμοσύνη μου προς την οικογένεια μου για τη στήριξη τους καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου και έτι περισσότερο κατά τη φοίτησή μου στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Διοίκησης Ολικής Ποιότητας με Διεθνή Προσανατολισμό.

Ειδική αναφορά θα ήθελα να κάνω στην απεριόριστη βοήθεια της επιβλέπουσας καθηγήτριας κυρίας Δελούκα – Ιγγλέση Κορνηλίας, η οποία υπήρξε πάντα παρούσα με τις γνώσεις και τις κατευθυντήριες γραμμές της, σε αυτό το μακρό ταξίδι της εκπόνησης της Διπλωματικής μου Εργασίας.

Τέλος, ένα μεγάλο ευχαριστώ οφείλω στο σύνολο των διδασκόντων καθηγητών του Μεταπτυχιακού Προγράμματος για το σύνολο των πολύτιμων γνώσεων που μοιράστηκαν μαζί μας αφυπνίζοντας τα ακαδημαϊκά μας ενδιαφέροντα.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: Η σημασία του κλάδου της διατροφής για την Ευρωπαϊκή Ένωση	2
I. Η σπουδαιότητα της βιομηχανίας τροφίμων – ποτών με οικονομικούς όρους	2
II. Η κοινωνία των ευρωπαίων πολιτών και διατροφή	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: Ο ενωσιακός νομοθέτης ως θεματοφύλακας της ασφάλειας των τροφίμων	11
I. Η «γέννηση» της ενωσιακής νομοθεσίας για τα τρόφιμα (1951 – 1985).....	11
1. Η ίδρυση των τριών Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων	11
2. Η Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ) (1962).....	13
3. Οι πρώιμες απόπειρες εναρμόνισης των διατάξεων αναφορικά με την προστασία της δημόσιας υγείας και των καταναλωτών	15
II. Η «ενηλικίωση» της ενωσιακής νομοθεσίας για τα τρόφιμα (1985 – 1992).....	16
1. Το Λευκό Βιβλίο για την Πραγματοποίηση της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Αγοράς (1985)	16
2. Η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη (1986).....	17
3. Νέα γραμμή πλεύσης αναφορικά με την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς 20	
4. Το ατύχημα στον πυρηνικό σταθμό του Τσερνομπίλ: Η «κοινοτική» αντίδραση για την ασφάλεια των τροφίμων (1986)	22
5. Η Συνθήκη του Μάαστριχτ (1992).....	23
III. Οι τριγμοί των διατροφικών κρίσεων και η ανατροπή της ευρωπαϊκής προσέγγισης της ασφάλειας των τροφίμων (1993 - 1999)	26
1. Η κρίση της σπογγώδους εγκεφαλοπάθειας και άλλες διατροφικές κρίσεις: Μια κρίση του θεσμικού πλαισίου της ασφάλειας των τροφίμων	26
2. Η αναδιάρθρωση των θεσμικών οργάνων.....	29
3. Το Πράσινο Βιβλίο της ευρωπαϊκής νομοθεσίας στον τομέα των τροφίμων (1997)	30
4. Η Συνθήκη του Άμστερνταμ (1997)	30
5. Το Λευκό Βιβλίο για την ασφάλεια των τροφίμων (1999).....	32
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: 21ος αιώνας: μια νέα εποχή για την νομοθεσία και την πολιτική της ΕΕ στον τομέα της Ασφάλειας των Τροφίμων	36
I. Γενική νομοθεσία	36
1. Ο Κανονισμός – Πλαίσιο 178/2002 (General Food Law Regulation).....	36
2. Υγιεινή των τροφίμων: «Δέσμη κανόνων για την υγιεινή»	41
3. Εφαρμοστικά μέτρα και μεταβατικές διατάξεις	47
II. Μόλυνση των τροφίμων	51
III. Επισήμανση τροφίμων	60

IV. Ουσίες που προστίθενται στα τρόφιμα	66
V. Υγεία των ζώων και των φυτών	67
VI. Νομοθεσία για τις ζωοτροφές και την επισήμανσή τους	70
VII. Νέα τρόφιμα	72
VIII. Γενετικά Τροποποιημένοι Οργανισμοί (ΓΤΟ)	73
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ: Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων (EFSA)	76
I. Σκοπός – Λειτουργία	76
II. Δομή – Διοίκηση	80
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	84
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	85
ΕΛΛΗΝΙΚΗ	85
ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ	85
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ	88
ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ	88
ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΕΣ	90
ΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ	94

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο Αμερικάνος ψυχολόγος Abraham Maslow στη θεωρία του περί ιεράρχησης των αναγκών, θέτει την τροφή στη βάση της πυραμιδικής του κατάταξης, μαζί με το νερό, τον αέρα και τον ύπνο. Οι εν λόγω ανάγκες καλούνται Φυσιολογικές/Βιολογικές και κατά τον Maslow, αποτελούν τις πιο σημαντικές ανάγκες των ανθρώπων καθώς η ικανοποίησή τους αποτελεί πρωταρχική τους επιδίωξη. Διαχρονικά, οι ανθρώπινες κοινωνίες φαίνεται πράγματι να τοποθετούν τη διατροφή στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος τους, όχι μόνο όσον αφορά την επάρκεια των τροφίμων, αλλά και ως προς τη θρεπτική αξία και ιδίως ως προς την ασφάλεια τους. Το ενδιαφέρον αυτό των κοινωνιών δεν θα μπορούσε παρά να αποτυπωθεί και στα ενδιαφέροντα του νομοθέτη οδηγώντας σταδιακά στη διαμόρφωση του κλάδου του δικαίου τροφίμων (food law, droit de l' alimentation, Lebensmittelrecht). Τα μονοπάτια αυτά ακολούθησε, συγκεκριμένα, και ο ενωσιακός νομοθέτης, ήδη από τη στιγμή ίδρυσης της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, με την ασφάλεια των τροφίμων να αποτελεί από την πρώτη στιγμή το θεμέλιο λίθο του ευρωπαϊκού δικαίου τροφίμων. Κατά συνέπεια, σταδιακά διαμορφώθηκε ένα στιβαρό οικοδόμημα που εξασφαλίζει την ασφάλεια των τροφίμων, στηριζόμενο σε ένα ιδιαίτερα αναλυτικό νομοθετικό πλαίσιο για κάθε στάδιο της παραγωγής των τροφίμων και τις αρμόδιες ευρωπαϊκές αρχές να επαγρυπνούν καθημερινά για την ορθή εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: Η σημασία του κλάδου της διατροφής για την Ευρωπαϊκή Ένωση

I. Η σπουδαιότητα της βιομηχανίας τροφίμων – ποτών με οικονομικούς όρους

Ο τομέας παραγωγής προϊόντων τροφίμων περιλαμβάνει την επεξεργασία προϊόντων - αγροτικών, δασοκομίας και αλιείας- σε τρόφιμα κατάλληλα για ανθρώπους ή ζώα, συμπεριλαμβανομένης της παραγωγής «ενδιάμεσων» προϊόντων, τα οποία δεν είναι τρόφιμα/ζωοτροφές (λ.χ. δορές). Η παρασκευή ροφημάτων περιλαμβάνει (μη) αλκοολούχα ροφήματα, μεταλλικό νερό, απεσταγμένα ροφήματα, ενώ δεν περιλαμβάνει χυμούς φρούτων και λαχανικών και ροφήματα με βάση το γάλα, τον καφέ και το τσάι¹.

Η βιομηχανία τροφίμων – ποτών αποτελεί το μεγαλύτερο βιομηχανικό κλάδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης βάσει της προστιθέμενης αξίας, του κύκλου εργασιών και των θέσεων εργασιών². Πιο συγκεκριμένα, κατά το έτος 2016, ο κλάδος τροφίμων – ποτών συνέβαλε στην ακαθάριστη προστιθέμενη αξία (Gross Value Added – GVA³) της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά ποσοστό 2.1%, ενώ το συνολικό μερίδιο που του αναλογεί στην προστιθέμενη αξία (Value Added⁴) της ευρωπαϊκής βιομηχανίας ανέρχεται σε ποσοστό 12.3%, το οποίο μεταφράζεται σε 236 δισεκατομμύρια ευρώ. Μάλιστα, κρίσιμο είναι να αναφερθεί πως κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας, η προστιθέμενη αξία του εν λόγω κλάδου έχει γνωρίσει αύξηση ταχύτερη από το σύνολο της βιομηχανίας⁵. Κατά το ίδιο έτος, το μερίδιο της βιομηχανίας τροφίμων – ποτών στον κύκλο εργασιών του βιομηχανικού κλάδου εν γένει αντιστοιχεί σε 15.1%, ποσοστό που αναλογεί σε 1.118 δισεκατομμύρια ευρώ⁶. Αναφορικά με την απασχόληση στον τομέα της βιομηχανίας τροφίμων – ποτών, το 2016 απασχολήθηκαν 4.72 εκατομμύρια άτομα, αριθμός που ισοδυναμεί με το 15.5% των συνολικών θέσεων εργασίας του

¹ European Commission. (2016). *The competitive position of the European food and drink industry*. ECSIP Consortium. σελ. 31. Ανακτήθηκε 24 Ιανουαρίου 2021 από: https://ec.europa.eu/growth/content/study-competitive-position-european-food-and-drink-industry-0_en.

² European Commission. *Food and drink industry*. Ανακτήθηκε 24 Ιανουαρίου 2021 από: https://ec.europa.eu/growth/sectors/food_en

³ Αναφορικά με τον όρο «Gross value added (GVA)» αυτός αναφέρεται στην Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία, η οποία είναι η αξία των αγαθών και των υπηρεσιών που παράγει ένας κλάδος, αφαιρώντας το κόστος των πρώτων υλών που χρησιμοποιούνται στην παραγωγή. Η Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία μετρά τις συνεισφορές του κάθε κλάδου ξεχωριστά στην οικονομία. Βλ. αναλυτικά FoodDrinkEurope. (2019). *Data & Trends ...* ο.π.

⁴ Αναφορικά με τον όρο «Value added» αποδίδεται στα ελληνικά ως «Προστιθέμενη Αξία», δηλαδή το ακαθάριστο εισόδημα από τις λειτουργικές δραστηριότητες ύστερα από προσαρμογή των επιδοτήσεων και των έμμεσων φόρων. Βλ. αναλυτικά FoodDrinkEurope. (2019). *Data & Trends ...* ο.π.

⁵ FoodDrinkEurope. (2019). *Data & Trends: EU Food & Drink Industry*. Ανακτήθηκε 24 Ιανουαρίου 2021 από: <https://www.fooddrinkeurope.eu/publication/data-trends-of-the-european-food-and-drink-industry-2019/>

⁶ FoodDrinkEurope. (2019). *Data & Trends ...* ο.π.

δευτερογενούς τομέα παραγωγής, ενώ το ποσό που δαπανήθηκε για τις αμοιβές των ατόμων αυτών ανέρχεται σε 107 δισεκατομμύρια ευρώ⁷. Ακόμη και σε εθνικό επίπεδο, η βιομηχανία τροφίμων – ποτών βρίσκεται μεταξύ των τριών πρώτων θέσεων του μεταποιητικού τομέα των περισσότερων κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αναφορικά με τον κύκλο εργασιών και την απασχόληση. Η Γαλλία, η Γερμανία, η Ιταλία, η Ισπανία και το Ηνωμένο Βασίλειο⁸ αποτελούν τους σημαντικότερους «παραγωγούς» όταν πρόκειται για τον κύκλο εργασιών. Εξετάζοντας το ελληνικό παράδειγμα, παρατηρεί κανείς πως το 2017 η βιομηχανία τροφίμων – ποτών αποτελούσε το νούμερο ένα κλάδο της μεταποιητικής βιομηχανίας, από άποψη απασχόλησης με ποσοστό εργαζομένων περίπου 11.5% επί του συνόλου. Το εν λόγω έτος, στον κλάδο αυτό δραστηριοποιούνταν 17.123 επιχειρήσεις, ενώ απέδωσε αφενός 14.6 δισεκατομμύρια ευρώ αναφορικά με τον κύκλο εργασιών και αφετέρου 3 δισεκατομμύρια ευρώ αναφορικά με την προστιθέμενη αξία⁹.

Τα δεδομένα που αποτυπώνουν τις επενδύσεις επί της Έρευνας και της Ανάπτυξης (R&D investment) στη βιομηχανία τροφίμων – ποτών αποδεικνύουν πως η ευρωπαϊκή αγορά αναγνωρίζει τη σημασία του συγκεκριμένου κλάδου και επιδιώκει τη συνεχή ανάπτυξη του. Η Ευρωπαϊκή Ένωση κατά τα έτη 2017-2018 επένδυσε 2.9 δισεκατομμύρια ευρώ, δηλαδή 36.1% του συνολικού ποσού που δαπανήθηκε παγκοσμίως για επενδύσεις «R&D». Το ποσό των 2.9 δισεκατομμυρίων ευρώ έχει δαπανηθεί από –μόλις- 16 εταιρίες, οι οποίες έχουν την έδρα τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ηνωμένο Βασίλειο: 5, Κάτω Χώρες: 3, Γαλλία, Ιρλανδία, Γερμανία: 2, Βέλγιο, Δανία: 1)¹⁰.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί πως η βιομηχανία τροφίμων – ποτών προσφέρει ευκαιρίες για εμπορικές δραστηριότητες μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τρίτων κρατών. Η Ευρωπαϊκή Ένωση διαθέτει σημαντικό εμπορικό πλεόνασμα στο εμπόριο τροφίμων και τα ευρωπαϊκά εξειδικευμένα προϊόντα εκτιμώνται δεόντως διεθνώς. Τα τελευταία δέκα χρόνια, οι εξαγωγές της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε τρόφιμα και ποτά έχουν διπλασιαστεί, ξεπερνώντας τα 90 δισεκατομμύρια ευρώ και διαμορφώνοντας θετικό ισοζύγιο της τάξεως των 30 δισεκατομμυρίων ευρώ¹¹. Κατά τη διάρκεια του έτους 2017, η Ευρωπαϊκή Ένωση κατέλαβε την πρώτη θέση στις εξαγωγές τροφίμων και ποτών σε παγκόσμιο επίπεδο και τη δεύτερη θέση, αντίστοιχα, όσον αφορά τις

⁷ FoodDrinkEurope. (2019). *Data & Trends ...* ο.π.

⁸ Το Ηνωμένο Βασίλειο αποχώρησε από την Ευρωπαϊκή Ένωση στις 31 Ιανουαρίου 2020 τα μεσάνυχτα (ώρα Κεντρικής Ευρώπης), όταν τέθηκε σε ισχύ η συμφωνία αποχώρησης.

⁹ FoodDrinkEurope. (2019). *Data & Trends ...* ο.π.

¹⁰ FoodDrinkEurope. (2019). *Data & Trends ...* ο.π.

¹¹ European Commission. *Food and drink industry ...* ο.π.

εισαγωγές. Μάλιστα, κατά το διάστημα των ετών 2013-2017, το μερίδιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις παγκόσμιες εξαγωγές τροφίμων – ποτών αυξήθηκε κατά 1.5%, φτάνοντας το έτος 2017 στο 19%¹².

Θεμελιώδες ζήτημα για τον τομέα των τροφίμων, σε οικονομικό επίπεδο, αποτελεί η ανταγωνιστικότητα (*competitiveness*), γεγονός που έχει αναγάγει τη βελτίωση της σε βασική προτεραιότητα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, στα πλαίσια –και- της Ενιαίας Αγοράς για τα Τρόφιμα (Single Market for Food)¹³. Πιο συγκεκριμένα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή:

- Προχωρά σε πολιτικές που υποστηρίζουν την ανταγωνιστικότητα της Ευρωπαϊκής Βιομηχανίας Τροφίμων – Ποτών και την ομαλή λειτουργία της εφοδιαστικής αλυσίδας τροφίμων. Στα πλαίσια αφενός μιας συζήτησης πανευρωπαϊκού επιπέδου αναφορικά με τη διακίνηση τροφίμων και αφετέρου μιας πολιτικής τόνωσης των πρωτοβουλιών για μια περισσότερο αποτελεσματική αλυσίδα τροφίμων, το 2010 η Επιτροπή εγκαθίδρυσε το «Φόρουμ Υψηλού Επιπέδου για την Καλύτερη Λειτουργία της Εφοδιαστικής Αλυσίδας Τροφίμων» (High Level Forum for a Better Functioning Food Supply Chain¹⁴), το οποίο ανέλαβε μια ολιστική προσέγγιση, συμπεριλαμβανομένων αφενός αντιπροσώπων σε κάθε στάδιο της παραγωγής και αφετέρου εθνικών αρχών¹⁵.
- Παρέχει χώρο για διάλογο και ανταλλαγή καλών πρακτικών μεταξύ κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των ενδιαφερομένων μελών της αλυσίδας
- Επιδιώκει να αντιμετωπίσει πρακτικές αθέμιτου ανταγωνισμού. Ειδικότερα, το 2014 η Επιτροπή εξέδωσε Ανακοίνωση αναφορικά με την αντιμετώπιση των αθέμιτων εμπορικών πρακτικών στην αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων από επιχείρηση σε επιχείρηση (Communication on unfair trading practices in the food supply chain – COM/2014/0472 final¹⁶), ενώ το 2016 ακολούθησε Αναφορά σχετικά με το ζήτημα αυτό (Report on unfair business-to-business

¹² FoodDrinkEurope. (2019). *Data & Trends ...* ο.π.

¹³ European Commission. *Food and drink industry ...* ο.π.

¹⁴ European Commission. *Forum for a better functioning food supply chain*. Ανακτήθηκε 24 Ιανουαρίου 2021 από: https://ec.europa.eu/growth/sectors/food/competitiveness/supply-chain-forum_en

¹⁵ European Commission. *Competitiveness of the European food industry*. Ανακτήθηκε 24 Ιανουαρίου 2021 από: https://ec.europa.eu/growth/sectors/food/competitiveness_en

¹⁶ EUR-Lex. Document 52014DC0472. *COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS Tackling unfair trading practices in the business-to-business food supply chain. /* COM/2014/0472 final */* Ανακτήθηκε 24 Ιανουαρίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52014DC0472>

trading practices – COM/2016/32 final¹⁷). Εξάλλου, το ζήτημα των αθέμιτων εμπορικών πρακτικών¹⁸ αποτελεί έναν από τους βασικούς τομείς ενδιαφέροντος του Φόρουμ τα τελευταία χρόνια¹⁹.

- Παρακολουθεί τις τιμές των ευρωπαϊκών προϊόντων προκειμένου να αυξήσει τη διαφάνεια. Ο βασικός στόχος του «Οργάνου Παρακολούθησης Τιμών Ευρωπαϊκών Προϊόντων» (European Food Prices Monitoring Tool) είναι να συγκεντρώσει δεδομένα εξέλιξης σε διαφορετικούς τομείς της εφοδιαστικής αλυσίδας τροφίμων, προκειμένου να συγκρίνει τις αλλαγές των τιμών σε: αγροτικά προϊόντα, προϊόντα της βιομηχανίας τροφίμων και καταναλωτικά προϊόντα²⁰.
- Δημοσιεύει έρευνες²¹ αναφορικά με την επίτευξη ανταγωνιστικής θέσης στη βιομηχανία τροφίμων – ποτών, αλλά και εν γένει σχετικές με τον τομέα αυτό. Οι έρευνες αυτές αναλύουν τα δυνατά σημεία και τις αδυναμίες του τομέα, ενώ δείχνουν την ανάγκη για διευθέτηση συγκεκριμένων ζητημάτων ανταγωνιστικότητας που αντιμετωπίζει η βιομηχανία²².

Εξετάζοντας τα δεδομένα της βιομηχανίας τροφίμων – ποτών από οικονομική σκοπιά, ένα μείζον ζήτημα είναι το *Εμπόριο Παράγωγων Αγροτικών Προϊόντων (processed agricultural products - PAPs)*²³. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αφενός ρυθμίζει το εμπορικό καθεστώς των προϊόντων αυτών και αφετέρου εργάζεται επί της βελτίωσης των συνθηκών διακίνησης τους ενθαρρύνοντας την κατάργηση δασμών και τη θέσπιση «κανόνων προέλευσης» θετικά διακείμενων προς το εμπόριο και την παγίωση κανόνων αμοιβαίας αναγνώρισης της νομοθεσίας αναφορικά με τα τρόφιμα σε κράτη εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης²⁴.

¹⁷ European Commission. (2016). *REPORT FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL on unfair business-to-business trading practices in the food supply chain*. ECSIP Consortium. Ανακτήθηκε 24 Ιανουαρίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0032&from=EN>

¹⁸ Βλ. σχετικά την Οδηγία (ΕΕ) 2019/633 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές στις σχέσεις μεταξύ επιχειρήσεων στην αλυσίδα εφοδιασμού γεωργικών προϊόντων και τροφίμων, ΕΕ L 111/59 της 25.4.2019.

¹⁹ European Commission. *Competitiveness of the European ...* ο.π.

²⁰ European Commission. *The European Food Prices Monitoring Tool*. Ανακτήθηκε 24 Ιανουαρίου 2021 από: https://ec.europa.eu/growth/sectors/food/competitiveness/prices-monitoring_en

²¹ European Commission. *Competitiveness studies*. Ανακτήθηκε 24 Ιανουαρίου 2021 από: https://ec.europa.eu/growth/sectors/food/competitiveness/studies_en

²² European Commission. *Competitiveness of the European ...* ο.π.

²³ Αναφορικά με τον όρο «processed agricultural products (PAPs)», χρησιμοποιείται για τα μη-αγροτικά προϊόντα φαγητού και ποτού, που έχουν κατασκευαστεί από αγροτικά προϊόντα Βλ. αναλυτικά: https://ec.europa.eu/growth/sectors/food/processed-agricultural-products/definition_el

²⁴ European Commission. *Food and drink industry ...* ο.π.

Η προστατευτική στάση που κρατά η Ευρωπαϊκή Επιτροπή απέναντι στον τομέα της βιομηχανίας τροφίμων – ποτών αποδεικνύει την αναγνώριση εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης της σημασίας του τομέα αυτού για την οικονομία της. Ως εκ τούτου, βασική επιδίωξη της δεν θα μπορούσε παρά να είναι η *βιωσιμότητα (sustainability)* ενός τόσο κερδοφόρου κλάδου. Η εξασφάλιση της βιωσιμότητας της βιομηχανίας τροφίμων – ποτών εξαρτάται από μια σειρά παραγόντων, τους οποίους καλείται να λάβει υπόψη η Ευρωπαϊκή Ένωση στην προσπάθεια της αυτή: κοινωνικοί, πολιτιστικοί, πολιτικοί, οικονομικοί, τεχνολογικοί παράγοντες επιφέρουν αλλαγές στην καταναλωτική συμπεριφορά των ευρωπαϊκών πολιτών²⁵. Εξάλλου, δεν πρέπει να λησμονείται πως πρόκειται για έναν κλάδο ευεπηρεάστο από τις οικονομικές κρίσεις²⁶. Η ευρωπαϊκή βιομηχανία τροφίμων-ποτών επηρεάστηκε, καταρχήν, σημαντικά από την οικονομική κρίση που ξέσπασε το 2009 και της επακόλουθης ύφεσης – πρωταρχικώς- στις δαπάνες των νοικοκυριών σε τρόφιμα και ποτά²⁷. Προσφάτως, μια νέα πρόκληση ήρθε να δοκιμάσει τις αντοχές του τομέα αυτού: το ξέσπασμα του ιού Covid 19, το οποίο εξέλαβε μορφή παγκόσμιας πανδημίας και έμελλε να επηρεάσει αρνητικά την ασφάλεια των τροφίμων παγκοσμίως, ενώ δημιούργησε τις συνθήκες για οξεία μείωση τόσο της προσφοράς όσο και της ζήτησης²⁸. Παρόλες τις δυσκολίες αυτές όμως, το μέλλον εξακολουθεί να φαίνεται ευοίωνα για την ευρωπαϊκή βιομηχανία τροφίμων – ποτών. Οι προσδοκίες για το βραχυπρόθεσμο μέλλον του συγκεκριμένου τομέα, ειδικότερα για το διάστημα της επόμενης πενταετίας περιλαμβάνουν:

- Παροχή ευρύτερης ποικιλίας προϊόντων τροφίμων και ποτών στους καταναλωτές όλων των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- Διεύρυνση της διεθνούς θέσης της βιομηχανίας τροφίμων – ποτών ως βασικό πάροχο προϊόντων προστιθέμενης αξίας
- Δημιουργία περισσότερων ευκαιριών για ανταγωνιστική έρευνα και καινοτομία
- Περισσότερο ελκυστικές θέσεις εργασίας για εργαζομένους όλων των ηλικιών
- Προαγωγή καλών εμπορικών πρακτικών στην εφοδιαστική αλυσίδα τροφίμων²⁹

²⁵ Lodorfos, G., Konstantopoulou, A., Kostopoulos, I., Essien, E. E. (2018, Μάιος). Food and Drink Industry in Europe and Sustainability Issues: *Insights from the Food & Drink Industry*. doi: 10.1108/978-1-78754-038-520180006.

²⁶ Borawski, P., Beldycka-Borawska, A., Zuchowski, I., Dunn, J. W. (2018, Μάιος 9-11). *The Economic Situation of the Food Industry in EU Countries* [Conference Presentation]. 19th International Scientific Conference "Economic Science for Rural Development 2018". doi: 10.22616/ESRD.2018.139.

²⁷ European Commission. (2016). *The competitive position of the ...* ο.π. σελ. 34

²⁸ Genkin, A., Mikheev, A. (2020, Μάιος). Influence of coronavirus crisis on food industry economy. *Foods and Raw Materials*. doi: 10.21603/2308-4057-2020-2-204-215

²⁹ FoodDrinkEurope. (2016). *A Competitive EU Food and Drink Industry for Growth and Jobs: Ambitions for 2025 Priorities and policy recommendations*. Ανακτήθηκε 24 Ιανουαρίου 2021 από: https://www.fooddrinkeurope.eu/uploads/publications_documents/Competitive_food_industry_growth_jobs_report.pdf

II. Η κοινωνία των ευρωπαϊών πολιτών και η διατροφή

Η κοινωνιολογία των τροφίμων και της διατροφής προσφάτως αναβίωσε το ενδιαφέρον της επί της θεματικής της υγιεινής διατροφής και τη σχέση της με την αγορά τροφίμων και την ταυτότητα της κατανάλωσης τροφίμων, καθώς οι πολιτικές τροφίμων και η μειωμένη εμπιστοσύνη στην παροχή τροφίμων δεν θα μπορούσαν παρά να ανανεώσουν το ενδιαφέρον επί του θέματος αυτού³⁰. Είτε οι ανησυχίες αφορούν την έλλειψη τροφής είτε την κατανάλωση υπερβολικά πολύ τροφής, την ποιότητα και/ή την ασφάλεια της τροφής, το πώς/τι θα θρέψει μια οικογένεια/τα παιδιά, ή τα συμβολικά νοήματα διαφορετικών τύπων φαγητών, βασικό ζήτημα αποτελεί ότι όλοι οι άνθρωποι πρέπει να καταναλώσουμε τροφή προκειμένου να επιβιώσουμε³¹. Στην παρούσα συγκυρία, η παγκοσμιοποίηση αποτελεί παράγοντα κομβικής σημασίας που έχει επιφέρει μεταβολές στο τοπίο της διατροφής σε παγκόσμιο επίπεδο³².

Συγκεκριμένα, η κατανάλωση τροφίμων και ποτών των πολιτών των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, επηρεάζεται από μια σειρά πολλαπλών κοινωνικών φαινομένων. Οι θεμελιώδεις κοινωνικές αλλαγές επιφέρουν μεταβολές στις προτιμήσεις των καταναλωτών σε τρόφιμα και ποτά και προσφέρουν ευκαιρίες για καινοτομίες στη βιομηχανία αυτή³³. Μια κοινωνικής φύσεως εξέλιξη που επηρεάζει τη ζήτηση τροφίμων είναι η *αύξηση – μείωση του πληθυσμού*. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, τα τελευταία χρόνια ο πληθυσμός έχει μειωθεί, παρά το γεγονός ότι το 2015 ο παγκόσμιος πληθυσμός άγγιξε τα 7.3 δισεκατομμύρια³⁴. Ένας ακόμη παράγοντας που επηρεάζει τη ζήτηση τροφίμων και ποτών είναι η *γήρανση του πληθυσμού*, καθώς οι γηραιότεροι άνθρωποι προτιμούν φαγητά με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά: Η απώλεια δοντιών, η μείωση της ανταπόκρισης των αισθήσεων αυξάνει τη ζήτηση τροφών με έντονη γεύση και κατάλληλη υφή. Η εξασθένηση της γεύσης, της μυϊκής δύναμης και της όρασης απαιτεί προϊόντα σε μικρότερη ποσότητα, συσκευασμένα σε μικρότερα δοχεία, με εύκολα αφαιρούμενα πώματα και μεγαλύτερες ετικέτες. Ακόμη, η προδιάθεση των ηλικιωμένων προς μη μεταδιδόμενες ασθένειες (σακχαρώδης διαβήτης, καρδιαγγειακά νοσήματα, οστεοπόρωση, παχυσαρκία), δημιουργεί νέες προσεγγίσεις στο ζήτημα της εξατομικευμένης διατροφής και των νέων προϊόντων³⁵. Χαρακτηριστική είναι άλλωστε η

³⁰ Ward, P., Coveney, J., Henderson, J. (2010). Editorial: A sociology of food and eating: Why now? *Journal of Sociology*. doi: 10.1177/1440783310384448

³¹ Ward, P., Coveney, J., Henderson, J. (2010). Editorial: A sociology ... ο.π.

³² Messer, E., Cohen, M. J. (2006, Μάιος). *Conflict, Food Insecurity, and Globalization* [FCND Discussion Paper 206]. International Food Policy Research Institute.

³³ European Commission. (2016). *The competitive position of the ...* ο.π. σελ. 36

³⁴ European Commission. (2016). *The competitive position of the ...* ο.π. σελ. 36

³⁵ European Commission. (2016). *The competitive position of the ...* ο.π. σελ. 36-37

ραγδαία αύξηση ζήτησης «λειτουργικών τροφίμων» (functional foods)³⁶. Ο εν λόγω παράγοντας είναι κομβικής σημασίας για την κοινωνία των πολιτών των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αν ληφθεί υπόψη πως στην Ευρωπαϊκή Ένωση, οι πολίτες άνω των 65 ετών ήταν 17.9% το 2012 (ποσοστό αυξημένο κατά 0.4% σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά), ενώ εκτιμάται πως το 2030 το 23.5% του συνολικού πληθυσμού θα είναι μεγαλύτερο των 65 ετών³⁷. Επιπρόσθετα, η *αστικοποίηση* ασκεί επιρροή στη βιομηχανία τροφίμων – ποτών, καθώς ενισχύεται ο ρόλος των υπεραγορών (super markets) – πολυεθνικών εταιριών στις πωλήσεις τροφίμων και εντοπίζεται μετατόπιση της απασχόλησης -εντός του συστήματος τροφίμων- από τον αγροτικό τομέα προς την επεξεργασία, τη μεταφορά, το χονδρεμπόριο, το λιανεμπόριο, την αυτόματη πώληση τροφίμων. Στην Ευρώπη, το 2014, ήδη το 73% των πολιτών διέμενε ήδη σε μεγάλα αστικά κέντρα, γεγονός που σημαίνει πως η παγκόσμια τάση της αστικοποίησης δεν εντοπίζεται τόσο έντονα στην δική μας ήπειρο³⁸. Μια ακόμη από τις κοινωνικές εξελίξεις των τελευταίων ετών που έχει αποτελέσει καθοριστικό παράγοντα της ζήτησης τροφίμων αποτελεί η *αναγνώριση της συσχέτισης μεταξύ διατροφής και υγείας*. Ολοένα και περισσότεροι καταναλωτές υιοθετούν υγιεινές δίαιτες στα πλαίσια διατήρησης ενός υγιεινού τρόπου ζωής που θα λειτουργήσει αποτρεπτικά απέναντι στις ασθένειες. Βέβαια, αξίζει να σημειωθεί πως ενώ η συσχέτιση της υγείας –σωματικής και ψυχικής³⁹- των καταναλωτών με τις διατροφικές – καταναλωτικές επιλογές τους είναι γενικά παραδεκτή στο δυτικό κόσμο, κατ' εξαίρεση στην ευρωπαϊκή ήπειρο οδηγεί πλέον σε μια στροφή προς έναν υγιεινό τρόπο ζωής. Αντιθέτως, στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, τα ολοένα αυξανόμενα ποσοστά νοσούντων από παχυσαρκία και σακχαρώδη διαβήτη, οδηγούν παγίως σε συνεχή αύξηση ζήτησης και κατανάλωσης ανθυγιεινών προϊόντων⁴⁰. Ακόμη, σοβαρής μορφής διατροφικές αλλεργίες και δυσανεξίες εφιστούν την προσοχή των καταναλωτών στα συστατικά των τροφίμων, ενώ τρόφιμα «άνευ» («free from» food) πχ. προϊόντα άνευ λακτόζης, άνευ γλουτένης, άνευ σιτηρών επιλέγονται από συνεχώς αυξανόμενο αριθμό καταναλωτών ακόμη και αν δεν έχουν κάποια αλλεργία. Έντονο είναι το ενδιαφέρον των καταναλωτών και για

³⁶ Με τον όρο «functional foods» νοούνται τα τρόφιμα που επηρεάζουν μια ή περισσότερες λειτουργίες του σώματος, πέραν των βασικών θρεπτικών επιδιώξεων, με τρόπο που είτε βελτιώνει την κατάσταση της υγείας και την ευεξία και/ή μειώνουν τον κίνδυνο ασθένειας. Καταναλώνονται στα πλαίσια μιας ισορροπημένης διατροφής. Δεν χορηγούνται με τη μορφή χαπιού, κάψουλας ή κάθε άλλης μορφής διατροφικού συμπληρώματος Βλ. αναλυτικά: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC43851/jrc43851.pdf>

³⁷ European Commission. (2016). *The competitive position of the ...* ο.π. σελ. 36-37

³⁸ European Commission. (2016). *The competitive position of the ...* ο.π. σελ. 38

³⁹ Andriukaitis, V. (Φεβρουάριος, 2019). European Commission column: Health at a Glance: zoom on the status of health in Europe. *European Public Health News*. doi: 10.1093/eurpub/cky271

⁴⁰ Nestle, M., & Wilson, T. (2012). Food industry and political influences on American nutrition. Στο NJ. Temple, T. Wilson, & DR. Jacobs (Eds.), *Nutritional health: Strategies for disease prevention* (3 ed., pp. 477-490). Humana Press.

τις πρακτικές που ακολουθούν οι εκάστοτε φάρμες ή για τις πρακτικές επεξεργασίας των προϊόντων⁴¹. Σημείο των καιρών είναι, επίσης, η αύξηση της έμφασης που δίνεται στην (κοινωνικά) υπεύθυνη κατανάλωση εκ μέρους των καταναλωτών: Η ανάληψη ευθύνης για τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, το ενδιαφέρον για τη δημόσια υγεία, την κοινωνικοοικονομική ανισότητα, τη βιοποικιλότητα, την καλή μεταχείριση των ζώων και την αξιοποίηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας οδηγεί σε συγκεκριμένες καταναλωτικές επιλογές. Χαρακτηριστικό είναι πως το 2009, περισσότεροι από 8 στους 10 πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης δήλωσαν πως ο αντίκτυπος ενός προϊόντος στο περιβάλλον αποτελεί σημαντικό παράγοντα για να αποφασίσουν αν θα το αγοράσουν. Η νοοτροπία αυτή των καταναλωτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης απέναντι στο φαγητό αντικατοπτρίζεται και στην επιφυλακτικότητα που δείχνουν απέναντι στους Γενετικά Τροποποιημένους Οργανισμούς (Genetically Modified Organisms – GMOs), με το 54% εξ αυτών να δηλώνουν το 2010 πως δεν θεωρούν τα γενετικά τροποποιημένα τρόφιμα κατάλληλα για την οικογένεια τους⁴². Τέλος, η άνεση (*convenience*) συμβάλλει στην αύξηση της ζήτησης προϊόντων τροφίμων. Η ταχύτητα του σύγχρονου τρόπου ζωής αυξάνει τη ζήτηση προϊόντων που θα διευκολύνουν των καταναλωτή, όπως για παράδειγμα πλήρη γεύματα που μπορεί κανείς να καταναλώσει «στο πόδι» («on-the-go meals»), ενώ ειδικότερα υπάρχει τεράστια ζήτηση σε υγιεινά τέτοια γεύματα⁴³.

Τέλος, εξετάζοντας από κοινωνιολογικής σκοπιάς τους παράγοντες που επηρεάζουν τις διατροφικές επιλογές της κοινωνίας των ευρωπαϊών πολιτών, κρίσιμη είναι η *εμπιστοσύνη των καταναλωτών στον τομέα των τροφίμων*. Οι κυριότεροι φόβοι των ευρωπαϊών πολιτών αφορούν κυρίως:

- Μικροβιολογικούς παράγοντες: Σαλμονέλα (*Salmonella*), Αλλαντίαση (*Botulism*), Εσερίχια κόλι (*Escherichia coli - e. coli*), Λιστέρια (*Listeria*)
- Μολυσματικούς παράγοντες: Αφορούν ιδίως τη χρήση αντιβιοτικών, ορμονών, παρασιτοκτόνων σε τρόφιμα και ποτά
- Παράγοντες που σχετίζονται σε ζωικές ασθένειες: , σπογγώδης εγκεφαλοπάθεια (*bovine spongiform encephalopathy – BSE*), νόσος Κρόιτςφελντ Γιάκομπ (*new variant Creutzfeldt Jakob*), νόσος των πτηνών (*avian influenza*), αφθώδης πυρετός (*foot and mouth disease*)⁴⁴

⁴¹ European Commission. (2016). *The competitive position of the ...* ο.π. σελ. 38-39

⁴² European Commission. (2016). *The competitive position of the ...* ο.π. σελ. 39-40

⁴³ European Commission. (2016). *The competitive position of the ...* ο.π. σελ. 41-42

⁴⁴ Knowles, T., Moody, R., McEachern, M. G. (2007, Ιανουάριος). European food scares and their impact on EU food policy. *British Food Journal*. doi: 10.1108/00070700710718507

Έρευνες σχετικά την εμπιστοσύνη των ευρωπαϊκών πολιτών προς τη βιομηχανία τροφίμων – ποτών, αποδεικνύουν μείωση αυτής από το έτος 2014 στο έτος 2015. Από τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μεγαλύτερο πλήγμα στην εμπιστοσύνη προς τον τομέα αυτό φαίνεται να σημειώθηκε στις Κάτω χώρες (από 65% στο 59%), ενώ σημαντική αύξηση σημειώθηκε στην Πολωνία (από 42% στο 51%). Τα αίτια του κλονισμού των ευρωπαϊκών πολιτών απέναντι στη βιομηχανία τροφίμων – ποτών θα πρέπει να εντοπιστούν στα διάφορα διατροφικά σκάνδαλα που έλαβαν χώρα στο πρόσφατο παρελθόν. Από τα εν λόγω διατροφικά σκάνδαλα έχει πληγεί ιδίως η αγορά κρεάτων⁴⁵.

⁴⁵ European Commission. (2016). *The competitive position of the ...* ο.π. σελ. 42-43

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: Ο ενωσιακός νομοθέτης ως θεματοφύλακας της ασφάλειας των τροφίμων

I. Η «γέννηση» της ενωσιακής νομοθεσίας για τα τρόφιμα (1951 – 1985)

1. Η ίδρυση των τριών Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

Το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου σηματοδότησε μια νέα εποχή για την ευρωπαϊκή ήπειρο, η οποία έμελλε να χαρακτηριστεί από –προσπάθειες για- διακρατική συνεργασία, συμφιλίωση και διαφύλαξη της ειρήνης⁴⁶. Μέσα, λοιπόν, σε μια προσπάθεια να μείνουν οριστικά στο παρελθόν οι καταστροφές και οι ελλείψεις, ιδρύθηκαν στις αρχές και περί τα μέσα της δεκαετίας του 1950 οι τρεις Ευρωπαϊκές Κοινότητες. Η ιδέα ανήκε στο Jean Monnet, Γάλλο πολιτικό και ανώτατο αξιωματούχο στην Κοινωνία των Εθνών. Ο Γάλλος Υπουργός Εξωτερικών, Robert Schuman παρουσίασε την εν λόγω ιδέα συνεργασίας στις 9 Μαΐου 1950, απευθύνοντας ανοιχτή πρόσκληση στα κράτη της Ευρώπης για να την εξετάσουν. Η βασική στοχοθεσία αφορούσε το πολιτικό μέλλον της Γηραιάς Ηπείρου εν γένει: Αφενός, η σταδιακή ενοποίηση θα εξασφάλιζε την ειρηνική συνύπαρξη των ευρωπαϊκών λαών, ενώ αφετέρου απώτερη επιδίωξη ήταν η ειρηνική συμβίωση και η πρόοδος. Αδήριτη εμφανιζόταν η ανάγκη να αντιμετωπιστεί ο στρατιωτικός και πολιτικός διχασμός που πλανιόνταν πάνω από όλη την Ευρώπη. Η οικονομική συνεργασία και πρόοδος θα αποτελούσε το βασικό μέσο υλοποίησης της στοχοθεσίας αυτής, η οικονομική συνεργασία και ενοποίηση θα προτασσόταν μόνο καταρχήν, δεν υπήρχε πρόθεση να αποτελέσει αυτοσκοπό⁴⁷.

Στην πρόσκληση του Robert Schuman ανταποκρίθηκαν πέντε (5) κράτη της Γηραιάς Ηπείρου και, έτσι, έξι (6) συνολικά κράτη (το Βέλγιο, τη Γερμανία, τη Γαλλία, την Ιταλία, το Λουξεμβούργο και τις Κάτω Χώρες) ίδρυσαν την *Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ)*, με την υπογραφή της Συνθήκης των Παρισίων (Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα) στις 18. 04. 1951, η οποία τέθηκε σε ισχύ το 1952. Σκοπός της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα ήταν η οργάνωση της ελεύθερης κυκλοφορίας άνθρακα και χάλυβα και η ελεύθερη πρόσβαση στις πηγές παραγωγής⁴⁸. Σημαντικό στοιχείο της Συνθήκης ήταν η δημιουργία μιας κοινής Ανώτατης Αρχής για: την εποπτεία της αγοράς, την παρακολούθηση της συμμόρφωσης με τους κανόνες ανταγωνισμού, και τη διασφάλιση

⁴⁶ Σαχπεκίδου, Ε. Ρ. (2013). *Ευρωπαϊκό Δίκαιο*. (Β' Έκδοση). Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλα. σελ.15

⁴⁷ Σαχπεκίδου, Ε. Ρ. (2013). *Ευρωπαϊκό ...* ο.π. σελ. 16-19

⁴⁸ EUR-Lex. *Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα, Συνθήκη ΕΚΑΧ*. Ανακτήθηκε 28 Ιανουαρίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM%3Axy0022>

της διαφάνειας των τιμών⁴⁹, μιας Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης, ενός Συμβουλίου Υπουργών, ενός Δικαστηρίου και μιας Συμβουλευτικής Επιτροπής⁵⁰.

Ακολούθησε η υπογραφή δύο νεότερων ... συνθηκών, των Συνθηκών της Ρώμης στις 25. 03. 1957 με τις οποίες ιδρύθηκαν η *Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ)* και η *Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (ΕΚΑΕ/ΕΥΡΑΤΟΜ)*, οι οποίες τέθηκαν σε ισχύ την 1^η Ιανουαρίου 1958.

Η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα δημιούργησε αφενός μια κοινή αγορά βάσει της ελεύθερης κυκλοφορίας αγαθών, προσώπων, υπηρεσιών και κεφαλαίων, στόχος της οποίας ήταν να αλλάξει τους όρους συναλλαγών και παραγωγής στην επικράτεια των μελών της⁵¹ και αφετέρου μια τελωνειακή ένωση⁵². Η ελεύθερη κυκλοφορία αγαθών στα πλαίσια της κοινής αγοράς έπαιξε ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο για την ανάπτυξη της νομοθεσίας περί τροφίμων σε βάθος χρόνου⁵³. Οι πολιτικές και νομοθετικές επιλογές αναφορικά με τα τρόφιμα -όπως κάθε πολιτική της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας- κατά την περίοδο που ακολούθησε την ίδρυση της αφορούσαν την κάλυψη ιδίως οικονομικών, και όχι κοινωνικών-καταναλωτικών αναγκών⁵⁴. Κρίσιμη για την επίτευξη των στόχων της Κοινότητας, ιδίως όσον αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία των τροφίμων, υπήρξε η Νομολογία του -τότε- Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ), όπως διαφάνηκε τα επόμενα χρόνια εφαρμογής της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας⁵⁵.

Από την άλλη, η Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας έθετε ως στόχους την προώθηση της έρευνας και της διάδοσης τεχνικών πληροφοριών, τον καθορισμό ενιαίων προτύπων ασφαλείας για την προστασία του κοινού και των εργαζομένων στη βιομηχανία, τη διευκόλυνση της έρευνας και τη

⁴⁹ EUR-Lex. *Συνθήκη για την ίδρυση της ...* ο.π.

⁵⁰ Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση - Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. *Οι Αρχικές Συνθήκες* [Fact sheet]. Ανακτήθηκε 28 Ιανουαρίου 2021 από: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/1/the-first-treaties>

⁵¹ EUR-Lex. *Συνθήκη της Ρώμης (ΕΟΚ)*. Ανακτήθηκε 28 Ιανουαρίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM%3Axy0023>

⁵² Αργυρός, Γ. (2015). *Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Εσωτερικής Αγοράς: Οι Θεμελιώδεις Οικονομικές Ελευθερίες*. Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Διαθέσιμο στο: <http://hdl.handle.net/11419/4169> σελ. 14-15

⁵³ Van der Meulen, B. M. J. (2013, Απρίλιος). The Structure of European Food Law. *Laws*. doi: 10.3390/laws2020069

⁵⁴ Τάκης, Α. Γ. (2007, Δεκέμβριος). *Η ασφάλεια των τροφίμων στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο*. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη. σελ. 15-16

⁵⁵ Βλ. ενδεικτικά: Case 8/74 Dassonville:

<http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?sessionid=B03BA44A23DE0F935004EF3D69E005A7?text=&docid=88838&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=863106>

Case 120/78 Rewe-Zentral AG v. Bundesmonopolverwaltung für Branntwein, γνωστή ως υπόθεση «Cassis de Dijon»:

<http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=90055&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=863897>

διασφάλιση ότι τα πυρηνικά υλικά που προορίζονται για ειρηνική χρήση δεν θα διατεθούν για άλλες (πχ. στρατιωτικές) χρήσεις⁵⁶.

2. Η Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ) (1962)

Ειδικότερη έκφανση της οικονομικής συνεργασίας και προόδου αποτέλεσε η οργάνωση του κλάδου της Αγροτικής Πολιτικής σε ευρωπαϊκό επίπεδο με σκοπό την τόνωση της παραγωγής αγροτικών προϊόντων, γεγονός που θα επέτρεπε μεταπολεμικά την οριστική αντιμετώπιση του υποσιτισμού και της ασπίδας που είχαν προκαλέσει χιλιάδες θανάτους⁵⁷. Έτσι γεννήθηκε το 1962 η Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ - Common Agricultural Policy - CAP), η οποία βασίζεται στην εταιρική σχέση του κλάδου της γεωργίας με την κοινωνία, της Ευρώπης με τους αγρότες της. Ως κοινή πολιτική σκοπός της υπήρξε αφενός η προσφορά τροφίμων σε προσιτές τιμές για όλους τους Ευρωπαίους πολίτες και αφετέρου η εξασφάλιση ενός αξιοπρεπούς επιπέδου διαβίωσης για τους γεωργούς⁵⁸. Μάλιστα, αξίζει να σημειωθεί πως η Κοινή Αγροτική Πολιτική εσφαλμένα θεωρείται εργαλείο αμιγώς αγροτικής πολιτικής. Τα ζητήματα των τροφίμων και της διατροφής βρίσκονται στον πυρήνα του ρυθμιστικού της αντικειμένου, καθώς η ασφάλεια των τροφίμων αποτέλεσε το βασικό κίνητρο για την εισαγωγή της⁵⁹.

Οι απαρχές της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής τοποθετούνται στις αρχικές συζητήσεις των μελών της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας. Το 1961 οι Υπουργοί Γεωργίας των κρατών μελών κατάρτισαν τον βασικό κατάλογο προϊόντων που έμελλε να καλυφθούν από την Κοινή Αγροτική Πολιτική, κατάλογος ο οποίος επεκτάθηκε κατά τα έτη 1963-1964 (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΤΗΣ ΡΩΜΗΣ⁶⁰). Παρόλα αυτά, για λόγους που εξυπηρετούσαν το εμπόριο, οι κανόνες γεωργικού εμπορίου της Κοινότητας διείπαν και τα «προϊόντα εκτός Παραρτήματος Ι»⁶¹. Το άρθρο 34 της Συνθήκης της

⁵⁶ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο – Το Κοινοβούλιο. *Συνθήκη Ευρατόμ*. Ανακτήθηκε 28 Ιανουαρίου 2021 από: <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/el/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/euratom-treaty>

⁵⁷ Birt, C. A. (2016, Μάρτιος). Food and Agriculture Policy in Europe. *AIMS Public Health*. doi: 10.3934/publichealth.2016.1.131

⁵⁸ Ευρωπαϊκή Επιτροπή. *Η κοινή γεωργική πολιτική με μια ματιά*. Ανακτήθηκε 28 Ιανουαρίου 2021 από: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/cap-glance_el

⁵⁹ Walls, H. L., Cornelsen, L., Lock, K., & Smith, R. D. (2016, Ιανουάριος). How much priority is given to nutrition and health in the EU Common Agricultural Policy? *Food Policy*. doi: 10.1016/j.foodpol.2015.12.008

⁶⁰ Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι. Ανακτήθηκε 28 Ιανουαρίου 2021 από: [http://www.mcit.gov.cy/mcit/sit/sit.nsf/B438AF1CA59BE251C225817F00428620/\\$file/BA3.1.201%20\(GR-pdf\)%20Parartima%20I%20Synth.E.E%2014-12-04.pdf](http://www.mcit.gov.cy/mcit/sit/sit.nsf/B438AF1CA59BE251C225817F00428620/$file/BA3.1.201%20(GR-pdf)%20Parartima%20I%20Synth.E.E%2014-12-04.pdf)

⁶¹ Πέζαρος, Π. Δ. *Η Κοινή Αγροτική Πολιτική: Εξέλιξη και Προοπτικές*. Δημοσιεύτηκε στην Τριμηνιαία Πολιτική & Οικονομική Επιθεώρηση «Διεθνής και Ευρωπαϊκή Πολιτική», εκδ. ΠΑΠΙΑΖΗΣΗΣ, τ. 21-22, σελ. 182-198. Ανακτήθηκε 28 Ιανουαρίου 2021 από: http://www.minagric.gr/greek/agro_pol/Works/CAP_Evolution&Perspectives_March2011_GR.pdf

Ρώμης⁶² αποτέλεσε τη νομική βάση για την εναρμόνιση των επιμέρους εθνικών αγροτικών πολιτικών θεσπίζοντας μια Κοινή Οργάνωση των γεωργικών Αγορών (ΚΟΑ). Η πρώτη ομάδα προϊόντων που υπήχθη στους κανόνες της Κοινής Οργάνωσης των γεωργικών Αγορών ήταν τα σιτηρά, ενώ ακολούθησαν τα περισσότερα προϊόντα του καταλόγου του Παραρτήματος Ι. Το 1966 ορίστηκαν κοινές τιμές για: τα γαλακτοκομικά προϊόντα, το βόειο κρέας, τη ζάχαρη, το ρύζι, το ελαιόλαδο και τους ελαιούχους σπόρους, ενώ το 1968 τα περισσότερα εθνικά μέτρα αντικαταστάθηκαν πλέον –σταδιακά– από το ενωσιακό σύστημα (θεωρείται πρώτο έτος πλήρους λειτουργίας της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής)⁶³.

Η Κοινή Αγροτική Πολιτική κατά το πέρασμα του χρόνου ήρθε αντιμέτωπη με μια σειρά κρίσεων⁶⁴, οι οποίες οδήγησαν εν τέλει σε μεταρρυθμίσεις που εξασφάλισαν –μέχρι σήμερα– την ανταπόκριση της στις μεταβαλλόμενες οικονομικές συνθήκες και απαιτήσεις των ευρωπαϊών πολιτών⁶⁵. Μάλιστα, σήμερα, δεν λείπουν οι φωνές που στηρίζουν την περαιτέρω εξειδίκευση των πολιτικών αυτών και την ανάπτυξη πλέον – και- μιας «Κοινής Διατροφικής Πολιτικής» (Common Food Policy)⁶⁶.

Διαχρονικά, η Κοινή Αγροτική Πολιτική εξασφαλίζει:

- στήριξη των γεωργών και βελτίωση της γεωργικής παραγωγικότητας, εξασφαλίζοντας σταθερή προσφορά τροφίμων σε προσιτές τιμές
- διασφάλιση αξιοπρεπούς διαβίωσης για τους γεωργούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- συμβολή στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και τη βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων
- διατήρηση των αγροτικών περιοχών και των τοπίων σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση
- διατήρηση της αγροτικής οικονομίας ζωντανής με την προώθηση της απασχόλησης στους τομείς της γεωργίας και των γεωργικών προϊόντων διατροφής και σε συναφείς τομείς⁶⁷

⁶² EUR-Lex. Document 11957E/TXT. *Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας*. Ανακτήθηκε 28 Ιανουαρίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:11957E/TXT>

⁶³ Πέζαρος, Π. Δ. *Η Κοινή Αγροτική Πολιτική: Εξέλιξη και Προοπτικές*. ο.π.

⁶⁴ Βλ. ενδεικτικά Fouilleux, E. (2004, Μάρτιος). CAP Reforms and Multilateral Trade Negotiations: Another View on Discourse Efficiency. *West European Politics*. doi: 10.1080/0140238042000214892

⁶⁵ Ευρωπαϊκή Επιτροπή. *Η κοινή γεωργική πολιτική με μια ματιά*. ο.π.

⁶⁶ iPES Food. *Towards a Common Food Policy for the European Union: The Policy Reform and Realignment that is Required to Build Sustainable Food Systems in Europe*. Ανακτήθηκε 28 Ιανουαρίου 2021 από: http://www.ipes-food.org/_img/upload/files/CFP_FullReport.pdf

⁶⁷ iPES Food. *Towards a Common Food Policy ...* ο.π.

3. Οι πρώιμες απόπειρες εναρμόνισης των διατάξεων αναφορικά με την προστασία της δημόσιας υγείας και των καταναλωτών

Η εναρμόνιση των επιμέρους εθνικών ρυθμίσεων και ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς τροφίμων αποτέλεσε καρπό μακρόχρονης νομοθετικής προσπάθειας, η αφετηρία της οποίας βρίσκεται στις αρχές της δεκαετίας του 1960 και τη θέσπιση των πρώτων οδηγιών. Οι εν λόγω οδηγίες έθεταν έναν διπλό στόχο: αφενός την εξασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων και αφετέρου την προστασία της υγείας των καταναλωτών⁶⁸. Μάλιστα, είναι χαρακτηριστικό πως η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα κατά το διάστημα των ετών 1962-1985 υιοθέτησε διπλή προσέγγιση στα ζητήματα των τροφίμων:

- *Οριζόντια προσέγγιση*: η οποία κάλυπτε όλα τα τρόφιμα, για ζητήματα όπως η προστασία της δημόσιας υγείας και των λοιπών συμφερόντων των καταναλωτών (πχ. παροχή πληροφοριών, παρεμπόδιση παραπλανητικών εμπορικών πρακτικών). Το θετικό της συγκεκριμένης προσέγγισης ήταν πως επέτρεπε τη γενικότερη επισκόπηση μιας κατάστασης, ενώ ήταν σχετικά εύκολα εφαρμόσιμη, ενώ θεωρήθηκε περισσότερο συμβατή με τις ανάγκες της ενιαίας αγοράς
- *Κάθετη προσέγγιση*: με την οποία θεσπιζόταν λεπτομερείς προδιαγραφές για κάθε ειδικό τύπο τροφίμων (όροι παρασκευής/σύνθεσης/εμπορίας). Στα πλεονεκτήματα της εν λόγω προσέγγισης ήταν αφενός η δυνατότητα προσαρμογής της νομοθεσίας στις ανάγκες κάθε επιμέρους τομέα και αφετέρου η ολοκληρωμένη κανονιστική προσέγγιση που προσέφερε σε κάθε επιμέρους τομέα. Κατά την πρακτική εφαρμογή της, όμως, αποδείχτηκε δυσχερής και αναποτελεσματική, καθώς απαιτούσε πολυετείς διαπραγματεύσεις για κάθε προϊόν⁶⁹.

Σε μια προσπάθεια σταχυολόγησης των οδηγιών που επιδίωξαν εναρμόνιση των μέτρων για την προστασία της δημόσιας υγείας και των καταναλωτών παρατηρείται πως: Το 1962 εκδόθηκε η πρώτη οδηγία σχετικά με τις χρωστικές ύλες που επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται στα τρόφιμα (23/10/1962⁷⁰). Το 1964 ακολούθησε η έκδοση οδηγίας σχετικά με τα συντηρητικά που επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται στα τρόφιμα

⁶⁸ Το Εθνικό Σύστημα Ποιοτικού Ελέγχου των Τροφίμων. Ανακτήθηκε 28 Ιανουαρίου 2021 από: https://www.ekdd.gr/ekdda/files/ergasies_esdd/12/2/301.pdf

⁶⁹ Το Εθνικό Σύστημα Ποιοτικού Ελέγχου ... ο.π.

⁷⁰ EUR-Lex. Document 31962L2645. Council Directive on the approximation of the rules of the Member States concerning the colouring matters authorized for use in foodstuffs intended for human consumption. Ανακτήθηκε 28 Ιανουαρίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX%3A31962L2645>

(64/54/ΕΟΚ⁷¹). Παράλληλα, τέθηκαν σε ισχύ για πρώτη φορά μέτρα για την αντιμετώπιση ζωικών ασθενειών (οδηγία 64/432/ΕΟΚ περί προβλημάτων υγειονομικού ελέγχου στον τομέα των ενδοκοινοτικών συναλλαγών βοοειδών και χοιροειδών⁷² και οδηγία 64/433/ΕΟΚ περί υγειονομικών προβλημάτων στον τομέα των ενδοκοινοτικών συναλλαγών νωπών κρεάτων⁷³).

Εν συνεχεία, η Ευρωπαϊκή Ένωση υιοθέτησε τρία διαδοχικά προγράμματα επιδιώκοντας να εναρμονίσει τις νομοθεσίες περί τροφίμων προς όφελος της υγείας των καταναλωτών: το «Πρόγραμμα για τη Μείωση των Τεχνικών Εμποδίων στο Εμπόριο» κατά το έτος 1969, το «Πρόγραμμα για τη βιομηχανική Πολιτική» το 1973 και το «Προκαταρκτικό Πρόγραμμα» το 1975, τα οποία όμως δεν έμελλε να τελεσφορήσουν⁷⁴. Τέλος, το 1979, η έκδοση της οδηγίας 79/112 σχετικά με την επισήμανση, την παρουσίαση και τη διαφήμιση των τροφίμων⁷⁵.

Όσον αφορά τα όργανα που είχαν επωμιστεί κατά το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα τα ζητήματα των τροφίμων, αξίζει να σημειωθεί πως η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ίδρυσε τρεις Συμβουλευτικές Επιτροπές που είχαν ως σκοπό την παροχή επιστημονικών συμβουλών προκειμένου να εξασφαλίζεται η ασφάλεια των τροφίμων⁷⁶.

II. Η «ενηλικίωση» της ενωσιακής νομοθεσίας για τα τρόφιμα (1985 – 1992)

1. Το Λευκό Βιβλίο για την Πραγματοποίηση της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Αγοράς (1985)

Τα δειλά βήματα που έγιναν την προηγούμενη περίοδο για την υλοποίηση του οράματος της «ενιαίας αγοράς» έθεσαν τις βάσεις για μια νέα εποχή, μια «νέα

⁷¹ EUR-Lex. Document 31964L0054. *Council Directive 64/54/EEC of 5 November 1963 on the approximation of the laws of the Member States concerning the preservatives authorized for use in foodstuffs intended for human consumption*. Ανακτήθηκε 28 Ιανουαρίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A31964L0054>

⁷² EUR-Lex. Document 31964L0432. *Οδηγία 64/432/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 26ης Ιουνίου 1964 περί προβλημάτων υγειονομικού ελέγχου στον τομέα των ενδοκοινοτικών συναλλαγών βοοειδών και χοιροειδών*. Ανακτήθηκε 28 Ιανουαρίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A31964L0432>

⁷³ EUR-Lex. Document 31964L0433. *Οδηγία 64/433/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 26ης Ιουνίου 1964 περί υγειονομικών προβλημάτων στον τομέα των ενδοκοινοτικών συναλλαγών νωπών κρεάτων*. Ανακτήθηκε 28 Ιανουαρίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/1964/433/oj/?locale=el>

⁷⁴ Τάκης, Α. Γ. (2007, Δεκέμβριος). *Η ασφάλεια των τροφίμων ...* ο.π. σελ. 18-21

⁷⁵ Publications Office of the European Union. *Οδηγία 79/112/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 18ης Δεκεμβρίου 1978 περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την επισήμανση και την παρουσίαση των τροφίμων που προορίζονται για τον τελικό καταναλωτή καθώς επίσης και τη διαφήμισή τους*. Ανακτήθηκε 28 Ιανουαρίου 2021 από: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/dfbcf46b-1d98-4a8f-bfe5-08dca7882254/language-el>

⁷⁶ Publications Office of the European Union. *69/414/ΕΟΚ: Απόφαση του Συμβουλίου της 13ης Νοεμβρίου 1969 περί ιδρύσεως μονίμου επιτροπής των τροφίμων*. Ανακτήθηκε 28 Ιανουαρίου 2021 από: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/67643d67-1945-436f-b81c-30a402483d5d/language-el/format-PDFA1B>

προσέγγιση» του δικαίου των τροφίμων που ανέτειλε το 1985. Στις αρχές του έτους το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κάλεσε την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να διαμορφώσει ένα χρονοδιάγραμμα επταετίας προκειμένου να επιτευχθεί η εσωτερική αγορά (*ΨΗΦΙΣΜΑ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 7ης Μαΐου 1985 για νέα προσέγγιση στο θέμα της τεχνικής εναρμόνισης και τυποποίησης*⁷⁷). Η Επιτροπή ανταποκρίθηκε σε αυτό το κάλεσμα, υποβάλλοντας στο Συμβούλιο το «Λευκό Βιβλίο» στις 14.06.1985⁷⁸. Τα βασικά σημεία που εισήγαγε το Λευκό Βιβλίο ήταν τα εξής:

- Μια νέα περίοδο δράσης της Κοινότητας ξεκινούσε για τον τομέα των τροφίμων, αφήνοντας στο παρελθόν προηγούμενες άκαρπες προσπάθειες
- Το Λευκό Βιβλίο διερεύνησε τις ελλείψεις των ήδη υπαρχόντων νομικών εργαλείων, προτείνοντας αλλαγές σε επίπεδα πρωτογενούς κοινοτικού δικαίου
- Τα κοινοτικά μέτρα θα αντικαθιστούσαν σταδιακά τα εθνικά μέτρα θέτοντας στο επίκεντρο την προστασία των καταναλωτών, του περιβάλλοντος και της δημόσιας υγείας
- Το Λευκό Βιβλίο περιλάμβανε Παράρτημα με λίστα 279 μέτρων για την κατάργηση κάθε εμπόδιου στο διακοινοτικό εμπόριο. Συγκεκριμένα:
 - Κατάργηση φυσικών εμποδίων που συχνά εμφανιζόταν στις εμπορικές συναλλαγές λόγω των τελωνειακών ελέγχων στα σύνορα των κρατών μελών της Κοινότητας
 - Κατάργηση των τεχνικών εμποδίων (πχ. –αντικρουόμενες- εθνικές ρυθμίσεις με σκοπό την προστασία του περιβάλλοντος, των καταναλωτών, των εργαζομένων)
 - Κατάργηση των φορολογικών εμποδίων⁷⁹
- Η ολοκλήρωση του εγχειρήματος υπολογίστηκε πως θα επέλθει το 1992⁸⁰

2. Η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη (1986)

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ασπάστηκε την πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, δημιουργώντας το κατάλληλο έδαφος για την επίτευξη των στόχων του Λευκού Βιβλίου.

⁷⁷ Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. 85/C 136/01. *Ψήφισμα του Συμβουλίου της 7ης Μαΐου 1985 για νέα προσέγγιση στο θέμα της τεχνικής εναρμόνισης και τυποποίησης*. Ανακτήθηκε 16 Φεβρουαρίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=OJ:C:1985:136:FULL&from=SL>

⁷⁸ Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1985, Ιούνιος). COM (85) 310 τελικό. *Η Ολοκλήρωση της Εσωτερικής Αγοράς: «Λευκό Βιβλίο» που υποβάλλει η Επιτροπή στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο*. Ανακτήθηκε 15 Φεβρουαρίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:51985DC0310&from=DE>

⁷⁹ Αργυρός, Γ. (2015). *Δίκαιο ...* ο.π. σελ. 15-16

⁸⁰ Τάκης, Α. Γ. (2007, Δεκέμβριος). *Η ασφάλεια των τροφίμων ...* ο.π. σελ.26-27

Έτσι, στις 17.02.1986 υπογράφηκε η *Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη*⁸¹ (*Single European Act*) από εννέα (9) κράτη μέλη της Κοινότητας -ακολούθησαν η Δανία, η Ιταλία και η Ελλάδα (28.02.1986)- και τέθηκε σε ισχύ την 01. 07. 1987⁸². Σκοπός της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης ήταν:

- Η αναθεώρηση των Συνθηκών της Ρώμης [Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) και Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (EURATOM)]
- Η ολοκλήρωση εσωτερικής αγοράς
- Η τροποποίηση των κανόνων λειτουργίας των ενωσιακών οργάνων
- Η προετοιμασία των συνθηκών για την ολοκλήρωση της οικονομικής-νομισματικής ένωσης⁸³

Ειδικότερα, δύο ήταν οι σημαντικότερες συνεισφορές της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης που επηρέασαν τον τομέα της ασφάλειας τροφίμων:

- Το άρθρο 8^A ΣΕΟΚ όριζε πως

«Η Κοινότητα εκδίδει τα μέτρα για την προοδευτική εγκαθίδρυση της εσωτερικής αγοράς κατά τη διάρκεια χρονικής περιόδου η οποία λήγει την 31^η Δεκεμβρίου 1992, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος άρθρου, των άρθρων...και με την επιφύλαξη των άλλων διατάξεων της παρούσας συνθήκης.

Η εσωτερική αγορά περιλαμβάνει έναν χώρο χωρίς εσωτερικά σύνορα μέσα στον οποίο εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των προσώπων, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων σύμφωνα με τις διατάξεις της παρούσας συνθήκης.»

Με το εν λόγω άρθρο επαναεπιβεβαιώθηκε με emphaticό τρόπο η επιδίωξη εκ μέρους της Κοινότητας για ενοποίηση της «ενιαίας» ή «εσωτερικής» πλέον αγοράς, ενώ παράλληλα ετέθη ένα απώτατο χρονικό όριο για την επίτευξη αυτής της επιδίωξης, το 1992⁸⁴. Ζήτημα φαίνεται να προέκυψε με την ερμηνεία των όρων «κοινή αγορά», «ενιαία αγορά», «εσωτερική αγορά»: Αν και έχει υποστηριχθεί πως οι εν λόγω όροι δεν

⁸¹ Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Αριθ. L 169. *Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη*. Ανακτήθηκε 16 Φεβρουαρίου 2021 από: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:a519205f-924a-4978-96a2-b9af8a598b85.0003.02/DOC_1&format=PDF

⁸² Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο - Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση. *Οι εξελίξεις μέχρι την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη* [Fact sheet]. Ανακτήθηκε 15 Φεβρουαρίου 2021 από: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/2/%CE%BF%CE%B9-%CE%B5%CE%BE%CE%B5%CE%BB%CE%B9%CE%BE%CE%B5%CE%B9%CF%82-%CE%BC%CE%B5%CF%87%CF%81%CE%B9-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B5%CE%BD%CE%B9%CE%B1%CE%B9%CE%B1-%CE%B5%CF%85%CF%81%CF%89%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%BA%CE%B7-%CF%80%CF%81%CE%B1%CE%BE%CE%B7>

⁸³ EUR-Lex. *Η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη*. Ανακτήθηκε 15 Φεβρουαρίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM%3Axy0027>

⁸⁴ Αργυρός, Γ. (2015). *Δίκαιο ...* ο.π. σελ.15-16

παρουσιάζουν ουσιώδεις νοηματικές διαφορές⁸⁵, ορθότερη φαίνεται η άποψη ότι η «εσωτερική αγορά» αποτελεί έννοια ευρύτερη της «κοινής αγοράς». Πιο συγκεκριμένα, η «εσωτερική αγορά» φαίνεται να περιέχει ένα επιπλέον στοιχείο, αυτό της κατάργησης των εσωτερικών συνόρων, γεγονός που την καθιστά ένα μεταγενέστερο, προωθημένο στάδιο εξέλιξης της «κοινής αγοράς»⁸⁶

- Το άρθρο 100^A ΣΕΟΚ (σήμερα αντιστοιχεί στο άρθρο 114 ΣΛΕΕ) προέβλεπε πως

«1. Κατά παρέκκλιση από το άρθρο 100 και εκτός αν ορίζει άλλως η παρούσα συνθήκη, εφαρμόζονται οι ακόλουθες διατάξεις για την πραγματοποίηση των στόχων του άρθρου 8Α. Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία κατόπιν προτάσεως της Επιτροπής σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, εκδίδει τα μέτρα σχετικά με την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που έχουν ως αντικείμενο την εγκαθίδρυση και τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

2. Η παράγραφος 1 δεν εφαρμόζεται στις φορολογικές διατάξεις, στις διατάξεις για την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων και στις διατάξεις για τα δικαιώματα και τα συμφέροντα των μισθωτών.

3. Η Επιτροπή, στις προτάσεις της που προβλέπει η παράγραφος 1 στους τομείς της υγείας, της ασφάλειας, της προστασίας του περιβάλλοντος και της προστασίας των καταναλωτών, βασίζεται σε υψηλό επίπεδο προστασίας.

4. Όταν, αφού το Συμβούλιο εγκρίνει με ειδική πλειοψηφία ένα μέτρο εναρμόνισης, ένα κράτος μέλος θεωρεί αναγκαίο να εφαρμόσει εθνικές διατάξεις που δικαιολογούνται από σοβαρές ανάγκες που αναφέρονται στο άρθρο 36 ή σχετικές με την προστασία του χώρου της εργασίας ή του περιβάλλοντος, τις κοινοποιεί στην Επιτροπή.

Η Επιτροπή επιβεβαιώνει τις διατάξεις αυτές αφού εξακριβώσει ότι δεν αποτελούν μέσο αυθαίρετων διακρίσεων ούτε συγκεκριμένο περιορισμό του εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών.

Κατά παρέκκλιση από τη διαδικασία των άρθρων 169 και 170, η Επιτροπή ή κάθε κράτος μέλος δύναται να προσφύγει απευθείας στο Δικαστήριο, αν κρίνει

⁸⁵ Case C- 300/89. Προτάσεις του Γενικού Εισαγγελέα Giuseppe Tesouro. Ανακτήθηκε 15 Φεβρουαρίου 2021 από:

<http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?jsessionid=EA7F0C43A79C36D118581227F8DCBE55?text=&docid=96972&pageIndex=0&doclang=el&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1140082>

⁸⁶ Σαχπεκίδου, Ε. Ρ. (2013). *Ευρωπαϊκό ...* ο.π. σελ. 54-57

ότι άλλο κράτος μέλος ασκεί καταχρηστικώς τις εξουσίες που προβλέπονται στο παρόν άρθρο.

5. Τα μέτρα εναρμόνισης που αναφέρονται πιο πάνω περιλαμβάνουν, στις ενδεδειγμένες περιπτώσεις, ρήτρα διασφάλισης που επιτρέπει στα κράτη μέλη να λάβουν, για έναν ή περισσότερους από τους μη οικονομικούς λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 36, προσωρινά μέτρα υποκείμενα σε κοινοτική διαδικασία ελέγχου.»

Βάσει του συγκεκριμένου άρθρου, η λήψη αποφάσεων μέσω ειδικής πλειοψηφίας, αντί της μέχρι τώρα ομοφωνίας, επρόκειτο να καταστήσει ευκολότερη τη λήψη μέτρων εναρμόνισης προκειμένου να επιτευχθεί το εγχείρημα της ευρωπαϊκής εσωτερικής αγοράς⁸⁷, ενώ πλέον δυνατότητα εθνικών παρεκκλίσεων από κάποιο μέτρο εναρμόνισης προβλέπεται μόνο για περιοριστικά απαριθμούμενους λόγους⁸⁸. Ακόμη, διαφαίνεται ο σκοπός του ενωσιακού νομοθέτη να θέσει στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος του την προστασία των καταναλωτών και την ασφάλεια των προϊόντων σε κάθε κράτος μέλος της Κοινότητας⁸⁹.

3. Νέα γραμμή πλεύσης αναφορικά με την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς

Έχοντας στη διάθεση της πλέον τα κατάλληλα νομικά εργαλεία για την επίτευξη της σταδιακής ολοκλήρωσης της εσωτερικής αγοράς, η Κοινότητα ξεκίνησε πλέον τη χάραξη μιας νέας γραμμής πλεύσης, η οποία έθετε στο επίκεντρο την ασφάλεια, την υγεία και το περιβάλλον. Αρχικά εκδόθηκε η *οδηγία 83/189/ΕΟΚ για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφόρησης στον τομέα των τεχνικών προτύπων και προδιαγραφών*⁹⁰. Σύμφωνα με τη συγκεκριμένη οδηγία, τα κράτη μέλη της Κοινότητας υποχρεούνταν να ανακοινώνουν στην Επιτροπή κάθε μέτρο θέσπισης τεχνικών προδιαγραφών σε εμπορεύματα που πρόκειται να υιοθετήσουν, σημειώνοντας μάλιστα τους λόγους που δικαιολογούν την κατάρτιση του. Η Επιτροπή γνωστοποιεί το σχέδιο στα λοιπά κράτη μέλη, τα οποία δύνανται να προβάλλουν αντιδράσεις ή προτεινόμενες τροποποιήσεις. Εν τοιαύτη περιπτώσει, το κράτος μέλος οφείλει να απέχει από τη θέσπιση του εθνικού μέτρου για διάστημα έξι (6) μηνών, έως ότου ολοκληρωθούν οι απαραίτητες διαπραγματεύσεις. Με την ίδια οδηγία συστήθηκαν δύο ενωσιακές αρχές: η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Τυποποίηση (European Committee for

⁸⁷ Αργυρός, Γ. (2015). *Δίκαιο ...* ο.π. σελ.15-16

⁸⁸ Τάκης, Α. Γ. (2007, Δεκέμβριος). *Η ασφάλεια των τροφίμων ...* ο.π. σελ.25-27

⁸⁹ Τάκης, Α. Γ. (2007, Δεκέμβριος). *Η ασφάλεια των τροφίμων ...* ο.π. σελ. 25-27

⁹⁰ EUR-Lex. Document 31983L0189. *Οδηγία 83/189/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 28ης Μαρτίου 1983 για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφόρησης στον τομέα των τεχνικών προτύπων και προδιαγραφών.* Ανακτήθηκε 15 Φεβρουαρίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A31983L0189>

Standardization/ Comité Européen de Normalisation – CEN⁹¹) και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Ηλεκτρικό-Τεχνική Τυποποίηση (European Committee for Electrotechnical Standardization/ Comité Européen de Normalisation Electrotechnique – CENELEC⁹²), οι οποίες αμφότερες επιφορτίστηκαν με τον έλεγχο αφενός των εθνικών προτύπων σε σχέση με την ενσωμάτωση των κατευθυντήριων αρχών των ενωσιακών οδηγιών σχετικά με την ασφάλεια και αφετέρου της συμβατότητας της ενωσιακής νομοθεσίας με τις τεχνικές/επιστημονικές εξελίξεις⁹³. Ακολούθησε η οδηγία 88/182/ΕΟΚ που τροποποιεί την οδηγία 83/189/ΕΟΚ για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφόρησης στον τομέα των τεχνικών προτύπων και προδιαγραφών⁹⁴, η οποία συμπεριέλαβε τον τομέα της διατροφής στη διαδικασία γνωστοποίησης τεχνικών κανόνων εθνικής προέλευσης στην Επιτροπή.

Εκδόθηκαν ακόμη οι οδηγίες 89/662/ΕΟΚ σχετικά με τους κτηνιατρικούς ελέγχους που εφαρμόζονται στο ενδοκοινοτικό εμπόριο με προοπτική την υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς⁹⁵ και 90/425/ΕΟΚ σχετικά με τους κτηνιατρικούς και ζωοτεχνικούς ελέγχους που εφαρμόζονται στο ενδοκοινοτικό εμπόριο ορισμένων ζώων και προϊόντων με προοπτική την υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς⁹⁶. Οι εν λόγω οδηγίες επέτρεψαν τη διεξαγωγή υγειονομικών ελέγχων στα πλαίσια εμπορίου ζώων προς κατανάλωση στο κράτος προέλευσης –αντί των συνόρων του κράτους προέλευσης-, γεγονός που διευκόλυε τη διασυνοριακή κυκλοφορία αγαθών⁹⁷.

Τέλος, μια σημαντική στιγμή για την ιστορία της ενωσιακής νομοθεσίας περί των τροφίμων αποτελεί ο Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 2081/92 για την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων και των ονομασιών προέλευσης των γεωργικών προϊόντων και

⁹¹ Για περισσότερες πληροφορίες: European Committee for Standardization <https://www.cen.eu/Pages/default.aspx>

⁹² Για περισσότερες πληροφορίες: European Committee for Electrotechnical Standardization <https://www.cenelec.eu/index.html>

⁹³ Τάκης, Α. Γ. (2007, Δεκέμβριος). *Η ασφάλεια των τροφίμων ...* ο.π. σελ.30-34

⁹⁴ Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. 88/182/ΕΟΚ: ΟΔΗΓΙΑ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 22^{ας} Μαρτίου 1988 που τροποποιεί την οδηγία 83/189/ΕΟΚ για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφόρησης στον τομέα των τεχνικών προτύπων και προδιαγραφών. Ανακτήθηκε 16 Φεβρουαρίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:31988L0182&from=en>

⁹⁵ EUR-Lex. Document 31989L0662. Οδηγία 89/662/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 11ης Δεκεμβρίου 1989 σχετικά με τους κτηνιατρικούς ελέγχους που εφαρμόζονται στο ενδοκοινοτικό εμπόριο με προοπτική την υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς. Ανακτήθηκε 15 Φεβρουαρίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:31989L0662&from=EL>

⁹⁶ EUR-Lex. Document 31990L0425. Οδηγία 90/425/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 26ης Ιουνίου 1990 σχετικά με τους κτηνιατρικούς και ζωοτεχνικούς ελέγχους που εφαρμόζονται στο ενδοκοινοτικό εμπόριο ορισμένων ζώων και προϊόντων με προοπτική την υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς. Ανακτήθηκε 15 Φεβρουαρίου 2021 από:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A31990L0425>

⁹⁷ Τάκης, Α. Γ. (2007, Δεκέμβριος). *Η ασφάλεια των τροφίμων ...* ο.π. σελ. 32-33

των τροφίμων⁹⁸. Οι κανόνες αναφορικά με τις ενδείξεις απηχούν τις επιδιώξεις του ενωσιακού νομοθέτη να διαμορφώσει ένα κατάλληλο πλαίσιο που θα εξασφαλίζει: τη λειτουργία της Εσωτερικής Αγοράς, την προστασία των καταναλωτών, τον υγιή ανταγωνισμό (ιδίως την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας) και την προαγωγή των κοινωνικών στόχων⁹⁹.

4. Το ατύχημα στον πυρηνικό σταθμό του Τσερνομπίλ: Η «κοινοτική» αντίδραση για την ασφάλεια των τροφίμων (1986)

Τον Απρίλιο του 1986 έλαβε χώρα το ατύχημα στον πυρηνικό σταθμό του Τσερνομπίλ της –τότε- Ένωση Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών (σημερινή Ουκρανία). Επρόκειτο για «μέγιστο προβλεπόμενο ατύχημα» (maximum credible accident – MCA), σύμφωνα με τη Διεθνή Κλίμακα Πυρηνικών Συμβάντων (International Nuclear Event Scale – INES¹⁰⁰). Το ατύχημα προκάλεσε σοβαρή κοινωνικο-οικονομική αναστάτωση, ενώ είχε εξαιρετικά μεγάλο αντίκτυπο στην υγεία και στο περιβάλλον¹⁰¹. Η Κοινότητα επεδίωξε στα πλαίσια της «εσωτερικής αγοράς» να προστατεύσει το καταναλωτικό κοινό όλων των κρατών μελών, θεσπίζοντας μια σειρά νομοθετικών διατάξεων που ρύθμιζαν τις εισαγωγές προϊόντων από περιοχές που είχαν προσβληθεί από τα ραδιενεργά στοιχεία. Εκδόθηκε ο Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 1505/86 σχετικά με ορισμένες λεπτομέρειες εφαρμογής του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1388/86 του Συμβουλίου για την αναστολή των εισαγωγών ορισμένων γεωργικών προϊόντων καταγωγής ορισμένων τρίτων χωρών¹⁰², ακολούθησε ο Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 624/87 για την παράταση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1707/86 σχετικά με τους όρους εισαγωγής γεωργικών προϊόντων καταγωγής τρίτων χωρών μετά το ατύχημα στον πυρηνικό σταθμό του Τσερνομπίλ¹⁰³ και ο Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 3955/87 σχετικά με

⁹⁸ EUR-Lex. Document 31992R2081. Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 2081/92 του Συμβουλίου της 14ης Ιουλίου 1992 για την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων και των ονομασιών προέλευσης των γεωργικών προϊόντων και των τροφίμων. Ανακτήθηκε 16 Φεβρουαρίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A31992R2081>

⁹⁹ Rørørdam, M. O. (2013). *EU Law on Food Naming: The Prohibition Against Misleading Names in an Internal Market Context*. Copenhagen Business School.

¹⁰⁰ International Atomic Energy Agency. *International Nuclear and Radiological Event Scale (INES)*. Ανακτήθηκε 16 Φεβρουαρίου 2021 από: <https://www.iaea.org/resources/databases/international-nuclear-and-radiological-event-scale>

¹⁰¹ World Health Organization (2006). *Health Effects of the Chernobyl Accident and Special Health Care Programmes*. Ανακτήθηκε 16 Φεβρουαρίου 2021 από: https://www.who.int/ionizing_radiation/chernobyl/who_chernobyl_report_2006.pdf

¹⁰² EUR-Lex. Document 31986R1505. Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 1505/86 της Επιτροπής της 16ης Μαΐου 1986 σχετικά με ορισμένες λεπτομέρειες εφαρμογής του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1388/86 του Συμβουλίου για την αναστολή των εισαγωγών ορισμένων γεωργικών προϊόντων καταγωγής ορισμένων τρίτων χωρών. Ανακτήθηκε 16 Φεβρουαρίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:31986R1505&from=FR>

¹⁰³ EUR-Lex. Document 31987R0624. Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 624/87 του Συμβουλίου της 27ης Φεβρουαρίου 1987 για την παράταση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1707/86 σχετικά με τους όρους εισαγωγής γεωργικών προϊόντων καταγωγής τρίτων χωρών μετά το ατύχημα στον πυρηνικό σταθμό του

τους όρους εισαγωγής γεωργικών προϊόντων καταγωγής τρίτων χωρών μετά το ατύχημα στον πυρηνικό σταθμό του Τσερνομπίλ¹⁰⁴. Παρόλα αυτά, τούτη η απόπειρα της Κοινότητας υπήρξε σπασμωδική και ανεπαρκής¹⁰⁵, ενώ αμφισβητήσεις αναφορικά με τη νομική βάση του Κανονισμού 3955/87 έφτασαν ενώπιον του –τότε- Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων¹⁰⁶.

5. Η Συνθήκη του Μάαστριχτ (1992)

Οι ιστορικής σημασίας αλλαγές που έλαβαν χώρα στον ευρωπαϊκό χώρο στα τέλη της δεκαετίας του 1980, όπως ιδίως, η επανένωση της Γερμανίας, η κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης και οι πολιτικές ανακατατάξεις στην Κεντρική-Ανατολική Ευρώπη και, περαιτέρω, η άρση των περιορισμών μετακίνησης από τις χώρες αυτών των περιοχών ανέδειξαν την ανάγκη για μια θεσμική αναθεώρηση, για μια απόπειρα «συνταγματοποίησης» των Κοινοτήτων¹⁰⁷. Τα γεγονότα αυτά συνέβαλαν, μεταξύ πολλών άλλων, στην υπογραφή της *Συνθήκης του Μάαστριχτ*¹⁰⁸ (*Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης*) στις 7 Φεβρουαρίου 1992, η οποία τέθηκε σε ισχύ την 1^η Νοεμβρίου 1993¹⁰⁹. Η Συνθήκη του Μάαστριχτ προσέθεσε νέα πεδία κοινών πολιτικών, ενώ έθεσε στο επίκεντρο των επιδιώξεων της την ενοποίηση της νομισματικής πολιτικής, περνώντας πλέον σε επιδιώξεις μακροοικονομικής φύσεως¹¹⁰.

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ εγκαθίδρυσε την Ευρωπαϊκή Ένωση και καθιέρωσε το θεσμικό της πλαίσιο, ενώ διακήρυξε το σεβασμό της απέναντι στην εθνική ταυτότητα των κρατών μελών της, τις δημοκρατικές αρχές και τα θεμελιώδη δικαιώματα (ΤΙΤΛΟΣ I). Παρά το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) κατέστη Ευρωπαϊκή Κοινότητα (ΤΙΤΛΟΣ II), η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση δεν έθιξε την υπόσταση των τριών ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, υιοθετήθηκε όμως ένα έτερο σχήμα που

Τσερνομπίλ. Ανακτήθηκε 16 Φεβρουαρίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A31987R0624>

¹⁰⁴ EUR-Lex. Document 31987R3955. Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 3955/87 του Συμβουλίου της 22ας Δεκεμβρίου 1987 σχετικά με τους όρους εισαγωγής γεωργικών προϊόντων καταγωγής τρίτων χωρών μετά το ατύχημα στον πυρηνικό σταθμό του Τσερνομπίλ. Ανακτήθηκε 16 Φεβρουαρίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A31987R3955>

¹⁰⁵ Τάκης, Α. Γ. (2007, Δεκέμβριος). *Η ασφάλεια των τροφίμων ...* ο.π. σελ. 33

¹⁰⁶ Case C-62/88. *Hellenic Republic v Council of the European Communities*. Ανακτήθηκε 16 Φεβρουαρίου 2021 από:

<http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?jsessionid=7981160649DF7167F246CE97CD1A3D94?text=&docid=95878&pageIndex=0&doclang=en&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=11990207>

¹⁰⁷ Σαχπεκίδου, Ε. Ρ. (2013). *Ευρωπαϊκό ...* ο.π. σελ. 56-57

¹⁰⁸ EUR-Lex. Document 11992M/TXT. *Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση*. Ανακτήθηκε 16 Φεβρουαρίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:11992M/TXT>

¹⁰⁹ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο – Το Κοινοβούλιο. *Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ)/Συνθήκη του Μάαστριχτ*. Ανακτήθηκε 16 Φεβρουαρίου 2021 από: <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/el/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/maastricht-treaty>

¹¹⁰ Αργυρός, Γ. (2015). *Δίκαιο ...* ο.π. σελ. 16-17

παρέπεμπε σε αρχαίο ελληνικό ναό με τρεις κίονες/πυλώνες¹¹¹. Η Ευρωπαϊκή Ένωση θεμελιώνεται πλέον:

- Στον πρώτο πυλώνα, στη θέση του οποίου τέθηκαν οι Ευρωπαϊκές Κοινότητες [Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ) –μέχρι το 2002-, την Ευρωπαϊκή Κοινότητα (ΕΚ) και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (ΕΥΡΑΤΟΜ)]
- Στον δεύτερο πυλώνα, όπου τοποθετήθηκε η Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ)
- Και στον τρίτο πυλώνα, με τον οποίο αντιστοιχίστηκε η Συνεργασία στη Δικαιοσύνη και τις Εξωτερικές Υποθέσεις (ΣΔΕΥ)¹¹²

Τέλος, τέθηκαν οι βάσεις για την ίδρυση Οικονομικής Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ) (ΤΙΤΛΟΣ VI).

Ειδικότερα, η συνεισφορά της Συνθήκης του Μάαστριχτ στον τομέα της δημόσιας υγείας είναι η εισαγωγή των εξής άρθρων:

- *Άρθρο 3 παρ. 1 περ. ξ' ΣΕΕ/Μ*, σύμφωνα με το οποίο «...η δράση της Κοινότητας περιλαμβάνει, ... : συμβολή στην επίτευξη υψηλού επιπέδου προστασίας της υγείας»
- *Άρθρο 129 ΣΕΕ/Μ*, το οποίο προέβλεπε πως
 - «1. Η Κοινότητα συμβάλλει στην εξασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας της υγείας του ανθρώπου, ενθαρρύνοντας τη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών και, αν αυτό απαιτείται, υποστηρίζοντας τη δράση τους. Η δράση της Κοινότητας αφορά στην πρόληψη των ασθενειών, και ιδίως των μεγάλων πληγών της ανθρωπότητας, συμπεριλαμβανομένης της τοξικομανίας, ευνοώντας τη διερεύνηση των αιτιών και των τρόπων μετάδοσής τους καθώς και την ενημέρωση και τη διαπαιδαγώγηση στον τομέα της υγείας. Οι απαιτήσεις στον τομέα της προστασίας της υγείας αποτελούν συνιστώσα των άλλων πολιτικών της Κοινότητας.
 - 2. Τα κράτη μέλη συντονίζουν μεταξύ τους, σε συνδυασμό με την Επιτροπή, τις πολιτικές και τα προγράμματά τους στους τομείς που αναφέρονται στην παράγραφο 1. Η Επιτροπή μπορεί να αναλαμβάνει, σε στενή επαφή με τα κράτη μέλη, κάθε χρήσιμη πρωτοβουλία για την προώθηση του συντονισμού αυτού.
 - 3. Η Κοινότητα και τα κράτη μέλη ευνοούν τη συνεργασία με τις τρίτες χώρες και τους αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς σε θέματα δημόσιας υγείας.

¹¹¹ Σαχπεκίδου, Ε. Ρ. (2013). *Ευρωπαϊκό ...* ο.π. σελ.58-59

¹¹² Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο – Το Κοινοβούλιο. *Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ) ...* ο.π.

4. Για να συμβάλει στην υλοποίηση των στόχων του παρόντος άρθρου, το Συμβούλιο:

-αποφασίζοντας με τη διαδικασία του άρθρου 189B και μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, θεσπίζει δράσεις ενθάρρυνσης, χωρίς να εναρμονίζει τις νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις των κρατών μελών,

-αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία προτάσει της Επιτροπής, διατυπώνει συστάσεις.»

- Άρθρο 130 P ΣΕΕ/Μ, το οποίο κατοχύρωσε το πρώτον την Αρχή της Προφύλαξης¹¹³ στο ενωσιακό δίκαιο. Αναλυτικά, προέβλεπε:

«2. Η πολιτική της Κοινότητας στον τομέα του περιβάλλοντος αποβλέπει σε υψηλό επίπεδο προστασίας και λαμβάνει υπόψη την ποικιλομορφία των καταστάσεων

-τα μέτρα που αφορούν τη χωροταξία, τις χρήσεις της γης, εξαιρουμένης της διαχείρισης των αποβλήτων και των μέτρων γενικού χαρακτήρα, καθώς και τη διαχείριση των υδάτινων πόρων,

-τα μέτρα που επηρεάζουν αισθητά την επιλογή ενός κράτους μέλους μεταξύ διαφορετικών πηγών ενέργειας και τη γενική διάρθρωση του ενεργειακού του εφοδιασμού...»¹¹⁴

Με τις εν λόγω προσθήκες, αφενός η παράμετρος της υγείας διαχέεται πλέον στο σύνολο των ενωσιακών πολιτικών και αφετέρου λειτουργεί ως νομιμοποιητική βάση των ενωσιακών νομοθετικών διατάξεων¹¹⁵.

¹¹³ Αναφορικά με την έννοια της «Αρχής της Προφύλαξης» αφορά προσέγγιση για τη διαχείριση κινδύνων, σύμφωνα με την οποία, εάν υπάρχει πιθανότητα δεδομένη πολιτική ή δράση να προκαλέσει ζημιά στον άνθρωπο ή το περιβάλλον και εάν δεν υπάρχει ακόμα επιστημονική συναίνεση για το ζήτημα, δεν θα πρέπει να επιδιωχθεί η εν λόγω πολιτική ή δράση. Από τη στιγμή που διατίθενται περισσότερες επιστημονικές πληροφορίες, η κατάσταση θα πρέπει να επανεξεταστεί. Η αρχή της προφύλαξης μπορεί μόνο να εφαρμοστεί ενόψει ενός δυνητικού κινδύνου και δεν μπορεί ποτέ να δικαιολογεί αυθαίρετες αποφάσεις. Στην αρχή της προφύλαξης βασίζεται το κανονιστικό πλαίσιο για τα χημικά προϊόντα και ο γενικός κανονισμός για τη νομοθεσία περί τροφίμων. Βλ. αναλυτικά: https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/precautionary_principle.html?locale=el
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=URISERV:l32042&from=EN>

¹¹⁴ Προκάτοχος του ισχύοντος σήμερα άρθρου 191 παρ. 2 ΣΛΕΕ (πρώην 174 παρ. 2 ΣΕΚ): «Η πολιτική της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος αποβλέπει σε υψηλό επίπεδο προστασίας και λαμβάνει υπόψη την ποικιλομορφία των καταστάσεων στις διάφορες περιοχές της Ένωσης. Στηρίζεται στις αρχές της προφύλαξης και της προληπτικής δράσης, της επανόρθωσης των καταστροφών του περιβάλλοντος, κατά προτεραιότητα στην πηγή, καθώς και στην αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει». Στο πλαίσιο αυτό, τα μέτρα εναρμόνισης που ανταποκρίνονται σε ανάγκες προστασίας του περιβάλλοντος περιλαμβάνουν, όπου ενδείκνυται, ρήτρα διασφάλισης που εξουσιοδοτεί τα κράτη μέλη να λαμβάνουν, για μη οικονομικούς περιβαλλοντικούς λόγους, προσωρινά μέτρα υποκείμενα σε διαδικασία ελέγχου της Ένωσης.» Βλ. αναλυτικά: EUR-Lex. Document 12016E191. *Ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ - ΟΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΤΙΤΛΟΣ XX - ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ*. Ανακτήθηκε 16 Φεβρουαρίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A12016E191>

¹¹⁵ Τάκης, Α. Γ. (2007, Δεκέμβριος). *Η ασφάλεια των τροφίμων ...* ο.π. σελ.38

III. Οι τριγμοί των διατροφικών κρίσεων και η ανατροπή της ευρωπαϊκής προσέγγισης της ασφάλειας των τροφίμων (1993 - 1999)

1. Η κρίση της σπογγώδους εγκεφαλοπάθειας και άλλες διατροφικές κρίσεις: Μια κρίση του θεσμικού πλαισίου της ασφάλειας των τροφίμων

Η Σπογγώδης Εγκεφαλοπάθεια των Βοοειδών (Bovine spongiform encephalopathy - BSE) αποτελεί μια θανατηφόρα, νευροεκφυλιστική ασθένεια, η οποία προκαλείται από έναν «πρίονα» (prion), ο οποίος επηρεάζει τα βοοειδή¹¹⁶. Η εν λόγω ασθένεια είναι ευρέως γνωστή ως «νόσος των τρελών αγελάδων»¹¹⁷. Ορισμένες φορές επηρεάζονται, επίσης, άλλα μηρυκαστικά, γάτες, πρωτεύοντα και το ανθρώπινο είδος. Για το ανθρώπινο είδος, η ασθένεια ονομάζεται νόσος Κρόιτσφελντ Γιάκομπ - Creutzfeldt-Jakob disease - CJD¹¹⁸. Η Σπογγώδης Εγκεφαλοπάθεια των Βοοειδών μεταδίδεται στον άνθρωπο κυρίως με την κατανάλωση μολυσμένων με πρίονα ιστών κάποιου ζώου, καθώς εξάλλου το μαγείρεμα και οι διαδικασίες απολύμανσης εν γένει δεν δύνανται να αποτρέψουν τη μόλυνση¹¹⁹. Τα πρώτα κρούσματα Σπογγώδους Εγκεφαλοπάθειας των Βοοειδών σημειώθηκαν στο Ηνωμένο Βασίλειο τη δεκαετία του 1980 αποτελώντας την αρχή μιας επιδημίας που κορυφώθηκε το 1992 με περισσότερα από 1.000 περιστατικά να διαγιγνώσκονται κάθε εβδομάδα¹²⁰. Το Μάρτιο του 1996, η βρετανική κυβέρνηση ανακοίνωσε πως η κατανάλωση τροφών μολυσμένων από Σπογγώδη Εγκεφαλοπάθεια Βοοειδών είχε σαν αποτέλεσμα να ξεσπάσει η διάδοση μιας νέας θανατηφόρας ασθένειας που πλήττει το ανθρώπινο είδος –επρόκειτο για την ασθένεια που σήμερα ονομάζεται νόσος Κρόιτσφελντ Γιάκομπ-¹²¹.

Η δημοσιοποίηση των πληροφοριών αναφορικά με την κρίση της Σπογγώδους Εγκεφαλοπάθειας των Βοοειδών ξάφνιασε ιδιαίτερα αρνητικά το καταναλωτικό κοινό: Αφενός, γεννήθηκε ο φόβος πως θα μπορούσαν να οδηγηθούν στο θάνατο από την κατανάλωση κρέατος ή γενικά προϊόντων που έχουν ως συστατικό το βοδινό (πχ. ζελατίνη)¹²². Αφετέρου, επήλθε η συνειδητοποίηση πως η βιομηχανία τροφίμων

¹¹⁶ The Center for Food Security & Public Health. (2016, Αύγουστος). *Bovine Spongiform Encephalopathy: Mad Cow Disease, BSE*. Ανακτήθηκε 17 Φεβρουαρίου 2021 από: https://www.cfsph.iastate.edu/Factsheets/pdfs/bovine_spongiform_encephalopathy.pdf

¹¹⁷ United States Department of Agriculture: Animal and Plant Health Inspection Service. *Bovine Spongiform Encephalopathy: An Overview*. (Program Aid No. 1705).

¹¹⁸ Al-Sulaiman, A. A., Ismail, H. M., (1996, Απρίλιος). Creutzfeldt-Jakob disease: A case report and review of the literature. *Annals of Saudi medicine*.

¹¹⁹ The Center for Food Security & Public Health. (2016, Αύγουστος). *Bovine Spongiform ...* ο.π.

¹²⁰ The Center for Food Security & Public Health. (2016, Αύγουστος). *Bovine Spongiform ...* ο.π.

¹²¹ Millstone, E., Van Zwanenberg, P. (2002, Δεκέμβριος). The Evolution of Food Safety Policy-making Institutions in the UK, EU and Codex Alimentarius. *Social Policy & Administration*. doi: 10.1111/1467-9515.t01-1-00306

¹²² MacMaoláin, C. (2015, Δεκέμβριος). History and Development of Food Law. Στο C. MacMaoláin, *Food Law: European, Domestic and International Frameworks*. (pp. 1-16).

παράγει μοσχαρίσιο κρέας χρησιμοποιώντας ως ζωοτροφές κρέας και οστά σε μηρυκαστικά ζώα, μετατρέποντας τα σε σαρκοβόρους κανίβαλους, αποκάλυψε η οποία φυσικά δυσαρέστησε κάποιους καταναλωτές¹²³. Ως εκ τούτου, επικράτησε ένας γενικευμένος, ανεπανόρθωτος κλονισμός της εμπιστοσύνης της κοινής γνώμης απέναντι στην ασφάλεια τροφίμων και τους θεσμούς που –υποτίθεται- την εξασφαλίζουν¹²⁴.

Τη διάχυτη αυτή επιφυλακτικότητα και απαξίωση απέναντι στη βιομηχανία τροφίμων και στους θεσμούς που δραστηριοποιούνται στον τομέα της ασφάλειας τροφίμων κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν αρχικά οι εθνικές –βρετανικές- αρχές¹²⁵ και στη συνέχεια η Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επεδίωξε να επιβάλλει την απαγόρευση εξαγωγής κρέατος από το Ηνωμένο Βασίλειο με την απόφαση 96/239/EK σχετικά με ορισμένα επείγοντα μέτρα προστασίας από τη σπογγώδη εγκεφαλοπάθεια των βοοειδών¹²⁶. Ακολούθησε η σύσταση –προσωρινής- Εξεταστικής Επιτροπής, η οποία επιφορτίστηκε με την ευθύνη της έρευνας της υπόθεσης της Σπογγώδους Εγκεφαλοπάθειας των Βοοειδών¹²⁷. Οι αποκαλύψεις της εν λόγω έρευνας έφεραν στην επιφάνεια την πολιτική συγκάλυψης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Συγκεκριμένα, το Ψήφισμα σχετικά με την πολιτική ενημέρωσης της Επιτροπής για την ΣΕΒ από το 1988 και με τα μέτρα που έλαβε για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης προς την απαγόρευση εξαγωγής και για την εξάλειψη της νόσου¹²⁸ ανέφερε χωρίς περιστροφές πως:

- «Καταγγέλλει την εμφανή απροθυμία ορισμένων τμημάτων της Επιτροπής και των κρατών μελών να αντιμετωπίσουν κατά τρόπο διαφανή το κρίσιμο πρόβλημα της BSE μόλις προέκυψε· πιστεύει ότι πρέπει να καταβληθεί κάθε προσπάθεια για να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα και η αξιοπιστία των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων, τα οποία συχνά κατηγορούνται για έλλειψη διαφάνειας στις διαδικασίες λήψης των αποφάσεών τους και για απομάκρυνση από τις πραγματικές ανησυχίες των ευρωπαϊών πολιτών»

¹²³ Vos, E., (2000, Ιανουάριος). EU Food Safety Regulation in the Aftermath of the BSE Crisis. *Journal of Consumer Policy*, σσ. 227-255. doi: 10.1023/A:1007123502914.

¹²⁴ Millstone, E., Van Zwanenberg, P. (2002, Δεκέμβριος). The Evolution of Food Safety ... ο.π.

¹²⁵ Millstone, E., Van Zwanenberg, P. (2002, Δεκέμβριος). The Evolution of Food Safety ... ο.π.

¹²⁶ Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. 96/239/EK: Απόφαση της Επιτροπής, της 27ης Μαρτίου 1996, σχετικά με ορισμένα επείγοντα μέτρα προστασίας από τη σπογγώδη εγκεφαλοπάθεια των βοοειδών (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ). Ανακτήθηκε 17 Φεβρουαρίου 2021 από: <https://op.europa.eu/el/publication-detail/-/publication/2b83eb8d-5f9e-4cd6-81c9-714368f0e7b8/language-el>

¹²⁷ Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. 96/C 261/04. Συνοπτικά πρακτικά της συνεδρίασης της Πέμπτης 18 Ιουλίου 1996. σελ. 141. Ανακτήθηκε 17 Φεβρουαρίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=OJ:C:1996:261:FULL&from=EL>

¹²⁸ Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. 96/C 261/03. Συνοπτικά πρακτικά της συνεδρίασης της Τέταρτης 17 Ιουλίου 1996. σελ. 84-85. Ανακτήθηκε 17 Φεβρουαρίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=OJ:C:1996:261:FULL&from=EL>

- «Εκφράζει την ανησυχία του διότι ένα εσωτερικό έγγραφο της Επιτροπής, το οποίο δημοσιεύθηκε στον Τύπο, αφήνει να διαφανεί ότι η Επιτροπή δεν άσκησε το καθήκον της να παράσχει τη δέουσα ενημέρωση σχετικά με τους κινδύνους που συνδέονται με την BSE και φέρεται ότι ενθάρρυνε ένα κράτος μέλος να σταματήσει να δημοσιεύει τα αποτελέσματα των ερευνών του»
- «Εμμένει στην άποψη ότι πρέπει να διατεθούν πλήρη πληροφοριακά στοιχεία για όλες τις ενέργειες στις οποίες προέβησαν η Επιτροπή και οι άλλες αρχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης από τότε που εμφανίσθηκε για πρώτη φορά η BSE, κατά τη δεκαετία του '80· κάθε παραπληροφόρηση ή απόκρυψη πληροφοριών πρέπει να αποσαφηνιστεί στην έρευνα, ενώ το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θα πρέπει να ενημερωθεί σχετικώς»
- «Τονίζει ότι η εν λόγω επιδημία δεν μπορεί να καταπολεμηθεί εάν δίδεται προτεραιότητα στη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και όχι στην προστασία της υγείας των καταναλωτών και της ζωής των ανθρώπων που ζουν εντός και εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης».

Το διατροφικό σκάνδαλο της Σπογγώδους Εγκεφαλοπάθειας των Βοοειδών δεν ήταν, όμως, το μόνο το οποίο συγκλόνισε το ευρωπαϊκό καταναλωτικό κοινό κατά την τελευταία δεκαετία του 20^{ου} αιώνα. Μια σειρά από εργαστηριακές αναλύσεις που πραγματοποιήθηκαν για λογαριασμό της Greenpeace εντόπισαν υψηλά ποσοστά διοξινών: Σε γάλα στην Ολλανδία (1989), σε αγελαδινό γάλα στην Αυστρία (1990), σε γάλα και βοδινό κρέας στο Ηνωμένο Βασίλειο (1993), σε γάλα στη Γαλλία (1998), σε ζωοτροφές από πούλτσα κίτρου σε έντεκα (11) ευρωπαϊκές χώρες (1997-1999), σε κοτόπουλα και παράγωγα προϊόντα στο Βέλγιο (1999)¹²⁹. Ακόμη, το 1996, κλωνοποιήθηκε επιτυχώς το πρώτο θηλαστικό, ένα πρόβατο¹³⁰, γεγονός που θορύβησε ακόμη περισσότερο τους ευρωπαίους καταναλωτές όσον αφορά το μέλλον της διατροφής τους.

Οι παραπάνω διατροφικές κρίσεις αποτέλεσαν το κατάλληλο γνωστικό και βιωματικό υπόβαθρο για την Ευρωπαϊκή Ένωση για να διαμορφώσει μετέπειτα το Ευρωπαϊκό Δίκαιο Τροφίμων προκειμένου να εξασφαλίσει την ασφάλεια των τροφίμων¹³¹. Η τροπή που πήραν τα συγκεκριμένα διατροφικά σκάνδαλα οδήγησε εν τέλει στη διαμόρφωση

¹²⁹ Μπιτσικά, Π., Τσώλη, Θ. (2008, Νοέμβριος). Επιστρέφει ο εφιάλτης της διοξίνης. *ΤΟ ΒΗΜΑ*. Ανακτήθηκε 16 Φεβρουαρίου 2021 από: <https://www.tovima.gr/2008/11/24/archive/epistrefei-o-efialtis-tis-dioksinis/>

Καΐτατζή, Φ. (2011, Ιανουάριος). Κρύβουν τις μετρήσεις για τις διοξίνες. *ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ*. Ανακτήθηκε 17 Φεβρουαρίου 2021 από: <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=241554>

¹³⁰ BBC on this day. (2005, Φεβρουάριος). 1997: Dolly the sheep is cloned. Ανακτήθηκε 17 Φεβρουαρίου 2021 από: http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/february/22/newsid_4245000/4245877.stm

¹³¹ McEvoy, J. D. G. (2016, Μάιος). Emerging food safety issues: An EU perspective. *Drug Testing and Analysis*. doi: 10.1002/dta.2015

ενός ενωσιακού νομοθετικού πλαισίου που στόχο έχει την αντιμετώπιση περιπτώσεων κατά τις οποίες απειλείται η υγεία των καταναλωτών –αφήνοντας όμως αρρυθμιστές πρακτικές εξαπάτησης, διατροφικές απάτες-¹³². Αντίστοιχα, η επαγρύπνηση για την προστασία της ασφάλειας των τροφίμων και η τήρηση των βασικών αρχών που εξασφαλίζουν την ποιότητα των τροφίμων σε κάθε επιμέρους κλάδο της διατροφικής αλυσίδας είναι μονόδρομος και για τη βιομηχανία τροφίμων¹³³.

2. Η αναδιάρθρωση των θεσμικών οργάνων

Στον απόηχο των διατροφικών σκανδάλων ακολούθησε η εσωτερική αναδιάρθρωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ενισχύοντας τις πολιτικές για τους καταναλωτές και την προστασία της υγείας¹³⁴. Στόχος της αναδιάρθρωσης ήταν να υπάρξει διαχωρισμός μεταξύ των επιστημονικών συμβουλών, των ελεγκτικών ενεργειών και των νομοθετικών μέσων¹³⁵. Αρχικά, συστάθηκε η *Γενική Διεύθυνση XXIV (Γενική Διεύθυνση Δημόσιας Υγείας και Προστασίας του Καταναλωτή)*. Επρόκειτο για ένα νέο χαρτοφυλάκιο επιφορτισμένο με τη ρύθμιση θεμάτων που αφορούν τους καταναλωτές και την ασφάλεια προϊόντων, ενώ παράλληλα θα ασκούσε έλεγχο στις οκτώ (8), νεοσυσταθείσες επιστημονικές επιτροπές¹³⁶. Οι επιστημονικές επιτροπές θα ασχολούνταν με τα τρόφιμα, τη διατροφή, την υγεία και τη μεταχείριση των ζώων, τα κτηνιατρικά μέτρα σε σχέση με τη δημόσια υγεία, τα φυτοϋγειονομικά ζητήματα, τα καλλυντικά και τα μη εδώδιμα προϊόντα, τα φάρμακα-ιατρικά βοηθήματα, την (οικο)τοξικότητα και το περιβάλλον¹³⁷, ενώ συστάθηκε και μια συντονιστική επιτροπή¹³⁸. Ακόμη, συστάθηκε το *Γραφείο Τροφίμων και Κτηνιατρικών Θεμάτων*¹³⁹ που ήρθε να αντικαταστήσει την Μονάδα Κτηνιατρικής Επιθεώρησης. Στις αρμοδιότητες του εν λόγω

¹³² Van der Meulen, B. M. J. (2015, Νοέμβριος). Is current EU food safety law geared up for fighting food fraud? *Journal für Verbraucherschutz und Lebensmittelsicherheit*. doi: 10.1007/s00003-015-0992-2

¹³³ Puhac Bogadi, N., Banović, M., Babić, I. (2016, Μάρτιος). Food defence system in food industry: perspective of the EU countries. *Journal für Verbraucherschutz und Lebensmittelsicherheit*. doi: 10.1007/s00003-016-1022-8

¹³⁴ Ανακοίνωση της Επιτροπής για την υγεία των καταναλωτών και την διατροφική ασφάλεια της 30.04.1997 - COM (97) 183 τελικό

¹³⁵ Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1998, Απρίλιος). COM (1998) 230 τελικό. *ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ: στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με την ανάπτυξη της πολιτικής για τη δημόσια υγεία στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα*. Ανακτήθηκε 17 Φεβρουαρίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:51998DC0230&from=FI> σελ. 12

¹³⁶ Τάκης, Α. Γ. (2007, Δεκέμβριος). *Η ασφάλεια των τροφίμων ...* ο.π. σελ.40

¹³⁷ Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. 97/579/EK: Απόφαση της Επιτροπής της 23ης Ιουλίου 1997 για τη σύσταση επιστημονικών επιτροπών στον τομέα της υγείας των καταναλωτών και της ασφάλειας των τροφίμων (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ). Ανακτήθηκε 17 Φεβρουαρίου 2021 από: <https://op.europa.eu/el/publication-detail/-/publication/c74aab86-c50e-4d14-bc06-ea7b5a950b87>

¹³⁸ EUR-Lex. Document 31997D0404. 97/404/EK: Απόφαση της Επιτροπής της 10ης Ιουνίου 1997 για τη σύσταση επιστημονικής συντονιστικής επιτροπής. Ανακτήθηκε 17 Φεβρουαρίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:31997D0404>

¹³⁹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή. *Με ποιο τρόπο συμβάλλει το Γραφείο Τροφίμων και Κτηνιατρικών Θεμάτων στην επίτευξη αυτού στόχου;* Ανακτήθηκε 17 Φεβρουαρίου 2021 από: http://ec.europa.eu/food/fvo/how_el.htm

Γραφείου ανήκε η επαγρύπνηση για την τήρηση της κτηνιατρικής – φυτοϋγειονομικής νομοθεσίας και των κανόνων υγιεινής των τροφίμων, γεγονός που κατόρθωσε με τη διενέργεια ελέγχων στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των χωρών από τις οποίες προμηθεύεται τρόφιμα¹⁴⁰. Το Γραφείο έφερε εις πέρας την αποστολή του σύμφωνα με τις αρχές της ανεξαρτησίας, της διαφάνειας και της αρτιότητας¹⁴¹.

3. Το Πράσινο Βιβλίο της ευρωπαϊκής νομοθεσίας στον τομέα των τροφίμων (1997)

Τον Απρίλιο του 1997 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε το *Πράσινο Βιβλίο της ευρωπαϊκής νομοθεσίας στον τομέα των τροφίμων*, με σκοπό να αποτελέσει έναυσμα για δημόσια συζήτηση περί των ισχυουσών νομοθετικών διατάξεων στον τομέα των τροφίμων και το κατά πόσον αυτές:

- ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις και τις επιδιώξεις των καταναλωτών, των παραγωγών, του κλάδου επεξεργασίας και των εμπόρων τροφίμων
- προβλέπουν ένα ικανοποιητικά λειτουργόν σύστημα ελέγχων και επιθεωρήσεων
- θα μπορούσαν να εξελιχθούν μελλοντικά

Σημείο εκκίνησης της Πράσινης Βίβλου αποτέλεσαν η επιδίωξη της ενωσιακής νομοθεσίας να εξασφαλίσει υψηλού επιπέδου προστασίας της υγείας, της ασφάλειας εν γένει των συμφερόντων των καταναλωτών, να διασφαλίσει την ελεύθερη κυκλοφορία εντός της εσωτερικής αγοράς και την ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας και να βελτιώσει τις δυνατότητες εξαγωγών των προϊόντων της. Απώτατος στόχος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ήταν να μεριμνήσει ώστε αφενός το νομοθετικό πλαίσιο να καλύπτει το σύνολο της τροφικής αλυσίδας, με βάση την αρχή "από την καλλιέργεια μέχρι το τραπέζι του καταναλωτή", και αφετέρου οι κοινοί νομοθετικοί κανόνες να εφαρμόζονται (ορθώς) σε όλα τα κράτη μέλη και να επιτηρείται η εφαρμογή τους¹⁴².

4. Η Συνθήκη του Άμστερνταμ (1997)

Το Μάρτιο του 1996 ξεκίνησε στο Τορίνο η Διακυβερνητική Διάσκεψη που σκοπό είχε την αναθεώρηση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση από την οποία προέκυψε μετέπειτα η Συνθήκη του Άμστερνταμ. Η *Συνθήκη του Άμστερνταμ*¹⁴³ υπογράφηκε στο

¹⁴⁰ Τάκης, Α. Γ. (2007, Δεκέμβριος). *Η ασφάλεια των τροφίμων ...* ο.π. σελ.40

¹⁴¹ Το Εθνικό Σύστημα Ποιοτικού Ελέγχου ... ο.π.

¹⁴² Ευρωπαϊκή Επιτροπή. *Πράσινη Βίβλος της ευρωπαϊκής νομοθεσίας στον τομέα των τροφίμων*.

Ανακτήθηκε 17 Φεβρουαρίου 2021 από: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/IP_97_370

¹⁴³ Ευρωπαϊκή Ένωση. *Συνθήκη του Άμστερνταμ*. Ανακτήθηκε 17 Φεβρουαρίου 2021 από: https://europa.eu/european-union/sites/europaeu/files/docs/body/treaty_of_amsterdam_el.pdf

Άμστερνταμ στις 02.10.1997, τέθηκε σε ισχύ το Μάιο του 1999 και τροποποίησε τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, τις Συνθήκες περί ιδρύσεως των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και ορισμένες συναφείς Πράξεις¹⁴⁴. Σε γενικές γραμμές, η Συνθήκη του Άμστερνταμ εισήγαγε ήσσονος σημασίας μεταβολές σε σχέση με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ¹⁴⁵, κομβικής σημασίας παρόλα αυτά για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς¹⁴⁶. Ορισμένες από τις βασικές αλλαγές που επέφερε η Συνθήκη του Άμστερνταμ είναι η εξής:

- Διεύρυνση των αρμοδιοτήτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- Ενίσχυση της θέσης του Κοινοβουλίου
- Ενισχυμένη συνεργασία
- Απλοποίηση διατάξεων
- Θεσμικές μεταρρυθμίσεις με την προοπτική της διεύρυνσης
- Νέες διαδικασίες για την εφαρμογή της Αρχής της Επικουρικότητας
- Βελτίωση διαφάνειας¹⁴⁷

Όπως είναι, επίσης, αναμενόμενο η νέα αυτή νομοθετική πρωτοβουλία, δεν θα μπορούσε παρά να απηχεί την αναστάτωση που προκλήθηκε από την κατάσταση έκτακτης ανάγκης στα ζητήματα ασφάλειας τροφίμων¹⁴⁸. Εξετάζοντας τα άρθρα της Συνθήκης του Άμστερνταμ, άξιες αναφοράς κρίνονται οι εξής τροποποιήσεις:

- *Άρθρο 75 ΣΕΕ/Α* προέβλεπε στην *παρ. 3* πως «...
3. Η Επιτροπή, στις προτάσεις της σχετικά με την υγεία, την ασφάλεια, την προστασία του περιβάλλοντος και την προστασία των καταναλωτών, λαμβάνει ως βάση ένα υψηλό επίπεδο προστασίας, λαμβάνοντας ιδίως υπόψη όσες νέες εξελίξεις βασίζονται σε επιστημονικά δεδομένα. Στα πλαίσια των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο επιδιώκουν επίσης την επίτευξη αυτού του στόχου.
5. Επίσης, υπό την επιφύλαξη της παραγράφου 4, εάν, μετά την εκ μέρους του Συμβουλίου ή της Επιτροπής θέσπιση μέτρου εναρμόνισης, ένα κράτος μέλος θεωρεί αναγκαία τη θέσπιση εθνικών διατάξεων επί τη βάσει νέων επιστημονικών στοιχείων σχετικών με την προστασία του περιβάλλοντος ή του χώρου εργασίας, για λόγους οι οποίοι συντρέχουν μόνον στην περίπτωση του και οι οποίοι έχουν ανακύψει μετά τη θέσπιση του μέτρου εναρμόνισης,

¹⁴⁴ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο – Το Κοινοβούλιο. *Συνθήκη του Άμστερνταμ*. Ανακτήθηκε 17 Φεβρουαρίου 2021 από: <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/el/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/treaty-of-amsterdam>

¹⁴⁵ Σαχπεκίδου, Ε. Ρ. (2013). *Ευρωπαϊκό ...* ο.π. σελ. 59

¹⁴⁶ Αργυρός, Γ. (2015). *Δίκαιο ...* ο.π. σελ. 17

¹⁴⁷ <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/3/the-maastricht-and-amsterdam-treaties>

¹⁴⁸ Τάκης, Α. Γ. (2007, Δεκέμβριος). *Η ασφάλεια των τροφίμων ...* ο.π. σελ. 41

κοινοποιεί στην Επιτροπή τις μελετώμενες διατάξεις και τους λόγους που υπαγορεύουν τη θέσπισή τους»¹⁴⁹

- Άρθρο 129 ΣΕΕ/Α ανέφερε «...
4. ...
β) (Το Συμβούλιο,..., συμβάλλει στην υλοποίηση των στόχων του παρόντος άρθρου, θεσπίζοντας)..., μέτρα στον κτηνιατρικό και φυτοϋγειονομικό τομέα με άμεσο στόχο την προστασία της δημόσιας υγείας
...»¹⁵⁰
- Άρθρο 129^A ΣΕΕ/Α ανέφερε πως «1. Προκειμένου να προωθήσει τα συμφέροντα των καταναλωτών και να διασφαλίσει υψηλό επίπεδο προστασίας του καταναλωτή, η Κοινότητα συμβάλλει στην προστασία της υγείας, της ασφάλειας και των οικονομικών συμφερόντων των καταναλωτών, καθώς και στην προώθηση του δικαιώματός τους για ενημέρωση, εκπαίδευση και οργάνωσή τους για την υπεράσπιση των συμφερόντων τους.
2. Οι απαιτήσεις προστασίας του καταναλωτή λαμβάνονται υπόψη κατά τον καθορισμό και την εφαρμογή άλλων κοινοτικών πολιτικών και δραστηριοτήτων»¹⁵¹

Κάθε μια από τις παραπάνω τροποποιήσεις αποδεικνύουν πως η δημόσια υγεία και η διασφάλιση της ποιότητας των τροφίμων ετίθεντο στο προσκήνιο του ενδιαφέροντος της ενωσιακής νομοθεσίας. Μάλιστα, αξίζει να αναφερθεί πως οι νομοθετικές αυτές αλλαγές απηχούν τις προτροπές του –τότε- Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων να στηρίζονται τα λαμβανόμενα μέτρα σε επιστημονικά δεδομένα¹⁵².

5. Το Λευκό Βιβλίο για την ασφάλεια των τροφίμων (1999)

Σε σύντομο χρονικό διάστημα ύστερα από το διατροφικό σκάνδαλο των διοξινών στο Βέλγιο¹⁵³, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε το *Λευκό Βιβλίο για την ασφάλεια*

¹⁴⁹ Αντιστοιχεί στο ισχύον άρθρο 114 ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 95 ΣΕΚ)

¹⁵⁰ Αντιστοιχεί στο ισχύον άρθρο 168 ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 152 ΣΕΚ)

¹⁵¹ Αντιστοιχεί στο ισχύον άρθρο 169 ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 153 ΣΕΚ)

¹⁵² Βλ. ενδεικτικά Case C-331/88. *The Queen v Ministry of Agriculture, Fisheries and Food, ex parte FEDESA and Others*. Ανακτήθηκε 18 Φεβρουαρίου 2021 από:

<http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=96352&pageIndex=0&doclang=EL&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2036225>

Case C-280/93. *Federal Republic of Germany v Council of the European Union*. Ανακτήθηκε 18 Φεβρουαρίου 2021 από:

<http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?sessionid=5AEDB6B0607340069F07127788B71E42?text=&docid=99101&pageIndex=0&doclang=el&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2037535>

Case C-44/94. *The Queen v Minister of Agriculture, Fisheries and Food, ex parte National Federation of Fishermen's Organisations and others and Federation of Highlands and Islands Fishermen and others*.

Ανακτήθηκε 18 Φεβρουαρίου 2021 από:

<http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=99585&pageIndex=0&doclang=EL&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2037836>

¹⁵³ Τάκης, Α. Γ. (2007, Δεκέμβριος). *Η ασφάλεια των τροφίμων ...* ο.π. σελ. 47-48

τροφίμων¹⁵⁴, ως συνέχεια προς το Πράσινο Βιβλίο. Στόχος του Λευκού Βιβλίου ήταν να καταστεί η νομοθεσία στον τομέα των τροφίμων περισσότερο συνεκτική, κατανοητή και ευλύγιστη και να εφαρμοστεί με μεγαλύτερη διαφάνεια για τους καταναλωτές, εξασφαλίζοντας παράλληλα ένα υψηλό επίπεδο ασφάλειας για τα τρόφιμα¹⁵⁵. Για πρώτη φορά, εκφράστηκε ρητώς η ανάγκη για ένα σύγχρονο νομοθετικό πλαίσιο που θα καλύπτει κάθε πτυχή της διατροφικής αλυσίδας (παραγωγή, μεταποίηση, μεταφορά, διανομή, διάθεση τροφίμων)¹⁵⁶. Το Λευκό Βιβλίο ίδρυσε μια ανεξάρτητη Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Τροφίμων, αρμόδια για την εκπόνηση επιστημονικών γνωμοδοτήσεων και τη διαχείριση συστημάτων προειδοποίησης-ενημέρωσης για τους κινδύνους, εισήγαγε ένα σχέδιο ριζικής μεταρρύθμισης «από το αγρόκτημα στο τραπέζι» (from farm to table)¹⁵⁷, εγκαθίδρυσε περισσότερο εναρμονισμένα συστήματα ελέγχου σε εθνικό επίπεδο, προήγαγε το διάλογο μεταξύ καταναλωτών – ενδιαφερόμενων μερών¹⁵⁸.

Αναλυτικότερα, βασικά σημεία στο περιεχόμενο του Λευκού Βιβλίου είναι τα εξής:

- Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Τροφίμων: Στην Υπηρεσία ανατέθηκαν καθήκοντα επιστημονικής αξιολόγησης και επικοινωνίας, σε στενή συνεργασία με εθνικούς οργανισμούς/εθνικές επιστημονικές οργανώσεις, προκειμένου να αποτελέσει πόλο επιστημονικής αναφοράς στον ενωσιακό τομέα της ασφάλειας των τροφίμων. Με αυτόν τον τρόπο, θα πραγματοποιούνταν βελτιώσεις στους τομείς της παρακολούθησης και της εποπτείας, του συστήματος ταχείας προειδοποίησης, της έρευνας στον τομέα της ασφάλειας των τροφίμων, της επιστημονικής συνεργασίας, της αναλυτικής υποστήριξης και της διατύπωσης επιστημονικών συμβουλών και να εξασφαλισθεί πληροφόρηση, ταχεία και εύκολα προσιπή στους καταναλωτές
- Νέο νομοθετικό πλαίσιο: αφορούσε κάθε πτυχή της διατροφικής αλυσίδας:
 - Ζωοτροφές (ειδικές ύλες και προϊόντα στη διατροφή των ζώων, αξιολόγηση – έγκριση - επισήμανση ζωοτροφών, έγκριση εγκαταστάσεων παραγωγής ζωοτροφών, δημιουργία συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης)

¹⁵⁴ EUR-Lex. Document 51999DC0719. *White Paper on food safety*. Ανακτήθηκε 17 Φεβρουαρίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A51999DC0719>

¹⁵⁵ Λευκό βιβλίο για την ασφάλεια των τροφίμων. Ανακτήθηκε 17 Φεβρουαρίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM%3A132041&from=EN>

¹⁵⁶ Δημητροπούλου, Ε., Μπαμπάτσικου, Φ. (2007, Σεπτέμβριος). Ευρωπαϊκό και Εθνικό Νομοθετικό Πλαίσιο Υγιεινής και Ασφάλειας Τροφίμων. *Το Βήμα του Ασκληπιού*.

¹⁵⁷ Publications Office of the European Union. *Από το αγρόκτημα στο τραπέζι: Ασφαλή τρόφιμα για τους ευρωπαίους καταναλωτές*. Ανακτήθηκε 17 Φεβρουαρίου 2021 από: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/ab50e3a2-ff03-4b1c-a389-a789e915f900/language-el/format-PDFX>

¹⁵⁸ Λευκό βιβλίο για την ασφάλεια ... ο.π.

- Υγεία και καλή μεταχείριση των ζώων (ενίσχυση της καταπολέμησης των ζωωνόσων και μεταδοτικών σπογγοειδών εγκεφαλοπαθειών, συμπερίληψη των ζητημάτων καλής μεταχείρισης των ζώων στην πολιτική τροφίμων)
- Υγιεινή των τροφίμων (αναμόρφωση υφιστάμενου νομικού πλαισίου προκειμένου να εξασφαλισθεί συνοχή και σαφήνεια σε ολόκληρη την αλυσίδα παραγωγής τροφίμων)
- Όρια σε προσμίξεις και κατάλοιπα ζιζανιοκτόνων και κτηνιατρικών φαρμάκων στα τρόφιμα
- Έγκριση και την επισήμανση των νέων τροφίμων
- Πρόσθετα, αρωματικές ουσίες, συσκευασία και ακτινοβόληση τροφίμων
- Δυνατότητα λήψης μέτρων διασφάλισης σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης
- Διαδικασία απόφασης στον τομέα των τροφίμων
- Έλεγχος: Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σχεδίασε λεπτομερειακά την αναμόρφωση των νομοθετικών διατάξεων περί ελέγχου, ώστε να εξασφαλισθεί ο έλεγχος όλων των κρίκων της αλυσίδας παραγωγής τροφίμων
- Πληροφόρηση των καταναλωτών: Προβλέφθηκε πως σε κάθε στάδιο κατά τη λήψη μιας απόφασης θα πρέπει να επικρατεί πλήρης διαφάνειας. Η ενημέρωση για τους κινδύνους, αυτή θα έπρεπε να είναι αμφίδρομη και να περιλαμβάνει διάλογο και πληροφορίες όλων των ενδιαφερομένων.
- Διεθνής διάσταση: Αφενός, τα εισαγόμενα τρόφιμα και ζωοτροφές θα έπρεπε να πληρούν τουλάχιστον ισοδύναμες προδιαγραφές με αυτές που εφαρμόζονται στην εσωτερική παραγωγή της Ευρωπαϊκής Κοινότητας για την υγεία, ενώ αφετέρου το επίπεδο ασφάλειας για τα εξαγόμενα προϊόντα της Κοινότητας θα έπρεπε, αντίστοιχα, να είναι τουλάχιστον ισοδύναμο με το απαιτούμενο για τα προϊόντα που διατίθενται στην αγορά εντός της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.
- Σχέδιο δράσης: Το Λευκό Βιβλίο περιλάμβανε ένα σχέδιο δράσης ογδόντα τεσσάρων (84) νομοθετικών προτάσεων για την ασφάλεια των τροφίμων με σκοπό να υλοποιηθεί ως το έτος 2002 προκειμένου να δοθεί συνέχεια στο Βιβλίο¹⁵⁹.

Είναι σαφές πως το Λευκό Βιβλίο εισήγαγε μια νέα, καινοτόμα πολιτική στον τομέα των τροφίμων με σκοπό να εξασφαλίσει ένα υψηλό επίπεδο υγείας για τους καταναλωτές. Ωστόσο, κρίσιμος παράγοντας για την επιτυχή εφαρμογή του εν λόγω νομοθετικού

¹⁵⁹ Λευκό βιβλίο για την ασφάλεια ... ο.π.

πλαisiου αποτελεσε η συνεργασία και η δέσμευση των εμπλεκόμενων μερών, τόσο των ενωσιακών οργάνων, όσο και των κρατών μελών¹⁶⁰.

¹⁶⁰ Το Εθνικό Σύστημα Ποιοτικού Ελέγχου ... ο.π.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: 21ος αιώνας: μια νέα εποχή για την νομοθεσία και την πολιτική της ΕΕ στον τομέα της Ασφάλειας των Τροφίμων

I. Γενική νομοθεσία

1. Ο Κανονισμός – Πλαίσιο 178/2002 (General Food Law Regulation)

Η αυγή του 21^{ου} αιώνα σηματοδότησε για την Ευρωπαϊκή Ένωση την εποχή της λεγόμενης «εναρμόνισης» του δικαίου τροφίμων, συμμορφούμενη με την «διατροφική παγκοσμιοποίηση», η οποία έθεσε στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος την ασφάλεια και την ποιότητα των διατροφικών προϊόντων. Στόχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη νέα χιλιετία υπήρξε η εξασφάλιση τόσο της διατροφικής ευεξίας των ευρωπαϊκών πολιτών, όσο και η ελεύθερη διακίνηση διατροφικών εμπορευμάτων μεταξύ των κρατών μελών¹⁶¹.

Θεμέλιος λίθος της εναρμόνισης του δικαίου τροφίμων υπήρξε ο *Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 178/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Ιανουαρίου 2002, για τον καθορισμό των γενικών αρχών και απαιτήσεων της νομοθεσίας για τα τρόφιμα, για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων και τον καθορισμό διαδικασιών σε θέματα ασφαλείας των τροφίμων*¹⁶² (General Food Law). Νομική βάση για την θέσπιση του υπήρξαν τα άρθρα 37, 95, 133 και 152 παρ. 4 στ. β' της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Ο Κανονισμός 178/2002 αποτέλεσε την πρώτη ολοκληρωμένη προσέγγιση εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης επί της ασφάλειας τροφίμων, σε όλα τα στάδια της παραγωγής και για αυτό το λόγο θεωρείται το «Σύνταγμα» του συγκεκριμένου τομέα¹⁶³. Απαρτίζεται από τέσσερα κεφάλαια: ΚΕΦΑΛΑΙΟ I: ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΚΑΙ ΟΡΙΣΜΟ, ΚΕΦΑΛΑΙΟ II: ΓΕΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΑ ΤΡΟΦΙΜΑ, ΚΕΦΑΛΑΙΟ III: ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΑΡΧΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ, ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV: ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΓΚΑΙΡΗΣ ΠΡΟΕΙΔΟΠΟΙΗΣΗΣ, ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΕΚΤΑΚΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ.

Στόχος του Κανονισμού 178/2002 ήταν να αποτελέσει τη βάση για την εξασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας της υγείας του ανθρώπου και των συμφερόντων των καταναλωτών σε σχέση με τα τρόφιμα, λαμβάνοντας ειδικότερα υπόψη την

¹⁶¹ Comodo, N., Bonaccorsi, G., (2007, Μάρτιος). The new EU regulations for food safety. *Italian Journal of Public Health*. doi: 10.2427/5895.

¹⁶² EUR-Lex. Document 32002R0178. *Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 178/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Ιανουαρίου 2002, για τον καθορισμό των γενικών αρχών και απαιτήσεων της νομοθεσίας για τα τρόφιμα, για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων και τον καθορισμό διαδικασιών σε θέματα ασφαλείας των τροφίμων*. Ανακτήθηκε 12 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2002/178/oj/ell>

¹⁶³ Τάκης, Α. Γ. (2007, Δεκέμβριος). *Η ασφάλεια των τροφίμων ...* ο.π. σελ. 48-49

πολυμορφία στον εφοδιασμό τροφίμων, συμπεριλαμβανομένων των παραδοσιακών προϊόντων, ενώ παράλληλα να εξασφαλίσει την αποτελεσματική λειτουργία της εσωτερικής αγοράς . Καθιέρωσε κοινές αρχές και ευθύνες, τα μέσα ώστε να παρέχονται ισχυρή επιστημονική βάση, αποτελεσματικές οργανωτικές ρυθμίσεις και διαδικασίες με τις οποίες θα υποστηριχθεί η λήψη αποφάσεων σε θέματα ασφάλειας των τροφίμων (Άρθρο 1). Με άλλα λόγια, με τον εν λόγω Κανονισμό επιδιώχθηκε ο προσδιορισμός του ίδιου του δικαίου τροφίμων¹⁶⁴. Μάλιστα, επιδιώχθηκε μια ολιστική προσέγγιση, προκειμένου να εφαρμόζεται ενιαίο νομοθετικό πλαίσιο σε κάθε στάδιο της διατροφικής αλυσίδας, «από το χωράφι ως το πιρούνι»¹⁶⁵, καθώς το πεδίο εφαρμογής του εκτείνεται σε όλα τα στάδια παραγωγής, μεταποίησης και διανομής των τροφίμων και των ζωοτροφών .

Ακόμη, σημαντική συμβολή του Κανονισμού – Πλαίσιο είναι ότι όρισε την έννοια του «τροφίμου»: ως «*τρόφιμα*» (ή «είδη διατροφής») νοούνται ουσίες ή προϊόντα, είτε αυτά έχουν υποστεί πλήρη ή μερική επεξεργασία είτε όχι, τα οποία προορίζονται για βρώση από τον άνθρωπο ή αναμένεται ευλόγως ότι θα χρησιμεύσουν για τον σκοπό αυτόν. Στα «τρόφιμα» περιλαμβάνονται ποτά, σίχλες και οποιαδήποτε ουσία, περιλαμβανομένου του νερού, η οποία ενσωματώνεται σκόπιμα στα τρόφιμα στη διάρκεια της παραγωγής, της παρασκευής ή της επεξεργασίας τους...Στα «τρόφιμα» δεν περιλαμβάνονται τα ακόλουθα: α) ζωοτροφές, β) ζώα ζώα, εκτός εάν παρασκευάζονται για διάθεση στην αγορά για ανθρώπινη κατανάλωση, γ) φυτά πριν από τη συγκομιδή, δ) φαρμακευτικά προϊόντα... ε) καλλυντικά... στ) καπνός και προϊόντα καπνού... ζ) ναρκωτικές ή ψυχοτρόποι ουσίες κατά την έννοια της ενιαίας σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα ναρκωτικά του 1961, και της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τις ψυχοτρόπους ουσίες του 1971, η) τα κατάλοιπα και οι μολυσματικές προσμείξεις. (Άρθρο 2). Σε περίπτωση, λοιπόν, που ένα προϊόν ανταποκρίνεται στον ανωτέρω δοθέν ορισμό, πρόκειται δηλαδή κατ' ουσίαν για «τρόφιμο», βρίσκεται στο πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού 178/2002.

Με τον Κανονισμό – Πλαίσιο προσδιορίστηκε, επίσης, το *αντικείμενο* του ευρωπαϊκού δικαίου τροφίμων το οποίο έθεσε ως *γενικούς στόχους* τα εξής: Κατέστη σαφές πως η νομοθεσία για τα τρόφιμα, πρώτον, επιδιώκει έναν ή περισσότερους από τους γενικούς στόχους που αφορούν την υψηλού επιπέδου προστασία της ανθρώπινης ζωής και υγείας και την προστασία των συμφερόντων των καταναλωτών, συμπεριλαμβανομένων των ορθών πρακτικών στο εμπόριο τροφίμων, λαμβάνοντας

¹⁶⁴ Van der Meulen, B. M. J. (2013, Απρίλιος). The Structure of European ... ο.π.

¹⁶⁵ Giray, H., Özkan, Z. (2012, Σεπτέμβριος). European Union food safety policies and lessons / homework for Turkey. *Journal of Food, Agriculture & Environment*.

υπόψη, όπου συντρέχει λόγος, την προστασία της υγείας και της ορθής μεταχείρισης των ζώων, καθώς και την προστασία των φυτών και του περιβάλλοντος. Η νομοθεσία για τα τρόφιμα, δεύτερον, αποσκοπεί στο να επιτύχει την ελεύθερη κυκλοφορία στην Κοινότητα των τροφίμων και των ζωοτροφών που παράγονται ή διατίθενται στην αγορά. Κατά την σύνταξη ή την προσαρμογή της σχετικής νομοθεσίας λαμβάνονται υπόψη διεθνή πρότυπα (Άρθρο 5). Χαρακτηριστικό παράδειγμα υιοθέτησης διεθνών προτύπων αποτελεί ο ορισμός της έννοιας του «τροφίμου», όπως εκτέθηκε παραπάνω, ο οποίος έχει σαφώς δεχτεί επιρροές από τον αντίστοιχο ορισμό του λεγόμενου «Codex Alimentarius»¹⁶⁶.

Προκειμένου να καταστούν επιτεύξιμοι οι γενικοί στόχοι που έθεσε ο Κανονισμός 178/2002, επιστρατεύθηκε η *ανάλυση κινδύνου (Risk Analysis – RA)*: Η αξιολόγηση του κινδύνου βασίζεται στα διαθέσιμα επιστημονικά στοιχεία και διεξάγεται με τρόπο ανεξάρτητο, αντικειμενικό και διαφανή, ενώ η διαχείριση κινδύνου λαμβάνει υπόψη τα αποτελέσματα της εν λόγω αξιολόγησης και ιδίως τις γνώμες της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων (βλ. αναλυτικά παρακάτω), άλλους παράγοντες, όπως αρμόζει στο εκάστοτε θέμα, καθώς και την αρχή της προφύλαξης (Άρθρο 6). Ειδικότερα για την *αρχή της προφύλαξης* προβλέπεται πως σε ειδικές περιπτώσεις κατά τις οποίες εντοπίζεται πιθανότητα βλαβερών επιπτώσεων στην υγεία αλλά εξακολουθεί να υπάρχει επιστημονική αβεβαιότητα, μπορούν να ληφθούν τα προσωρινά μέτρα διαχείρισης του κινδύνου που είναι αναγκαία για την εξασφάλιση του υψηλού επιπέδου προστασίας της υγείας που έχει επιλεγεί στην Κοινότητα, μέχρι να υπάρξουν περαιτέρω επιστημονικές πληροφορίες για μια πιο εμπεριστατωμένη αξιολόγηση του κινδύνου (Άρθρο 7). Εξάλλου, η αρχή της προφύλαξης αποτέλεσε εκείνο το χρονικό διάστημα βασική θεματική ενδιαφέροντος και για το –τότε Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Για τη θεματική αυτή προέκυψαν ιδιαίτερα κρίσιμα νομολογιακά συμπεράσματα¹⁶⁷. Εν ολίγοις, ο ενωσιακός νομοθέτης ανέπτυξε ένα σύστημα που δίνει τη δυνατότητα στις αρμόδιες αρχές να λάβουν προστατευτικά μέτρα

¹⁶⁶ Ο Codex Alimentarius (Κώδικας Τροφίμων) αποτελεί μια συλλογή προτύπων, κατευθυντήριων γραμμών και κωδίκων πρακτικής, όπως υιοθετήθηκε από την Επιτροπή Codex Alimentarius, η οποία προέκυψε από την ένωση του Οργανισμού Τροφίμων και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών (Food and Agriculture Organization – FAO) και του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (World Health Organization – WHO), προκειμένου να προστατεύει την υγεία των καταναλωτών και να προάγει καλές πρακτικές στον κλάδο του εμπορίου τροφίμων. Βλ. αναλυτικά: Codex Alimentarius: International Food Standards. <http://www.fao.org/fao-who-codexalimentarius/en/>

¹⁶⁷ Case C – 39/03. *Commission v Artekodan and Others*. Ανακτήθηκε 12 Απριλίου 2021 από: <https://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?jsessionid=65DA2A57D14025D952AFF44B06BD4973?text=&docid=48534&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=5149765>
Case C – 504/04. *Agrarproduktion Staebelow GmbH v Landrat des Landkreises Bad Doberan*. Ανακτήθηκε 12 Απριλίου 2021 από: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=57312&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=5149994>

βασισμένες, ουσιαστικά, στο «πλέον δυσμενές σενάριο» (worst case scenario), όπως αυτό –πιθανόν- να προκύψει από επιστημονικά δεδομένα που έχουν στη διάθεση τους¹⁶⁸. Η πολύχρονη πλέον εφαρμογή του εν λόγω συστήματος, όπως προβλέπεται από τον Κανονισμό 178/2002, φαίνεται να έχει λειτουργήσει επιτυχώς, εξασφαλίζοντας την προστασία των καταναλωτών από την παραπλάνηση και τις βλαπτικές ουσίες, παράλληλα με την ενεργοποίηση της εσωτερικής αγοράς¹⁶⁹.

Βασική πρόβλεψη του ενωσιακού δικαίου τροφίμων είναι πως τρόφιμα τα οποία είναι μη ασφαλή, δηλαδή είτε είναι επιβλαβή για την υγεία είτε ακατάλληλα για ανθρώπινη κατανάλωση δεν διατίθενται στην αγορά (Άρθρο 14). Αποτελεί υποχρέωση των υπεύθυνων επιχειρήσεων να εξασφαλίζουν πως τα τρόφιμα ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις του νομοθετικού πλαισίου (Άρθρο 17). Η οριοθέτηση των υποχρεώσεων αυτών σε μεγάλο βαθμό επετεύχθει με τη βοήθεια της νομολογίας του –τότε- Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων¹⁷⁰. Από την άλλη, ο ρόλος των κρατών μελών είναι να παρακολουθούν και να επαληθεύουν τα παραπάνω μέσω επίσημων ελέγχων (Άρθρο 17). Οι εθνικές αρχές για την ασφάλεια τροφίμων έχουν ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση των πολιτικών που προβλέπει ο Κανονισμός, καθώς

¹⁶⁸ Van der Meulen, B. M. J. (2013, Απρίλιος). The Structure of European ... ο.π.

¹⁶⁹ Boer, A. (2019, Νοέμβριος). Scientific assessments in European food law: Making it future-proof. *Regulatory Toxicology and Pharmacology*. doi: 10.1016/j.yrtph.2019.104437.

¹⁷⁰ Case C – 315/05. *Lidl Italia Srl v Comune di Arcole (VR)*. Ανακτήθηκε 12 Απριλίου 2021 από:

<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=65423&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=5154558>

Case C – 211/03. *HLH Warenvertriebs GmbH and Orthica v Bundesrepublik Deutschland*. Ανακτήθηκε 12 Απριλίου 2021 από:

<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=58348&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=5155709> (Joined Cases C -299/03, C- 316/03, C – 317/03, C – 318/03)

Case C – 286/02. *Bellio F.Ili Srl v Prefettura di Treviso*. Ανακτήθηκε 12 Απριλίου 2021 από:

<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=49064&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=5156442>

Case – 239/02. *Douwe Egberts NV v Westrom Pharma NV and Christophe Souranis*. Ανακτήθηκε 12 Απριλίου 2021 από:

<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=49405&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=5156380>

Case 276/01. *Joachim Steffensen*. Ανακτήθηκε 12 Απριλίου 2021 από:

<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=48205&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=5157007>

Case C – 40/02. *Margareta Scherndl v Bezirkshauptmannschaft Korneuburg*. Ανακτήθηκε 12 Απριλίου 2021 από:

<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=48359&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=5157235>

Case C – 123/00. *Christina Bellamy and English Shop Wholesale SA*. Ανακτήθηκε 12 Απριλίου 2021 από:

<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=45958&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=5157434>

έχουν διαμορφώσει ένα πολυεπίπεδο κανονιστικό δίκτυο το οποίο συνεισφέρει τόσο τεχνικά όσο και επιστημονικά¹⁷¹.

Τέλος, η Οδηγία 2001/95/ΕΟΚ¹⁷² και ο Κανονισμός 178/2002 ανέπτυξαν ένα *Σύστημα Έγκαιρης Προειδοποίησης* για την κοινοποίηση άμεσων ή έμμεσων κινδύνων για την υγεία των ανθρώπων και των ζώων που προέρχονται από τρόφιμα ή ζωοτροφές. Σε αυτό συμμετέχουν τα κράτη μέλη, η Επιτροπή και η Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων. Όταν ένα μέλος του δικτύου διαθέτει οποιαδήποτε πληροφορία σχετικά με την ύπαρξη σοβαρού άμεσου ή έμμεσου κινδύνου για την υγεία των ανθρώπων και των ζώων, που προέρχεται από τρόφιμα ή ζωοτροφές, κοινοποιεί αμέσως την πληροφορία αυτή στην Επιτροπή, μέσω του συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης και η Επιτροπή με τη σειρά της τη διαβιβάζει αμέσως στα μέλη του δικτύου. (Άρθρο 50). Στη συνέχεια, η Επιτροπή, ύστερα από συζήτηση με την Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων θεσπίζει τα απαραίτητα μέτρα (Άρθρο 51). Σε περιπτώσεις *Κατάστασης Έκτακτης Ανάγκης*, όταν δηλαδή είναι προφανές ότι τα τρόφιμα ή οι ζωοτροφές που προέρχονται από την Κοινότητα ή εισάγονται από τρίτη χώρα είναι πιθανό να αποτελέσουν σοβαρό κίνδυνο που δεν μπορεί να περιορισθεί ικανοποιητικά με τα μέτρα που λαμβάνει το αφορώμενο κράτος μέλος, η Επιτροπή, ενεργώντας με δική της πρωτοβουλία ή κατόπιν αιτήματος κράτους μέλους, θεσπίζει αμέσως ένα ή περισσότερα από τα ακόλουθα μέτρα, ανάλογα με τη σοβαρότητα της κατάστασης:

- Στην περίπτωση τροφίμων ή ζωοτροφών κοινοτικής προέλευσης:
 - αναστολή της διάθεσης στην αγορά ή της χρήσης των εν λόγω τροφίμων
 - αναστολή της διάθεσης στην αγορά ή της χρήσης των εν λόγω ζωοτροφών
 - καθορισμός ειδικών όρων για τα εν λόγω τρόφιμα ή ζωοτροφές
 - κάθε άλλο κατάλληλο προσωρινό μέτρο
- Στην περίπτωση τροφίμων ή ζωοτροφών που εισάγονται από τρίτη χώρα:
 - ανάκληση των εισαγωγών των εν λόγω τροφίμων ή ζωοτροφών από ολόκληρη ή μέρος της επικράτειας της εν λόγω τρίτης χώρας και, εάν ενδείκνυται, από την τρίτη χώρα διαμετακόμισης

¹⁷¹ Abels, G., Kobusch, A. (2010, Ιούνιος 17-19). *Regulation of Food Safety in the EU: Changing Patterns of Multi-Level Governance* [Conference presentation]. Conference of the ECPR Standing Group on Regulatory Governance, University College Dublin.

¹⁷² Στο πλαίσιο της οδηγίας 92/59/ΕΟΚ για τη γενική ασφάλεια των προϊόντων λειτουργεί ένα σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης. Το πεδίο εφαρμογής του συστήματος περιλαμβάνει τα τρόφιμα και τα βιομηχανικά προϊόντα αλλά όχι τις ζωοτροφές.

- ο καθορισμός ειδικών όρων για τα εν λόγω τρόφιμα ή ζωοτροφές από ολόκληρη ή μέρος της επικράτειας της εν λόγω τρίτης χώρας
- ο κάθε άλλο κατάλληλο προσωρινό μέτρο (Άρθρο 53).

Σε κάποιες καταστάσεις, που ενέχουν άμεσους ή έμμεσους κινδύνους, που εκτιμάται δεν μπορούν να προληφθούν, να εξαλειφθούν ή να μειωθούν σε ένα επιτρεπτό επίπεδο με την παραπάνω διαδικασία, η Επιτροπή σε στενή συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων θεσπίζει *Γενικό Σχέδιο Διαχείρισης Κρίσεων* στον τομέα της ασφάλειας των τροφίμων και των ζωοτροφών, το οποίο καθορίζει τις πρακτικές διαδικασίες που απαιτούνται για τη διαχείριση μιας κρίσης, συμπεριλαμβανομένων των προς εφαρμογή αρχών διαφάνειας και μιας επικοινωνιακής στρατηγικής (Άρθρο 55).

Συνοπτικά, ο Κανονισμός 178/2002 στηρίζεται στις έννοιες: *της ασφάλειας, της ευθύνης, της ιχνηλασιμότητας, της διαφάνειας, της κατάστασης ανάγκης, της πρόληψης και της συνεργασίας*¹⁷³.

Ο Κανονισμός 178/2002 αποτέλεσε το απαύγασμα του μακροχρόνιου αγώνα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να αντιστρέψει το αρνητικό κλίμα που είχαν δημιουργήσει τα διατροφικά σκάνδαλα. Ως εκ τούτου, ενέταξε τα ζητήματα ασφάλειας τροφίμων στα ζητήματα κορυφαίας σημασίας, στα ζητήματα που η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν επέτρεπε κανένα περιθώριο υποχώρησης¹⁷⁴. Όπως προκύπτει από τα παραπάνω, δημιουργήθηκε ένα ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο, το οποίο επεδίωξε την οριζόντια και κάθετη εναρμόνιση, η εφαρμογή του οποίου ανατέθηκε στα κράτη μέλη. Η ευθύνη για τη διατροφική ασφάλεια επέστρεψε σε εθνικό επίπεδο, αυτή τη φορά όμως υπό διαφορετικές συνθήκες¹⁷⁵. Ο αγώνας αυτός της Ευρωπαϊκής Επιτροπής φαίνεται να έπεισε τους ευρωπαίους πολίτες - καταναλωτές, οι οποίοι υποδέχτηκαν με ανακούφιση την νέα αυτή ολιστική προσέγγιση που περιλάμβανε κάθε στάδιο της παραγωγής τροφίμων¹⁷⁶.

2. Υγιεινή των τροφίμων: «Δέσμη κανόνων για την υγιεινή»

Τον Απρίλιο του 2004 εγκρίθηκε η «δέσμη κανόνων για την υγιεινή» (hygiene package), η οποία αφορούσε κυρίως την υγιεινή των τροφίμων και τον καθορισμό ειδικών κανόνων υγιεινής για τα τρόφιμα ζωικής προέλευσης και ενός κοινοτικού

¹⁷³ Ραμαντάνης, Σπ. Β. (2006, Ιούνιος 2-3). *Η νέα «δέσμη για την υγιεινή» των τροφίμων: Υποχρεώσεις των Υπευθύνων Επιχειρήσεων Κρέατος και του Επίσημου Κτηνιάτρου*. [Παρουσίαση σε Συνέδριο]. 1^ο Πανελλήνιο Συνέδριο της Διεπιστημονικής Εταιρείας Διασφάλισης της Υγιεινής των Τροφίμων, Θεσσαλονίκη.

¹⁷⁴ Τάκης, Α. Γ. (2007, Δεκέμβριος). *Η ασφάλεια των τροφίμων ...* ο.π. σελ. 51

¹⁷⁵ Τάκης, Α. Γ. (2007, Δεκέμβριος). *Η ασφάλεια των τροφίμων ...* ο.π. σελ. 52-53

¹⁷⁶ Τάκης, Α. Γ. (2007, Δεκέμβριος). *Η ασφάλεια των τροφίμων ...* ο.π. σελ. 51

πλασίου για τους επίσημους ελέγχους στα προϊόντα ζωικής προέλευσης που προορίζονται για κατανάλωση από τον άνθρωπο. Σύμφωνα με τους συγκεκριμένους κανόνες, άμεσα υπεύθυνοι για την υγιεινή των τροφίμων είναι οι διάφοροι παράγοντες που εμπλέκονται στην τροφική αλυσίδα μέσω ενός αυτορρυθμιζόμενου συστήματος, το οποίο παρακολουθείται μέσω επίσημων ελέγχων που πρέπει να διενεργούνται από τις αρμόδιες αρχές¹⁷⁷. Τα τρία αυτά βασικά νομοθετήματα, συμπληρώνονται από δύο ακόμη, τα οποία έρχονται να ολοκληρώσουν τη «δέσμη»¹⁷⁸:

*Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 852/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 29ης Απριλίου 2004 για την υγιεινή των τροφίμων*¹⁷⁹. Νομική βάση του εν λόγω Κανονισμού υπήρξε το άρθρο 95 και το άρθρο 152 παρ. 4 στ. β' της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και απαρτίζεται από πέντε κεφάλαια: *ΚΕΦΑΛΑΙΟ I: ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ, ΚΕΦΑΛΑΙΟ II: ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΥΠΕΥΘΥΝΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ, ΚΕΦΑΛΑΙΟ III: ΟΔΗΓΟΙ ΟΡΘΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ, ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV: ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΚΑΙ ΕΞΑΓΩΓΕΣ, ΚΕΦΑΛΑΙΟ V: ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ*. Ο Κανονισμός 852/2004 θεσπίζει τους γενικούς κανόνες για τους υπεύθυνους επιχειρήσεων τροφίμων όσον αφορά την υγιεινή των τροφίμων και εφαρμόζεται σε όλα τα στάδια παραγωγής, μεταποίησης και διανομής τροφίμων, καθώς και στις εξαγωγές. Αντίθετα, δεν βρίσκει εφαρμογή στην πρωτογενή παραγωγή τροφίμων για ιδιωτική οικιακή χρήση, στην οικιακή παρασκευή, χειρισμό ή αποθήκευση τροφίμων για ιδιωτική οικιακή κατανάλωση, στην άμεση προμήθεια από τον παραγωγό μικρών ποσοτήτων πρωτογενών προϊόντων στον τελικό καταναλωτή ή στα τοπικά καταστήματα λιανικής πώλησης που προμηθεύουν άμεσα τον τελικό καταναλωτή και στα κέντρα συλλογής και βυρσοδεψεία. (Άρθρο 1). Ως «υγιεινή των τροφίμων» ορίζονται τα μέτρα και οι όροι που είναι αναγκαία για τον έλεγχο των πηγών κινδύνου και για την εξασφάλιση της καταλληλότητας των τροφίμων για ανθρώπινη κατανάλωση, λαμβανομένης υπόψη της σκοπούμενης χρήσης τους (Άρθρο 2). Οι υπεύθυνοι επιχειρήσεων τροφίμων εξασφαλίζουν ότι όλα τα στάδια παραγωγής, μεταποίησης και διανομής που βρίσκονται υπό τον έλεγχό τους πληρούν τις σχετικές απαιτήσεις (Άρθρο 3), θεσπίζοντας, εφαρμόζοντας και διατηρώντας πάγια διαδικασία ή διαδικασίες βάσει των αρχών

¹⁷⁷ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο - Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση. *Η ασφάλεια των τροφίμων* [Fact sheet]. Ανακτήθηκε 12 Ιανουαρίου 2021 από: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/51/food-safety>

¹⁷⁸ Dwinger, R. H., Golden, T. E., Hatakka, M. and Daelman, W. (2007). The "Hygiene Package" – A New Approach to Food Safety. *International Society for Animal Hygiene*.

¹⁷⁹ EUR-Lex. Document 32004R0852. *Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 852/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για την υγιεινή των τροφίμων*. Ανακτήθηκε 12 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2004R0852:20090420:EL:PDF>

HACCP¹⁸⁰ (Άρθρο 5). Επίσης, ο Κανονισμός 852/2004 προβλέπει τη συνεργασία μεταξύ των υπεύθυνων επιχειρήσεων τροφίμων με την αρμόδια αρχή, κοινοποιώντας της κάθε εγκατάσταση υπό τον έλεγχό τους η οποία εκτελεί οποιοδήποτε στάδιο παραγωγής, μεταποίησης και διανομής τροφίμων, προκειμένου να καταχωρισθεί (Άρθρο 6). Οδηγοί Καλής Πρακτικής (Κεφάλαιο III) αναφορικά με την υγιεινή των τροφίμων και την εφαρμογή των αρχών HACCP, καταρτισμένοι είτε από τους κλάδους επιχειρήσεων τροφίμων, είτε σε εθνικό είτε σε κοινοτικό επίπεδο, συμβάλλουν στην συμμόρφωση των επιχειρήσεων με τις υποχρεώσεις τους. Τέλος, οι υποχρεώσεις των υπεύθυνων επιχειρήσεων τροφίμων είναι δεσμευτικές και στις περιπτώσεις των εισαγόμενων (Άρθρο 10), όσο και των εξαγομένων και επανεξαγομένων τροφίμων (Άρθρο 11). Το Παράρτημα I του κανονισμού καλύπτει δραστηριότητες που συνδέονται με την πρωτογενή παραγωγή, και περιλαμβάνει: τη μεταφορά, την αποθήκευση και το χειρισμό πρωτογενών προϊόντων καθώς και τη μεταφορά ζώντων ζώων. Στο Παράρτημα II ορίζονται οι γενικοί στόχοι υγιεινής για τομείς όπως:

- τους χώρους τροφίμων και τον εξοπλισμό
- τις συνθήκες μεταφοράς
- τα απορρίμματα τροφίμων
- την παροχή νερού
- την ατομική υγιεινή και την εκπαίδευση των εργαζομένων στον τομέα των τροφίμων
- την πρώτη και δεύτερη συσκευασία
- τη θερμική επεξεργασία¹⁸¹

Κανονισμός (ΕΚ) Αριθ. 853/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 29^{ης} Απριλίου 2004 για τον καθορισμό ειδικών κανόνων υγιεινής για τα τρόφιμα ζωικής προέλευσης¹⁸². Νομική βάση του Κανονισμού υπήρξε το άρθρο 152 παρ. 4 στ. β' της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, ενώ απαρτιζόταν από

¹⁸⁰ Hazard Analysis and Critical Control Points: μέθοδος που αξιοποιείται από τη βιομηχανία προς όφελος των καταναλωτών παγκοσμίως, προκειμένου να προστατευτούν από πιθανούς χημικούς, φυσικούς και βιολογικούς κινδύνους. Σκοπός είναι: να εντοπίζονται κρίσιμα σημεία ελέγχου και διαδικασίες παρακολούθησης, να θεσπίζονται διορθωτικά μέτρα, να καθορίζονται διαδικασίες για να επαληθεύεται ότι τα μέτρα λειτουργούν αποτελεσματικά, να καταρτίζονται φάκελοι.

Βλ. αναλυτικά: NASA: Food Safety Standards <https://www.nasa.gov/offices/oct/40-years-of-nasa-spinoff/food-safety-standards>
EUR-Lex. Document 02004R0852-20090420. Ασφάλεια τροφίμων — από το αγρόκτημα στο πιάτο. Ανακτήθηκε 12 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/LSU/?uri=CELEX%3A02004R0852-20090420>

¹⁸¹ EUR-Lex. Document 02004R0852-20090420. Ασφάλεια τροφίμων — από το αγρόκτημα ... ο.π.

¹⁸² EUR-Lex. Document 02004R0853-20140601. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 853/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 29ης Απριλίου 2004 για τον καθορισμό ειδικών κανόνων υγιεινής για τα τρόφιμα ζωικής προέλευσης. Ανακτήθηκε 12 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32004R0853&from=GA>

τέσσερα κεφάλαια: *ΚΕΦΑΛΑΙΟ I: ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ, ΚΕΦΑΛΑΙΟ II: ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΥΠΕΥΘΥΝΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ, ΚΕΦΑΛΑΙΟ III: ΕΜΠΟΡΙΑ, ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV: ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ*. Με τον Κανονισμό 853/2004 θεσπίστηκαν ειδικοί κανόνες για τους υπεύθυνους επιχειρήσεων τροφίμων όσον αφορά την υγιεινή των τροφίμων ζωικής προέλευσης, οι οποίοι ήρθαν να συμπληρώσουν τις ρυθμίσεις του Κανονισμού 852/2004 (βλ. παραπάνω) και εφαρμόζονται στα μη μεταποιημένα και στα μεταποιημένα προϊόντα ζωικής προέλευσης, αλλά όχι στα τρόφιμα που περιέχουν προϊόντα φυτικής προέλευσης, εκτός και αν ρητά προβλέπεται το αντίθετο (*Άρθρο 1*). Για παράδειγμα, ο εν λόγω Κανονισμός εφαρμόζεται στο κρέας, στα ζώντα δίθυρα μαλάκια, αλιευτικά προϊόντα, στο γάλα, στα αβγά, στα βατραχοπόδαρα και στα σαλιγκάρια. Ειδικότερα, μεταποιημένα προϊόντα είναι τα προϊόντα με βάση το κρέας, τα γαλακτοκομικά προϊόντα, τα προϊόντα αβγών, τα μεταποιημένα αλιευτικά προϊόντα, το τετηγμένο ζωικό λίπος, τα κατάλοιπα ζωικού λίπους, η ζελατίνη, το κολλαγόνο, τα επεξεργασμένα στομάχια, ουροδόχοι κύστες και έντερα. Εξ αντιδιαστολής, ο Κανονισμός 853/2004, δεν βρίσκει εφαρμογή στην πρωτογενή παραγωγή τροφίμων για ιδιωτική οικιακή χρήση, στην οικιακή παρασκευή, στον χειρισμό ή στην αποθήκευση τροφίμων για ιδιωτική οικιακή κατανάλωση, στην άμεση προμήθεια, από τον παραγωγό, μικρών ποσοτήτων πρωτογενών προϊόντων στον τελικό καταναλωτή ή σε τοπικά καταστήματα λιανικής πώλησης που εφοδιάζουν απευθείας τον τελικό καταναλωτή, στην άμεση προμήθεια από τον παραγωγό στον τελικό καταναλωτή ή σε τοπικά καταστήματα λιανικής πώλησης που προμηθεύουν το κρέας αυτό στον τελικό καταναλωτή ως νωπό κρέας, μικρών ποσοτήτων κρέατος πουλερικών και λαγομόρφων που σφάζονται στο αγρόκτημα και στους κυνηγούς που προμηθεύουν μικρές ποσότητες αγρίων θηραμάτων ή κρέατος αγρίων θηραμάτων απευθείας στον τελικό καταναλωτή ή σε τοπικά καταστήματα λιανικής πώλησης που εφοδιάζουν απευθείας τον τελικό καταναλωτή (*Άρθρο 1*). Στις περιπτώσεις αυτές, της άμεσης προμήθειας στον τελικό καταναλωτή εφαρμόζεται Κανονισμός 852/2004¹⁸³.

*Κανονισμός (ΕΚ) αριθμ. 854/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 29^{ης} Απριλίου 2004 για τον καθορισμό ειδικών διατάξεων για την οργάνωση των επίσημων ελέγχων στα προϊόντα ζωικής προέλευσης που προορίζονται για κατανάλωση από τον άνθρωπο*¹⁸⁴. Νομική βάση του Κανονισμού υπήρξε, επίσης, το άρθρο 152 παρ. 4 στ. β' της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και

¹⁸³ Dwinger, R. H., Golden, T. E., Hatakka, M. and Daelman, W. (2007). The "Hygiene Package" ... ο.π.

¹⁸⁴ EUR-Lex. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 854/2004 του ευρωπαϊκού κοινοβουλίου και του συμβουλίου της 29ης Απριλίου 2004 για τον καθορισμό ειδικών διατάξεων για την οργάνωση των επίσημων ελέγχων στα προϊόντα ζωικής προέλευσης που προορίζονται για κατανάλωση από τον άνθρωπο. Ανακτήθηκε 12 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32004R0854&rid=1>

απαρτίζεται από τέσσερα κεφάλαια: *ΚΕΦΑΛΑΙΟ I: ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ, ΚΕΦΑΛΑΙΟ II: ΕΠΙΣΗΜΟΙ ΕΛΕΓΧΟΙ ΤΩΝ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ, ΚΕΦΑΛΑΙΟ III: ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ, ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV: ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ*. Ο συγκεκριμένος Κανονισμός ορίζει ειδικούς κανόνες για την οργάνωση των επίσημων ελέγχων στα προϊόντα ζωικής προέλευσης (*Άρθρο 1*), την οργάνωση δηλαδή κάθε μορφής ελέγχου που διενεργεί η αρμόδια για τους κτηνιατρικούς ελέγχους αρχή κράτους μέλους για την εξακρίβωση της συμμόρφωσης με τη νομοθεσία για τα τρόφιμα, συμπεριλαμβανομένων των κανόνων για την υγεία και την ορθή μεταχείριση των ζώων (*Άρθρο 2*). Επίσημοι έλεγχοι διενεργούνται επί του νωπού κρέατος (*Άρθρο 5*), των ζώντων διθύρων μαλακίων (*Άρθρο 6*), των αλιευτικών προϊόντων (*Άρθρο 7*), του νωπού γάλατος και των γαλακτοκομικών προϊόντων (*Άρθρο 8*).

*Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 882/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 29ης Απριλίου 2004 για τη διενέργεια επίσημων ελέγχων της συμμόρφωσης προς τη νομοθεσία περί ζωοτροφών και τροφίμων και προς τους κανόνες για την υγεία και την καλή διαβίωση των ζώων*¹⁸⁵. Νομική βάση για τον Κανονισμό 882/2004 υπήρξαν τα άρθρα 37, 95 και το άρθρο 152 παρ. 4 στ. β' της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και χωρίζεται σε δέκα τίτλους, οι οποίοι με τη σειρά τους χωρίζονται σε επιμέρους κεφάλαια: *ΤΙΤΛΟΣ I: ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ, ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΚΑΙ ΟΡΙΣΜΟΙ, ΤΙΤΛΟΣ II: ΕΠΙΣΗΜΟΙ ΕΛΕΓΧΟΙ ΑΠΟ ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ, ΤΙΤΛΟΣ III: ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΑΝΑΦΟΡΑΣ, ΤΙΤΛΟΣ IV: ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΩΝ ΖΩΟΤΡΟΦΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ, ΤΙΤΛΟΣ V: ΣΧΕΔΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ, ΤΙΤΛΟΣ VI: ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ, ΤΙΤΛΟΣ VII: ΜΕΤΡΑ ΕΠΙΒΟΛΗΣ, ΤΙΤΛΟΣ VIII: ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ, ΤΙΤΛΟΣ ΙΧ: ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ, ΤΙΤΛΟΣ Χ: ΤΕΛΙΚΗ ΔΙΑΤΑΞΗ*. Άρχισε να εφαρμόζεται από την 1^η Ιανουαρίου 2006, με εξαίρεση τις διατάξεις για τη χρηματοδότηση των επίσημων ελέγχων (*Άρθρο 27, 28*), οι οποίες άρχισαν να εφαρμόζονται από την 1^η Ιανουαρίου 2007 (*Άρθρο 67*). Ο εν λόγω Κανονισμός θεσπίζει γενικούς κανόνες για τη διεξαγωγή επίσημων ελέγχων για να εξακριβώνεται η συμμόρφωση προς τους κανόνες που έχουν ως στόχο, ιδίως την πρόληψη, την εξάλειψη ή τη μείωση σε αποδεκτό επίπεδο, των κινδύνων για τον άνθρωπο και τα ζώα, είτε άμεσα είτε μέσω του περιβάλλοντος, και τη διασφάλιση θεμιτών πρακτικών κατά το εμπόριο ζωοτροφών και τροφίμων και την προστασία των συμφερόντων των καταναλωτών, συμπεριλαμβανομένης της

¹⁸⁵ EUR-Lex. *Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 882/2004 του ευρωπαϊκού κοινοβουλίου και του συμβουλίου της 29ης Απριλίου 2004 για τη διενέργεια επίσημων ελέγχων της συμμόρφωσης προς τη νομοθεσία περί ζωοτροφών και τροφίμων και προς τους κανόνες για την υγεία και την καλή διαβίωση των ζώων*. Ανακτήθηκε 12 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:02004R0882-20080320&from=LT>

επισήμανσης των ζωοτροφών και των τροφίμων και άλλων μορφών ενημέρωσης των καταναλωτών. Από την άλλη, ο Κανονισμός δεν ισχύει για τους επίσημους ελέγχους που διενεργούνται για την εξακρίβωση της συμμόρφωσης προς τους κανόνες για τις κοινές οργανώσεις των αγορών γεωργικών προϊόντων (Άρθρο 1). Η διασφάλιση της τακτικής πραγματοποίησης των επίσημων ελέγχων βάσει των κινδύνων και με την κατάλληλη συχνότητα είναι υποχρέωση των κρατών μελών (Άρθρο 3), τα οποία ορίζουν τις αρμόδιες αρχές οι οποίες είναι υπεύθυνες για το σκοπό αυτό (Άρθρο 4). Οι μέθοδοι δειγματοληψίας και ανάλυσης που χρησιμοποιούνται στο πλαίσιο επίσημων ελέγχων πρέπει να είναι σύμφωνες με τους οικείους κοινοτικούς κανόνες, ή ελλείπει αυτών, με διεθνώς αναγνωρισμένους κανόνες ή πρωτόκολλα, ιδίως δε με εκείνους που έχει αποδεχθεί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Τυποποίησης (CEN), ή με εκείνους που περιέχονται στην εθνική νομοθεσία, ή ελλείπει αυτών, με άλλες μεθόδους που είναι κατάλληλες για τον επιδιωκόμενο σκοπό ή που έχουν αναπτυχθεί σύμφωνα με επιστημονικά πρωτόκολλα (Άρθρο 11). Ακόμη, τα κράτη μέλη είναι εκείνα που εξασφαλίζουν τη χρηματοδότηση των επίσημων ελέγχων (Άρθρο 26). Κατ' εφαρμογή του Κανονισμού 882/2004, τα κράτη μέλη καταρτίζουν ολοκληρωμένο πολυετές εθνικό σχέδιο ελέγχου προκειμένου να εξασφαλιστούν η υγεία και η καλή διαβίωση των ζώων (Άρθρο 41). Από την άλλη, εμπειρογνώμονες της Επιτροπής διεξάγουν γενικές και ειδικές εξετάσεις στα κράτη μέλη (Άρθρο 45) και επίσημους ελέγχους σε τρίτες χώρες προκειμένου να επαληθεύουν τη συμμόρφωση ή την ισοδυναμία της νομοθεσίας και των συστημάτων των τρίτων χωρών με την κοινοτική νομοθεσία περί ζωοτροφών και τροφίμων και με την κοινοτική νομοθεσία για την υγεία των ζώων (Άρθρο 46).

Οδηγία 2004/41/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 21^{ης} Απριλίου 2004 για την κατάργηση ορισμένων οδηγιών σχετικών με την υγιεινή των τροφίμων και τους υγειονομικούς όρους για την παραγωγή και διάθεση στην αγορά ορισμένων προϊόντων ζωικής προέλευσης που προορίζονται για ανθρώπινη κατανάλωση και για την τροποποίηση των οδηγιών του Συμβουλίου 89/662/ΕΟΚ και 92/118/ΕΟΚ και της απόφασης 95/408/ΕΚ του Συμβουλίου¹⁸⁶. Στα πλαίσια της εναρμόνισης του ευρωπαϊκού δικαίου τροφίμων η Οδηγία 2004/41 ήρθε να καταργήσει και να τροποποιήσει μια σειρά προγενέστερων Οδηγιών. Τα κράτη μέλη θέτουν σε ισχύ τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις για να συμμορφωθούν

¹⁸⁶ EUR-Lex. Document 32004L0041R(01). *Διορθωτικό στην οδηγία 2004/41/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Απριλίου 2004, για την κατάργηση ορισμένων οδηγιών σχετικών με την υγιεινή των τροφίμων και τους υγειονομικούς όρους για την παραγωγή και διάθεση στην αγορά ορισμένων προϊόντων ζωικής προέλευσης που προορίζονται για ανθρώπινη κατανάλωση και για την τροποποίηση των οδηγιών 89/662/ΕΟΚ και 92/118/ΕΟΚ του Συμβουλίου και της απόφασης 95/408/ΕΚ του Συμβουλίου (EE L 157 της 30.4.2004)*. Ανακτήθηκε 12 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:195:0012:0015:EL:PDF>

με τη συγκεκριμένη Οδηγία έως την ημερομηνία εφαρμογής των Κανονισμών 852/2004, 853/2004, 854/2004 (20 Μαΐου 2004).

3. Εφαρμοστικά μέτρα και μεταβατικές διατάξεις

Επί τη βάση της «δέσμης κανόνων για την υγιεινή» εκδόθηκε μια σειρά εφαρμοστικών μέτρων, τα οποία ήρθαν να συναντήσουν τις προβλέψεις του Άρθρου 12 του Κανονισμού 852/2004, των Άρθρων 9 και 11 του Κανονισμού 853/2004 και των Άρθρων 16 και 18 του Κανονισμού 854/2004:

*Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2073/2005 της Επιτροπής της 15ης Νοεμβρίου 2005 περί μικροβιολογικών κριτηρίων για τα τρόφιμα*¹⁸⁷. Ο εν λόγω Κανονισμός καθορίζει τα μικροβιολογικά κριτήρια για συγκεκριμένους μικροοργανισμούς και τους κανόνες εφαρμογής προς τους οποίους πρέπει να συμμορφώνονται οι υπεύθυνοι επιχειρήσεων τροφίμων όταν εφαρμόζουν τα γενικά και ειδικά μέτρα υγιεινής (Άρθρο 1). Ως «μικροβιολογικό κριτήριο» ορίζεται το κριτήριο που καθορίζει το αποδεκτό ενός προϊόντος, μιας παρτίδας τροφίμων ή μιας διαδικασίας, με βάση την απουσία, την παρουσία ή τον αριθμό μικροοργανισμών, ή/και με βάση την ποσότητα των τοξινών ή μεταβολιτών τους, ανά μονάδα μάζας, όγκου, επιφάνειας ή ανά παρτίδα (Άρθρο 2). Η αρμόδια αρχή επαληθεύει τη συμμόρφωση προς τους κανόνες και τα σχετικά κριτήρια, με την επιφύλαξη του δικαιώματός της να προβεί σε περαιτέρω δειγματοληψία και αναλύσεις προκειμένου να ανιχνεύσει και να μετρήσει άλλους μικροοργανισμούς, τις τοξίνες τους ή τους μεταβολίτες τους, είτε για την επαλήθευση των διαδικασιών, σε περίπτωση τροφίμων για τα οποία υπάρχουν υποψίες ότι δεν είναι ασφαλή, είτε στο πλαίσιο ανάλυσης κινδύνου (Άρθρο 1). Προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι τα τρόφιμα πληρούν τα μικροβιολογικά κριτήρια, οι υπεύθυνοι επιχειρήσεων τροφίμων λαμβάνουν μέτρα σε κάθε στάδιο της παραγωγής, επεξεργασίας και διανομής τροφίμων, συμπεριλαμβανομένης της λιανικής πώλησης, στο πλαίσιο των διαδικασιών τους που βασίζονται στις αρχές του συστήματος HACCP και των ορθών πρακτικών υγιεινής (Άρθρο 3).

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2074/2005 της Επιτροπής της 5ης Δεκεμβρίου 2005 για θέσπιση μέτρων εφαρμογής για ορισμένα προϊόντα βάσει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 853/2004 και για την οργάνωση επίσημων ελέγχων βάσει των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 854/2004 και (ΕΚ) αριθ. 882/2004, για την παρέκκλιση από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 852/2004

¹⁸⁷ EUR-Lex. Document 32005R2073. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2073/2005 της Επιτροπής της 15ης Νοεμβρίου 2005 περί μικροβιολογικών κριτηρίων για τα τρόφιμα (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ). Ανακτήθηκε 12 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX%3A32005R2073>

και για τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 853/2004 και (ΕΚ) αριθ. 854/2004¹⁸⁸. Ο συγκεκριμένος κανονισμός καθορίζει τις απαιτήσεις σχετικά με τις πληροφορίες για την τροφική αλυσίδα (Άρθρο 1) και τα αλιευτικά προϊόντα (Άρθρο 2), ενώ ορίζει τις αναγνωρισμένες μεθόδους δοκιμής για τις θαλάσσιες βιοτοξίνες (Άρθρο 3). Επίσης, ορίζει την περιεκτικότητα του μηχανικά διαχωρισμένου κρέατος σε ασβέστιο (Άρθρο 4) και τις απαιτήσεις σχετικά με τους καταλόγους εγκαταστάσεων (Άρθρο 5), τα υποδείγματα πιστοποιητικών υγείας για τις εισαγωγές βατραχοπόδαρων, σαλιγκαριών, ζελατίνης και κολλαγόνου (Άρθρο 6). Τέλος, ορίζει τα χαρακτηριστικά των «τροφίμων με παραδοσιακά χαρακτηριστικά» (Άρθρο 7).

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2076/2005 της Επιτροπής της 5ης Δεκεμβρίου 2005 για τη θέσπιση μεταβατικών διατάξεων σχετικά με την εφαρμογή των κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 853/2004, (ΕΚ) αριθ. 854/2004 και (ΕΚ) αριθ. 882/2004 και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 853/2004 και (ΕΚ) αριθ. 854/2004¹⁸⁹. Αποτελείται από πέντε κεφάλαια: ΚΕΦΑΛΑΙΟ I: ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΑΤΑΞΗ, ΚΕΦΑΛΑΙΟ II: ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ (ΕΚ) αριθ. 853/2004, ΚΕΦΑΛΑΙΟ III: ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ (ΕΚ) αριθ. 854/2004, ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV: ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ (ΕΚ) αριθ. 882/2004, ΚΕΦΑΛΑΙΟ V: ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ. Οι μεταβατικές διατάξεις που θέσπισε ο συγκεκριμένος κανονισμός για την εφαρμογή του Κανονισμού 853/2004 αφορούσαν: τα αποθέματα τροφίμων (Άρθρο 2), την άμεση προμήθεια μικρής ποσότητας κρέατος πουλερικών και λαγομόρφων (Άρθρο 3), τη διάθεση τροφίμων ζωικής προέλευσης στην εθνική αγορά εν αναμονή της έγκρισης των εγκαταστάσεων (Άρθρο 4), τα υλικά πρώτης και δεύτερης συσκευασίας και σήμανσης που φέρουν ήδη τυπωμένο σήμα καταλληλότητας ή αναγνωριστικό σήμα (Άρθρο 5), τον εξοπλισμό σήμανσης (Άρθρο 6), τους υγειονομικούς όρους εισαγωγής (Άρθρο 7), πληροφορίες για την τροφική αλυσίδα (Άρθρο 8), το κρέας εκτρεφόμενων μη κατοικιδίων οπληφόρων (Άρθρο 9), κριτήρια

¹⁸⁸ EUR-Lex. Document 32005R2074. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2074/2005 της Επιτροπής της 5ης Δεκεμβρίου 2005 για θέσπιση μέτρων εφαρμογής για ορισμένα προϊόντα βάσει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 853/2004 και για την οργάνωση επίσημων ελέγχων βάσει των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 854/2004 και (ΕΚ) αριθ. 882/2004, για την παρέκκλιση από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 852/2004 και για τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 853/2004 και (ΕΚ) αριθ. 854/2004 (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ). Ανακτήθηκε 12 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32005R2074>

¹⁸⁹ EUR-Lex. Document 32005R2076. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2076/2005 της Επιτροπής της 5ης Δεκεμβρίου 2005 για τη θέσπιση μεταβατικών διατάξεων σχετικά με την εφαρμογή των κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 853/2004, (ΕΚ) αριθ. 854/2004 και (ΕΚ) αριθ. 882/2004 και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 853/2004 και (ΕΚ) αριθ. 854/2004 (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ). Ανακτήθηκε 12 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX%3A32005R2076>

σύνθεσης και απαιτήσεις σήμανσης για τον κιμά (Άρθρο 10), τη χρήση καθαρού νερού (Άρθρο 11), το νωπό γάλα και τα γαλακτοκομικά προϊόντα (Άρθρο 12) και τα αβγά και τα προϊόντα αβγών (Άρθρο 13). Από την άλλη, όσον αφορά την εφαρμογή του Κανονισμού 854/2004, οι μεταβατικές διατάξεις που προβλέφθηκαν αφορούσαν την κατάρτιση του προσωπικού των σφαγείων που επικουρεί κατά τους επίσημους ελέγχους (Άρθρο 14), την πιστοποίηση εγκαταστάσεων οι οποίες απασχολούν προσωπικό που επικουρεί κατά τους επίσημους ελέγχους στα σφαγεία (Άρθρο 15), το υπόδειγμα πιστοποιητικού για κρέας εκτρεφόμενων μη κατοικίδιων σπληφόρων (Άρθρο 16) και τους υγειονομικούς όρους εισαγωγής (Άρθρο 17). Τέλος, για την εφαρμογή του Κανονισμού 882/2004 οι μεταβατικές διατάξεις σχετίζονται με τη διαπίστευση εργαστηρίων (Άρθρο 18).

Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 16/2011 της Επιτροπής της 10ης Ιανουαρίου 2011 για τον καθορισμό μέτρων εφαρμογής του συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης για τρόφιμα και ζωοτροφές¹⁹⁰. Ο συγκεκριμένος Κανονισμός περιγράφει τη διάρθρωση ενός «δικτύου», ενός δηλαδή συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης για την κοινοποίηση άμεσου ή έμμεσου κινδύνου για την υγεία του ανθρώπου, που προέρχεται από τρόφιμα ή ζωοτροφές (Άρθρο 1). Τα μέλη του δικτύου εξασφαλίζουν την αποτελεσματική λειτουργία του δικτύου, εξασφαλίζοντας την αποτελεσματική επικοινωνία, αφενός, μεταξύ των σημείων επαφής τους και των αρμόδιων αρχών της δικαιοδοσίας τους και, αφετέρου, μεταξύ των σημείων επαφής τους και του σημείου επαφής της Επιτροπής για τους σκοπούς του δικτύου (Άρθρο 2).

Κανονισμός (ΕΕ) 2017/625 ΤΟΥ Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 15ης Μαρτίου 2017 για τους επίσημους ελέγχους και τις άλλες επίσημες δραστηριότητες που διενεργούνται με σκοπό την εξασφάλιση της εφαρμογής της νομοθεσίας για τα τρόφιμα και τις ζωοτροφές και των κανόνων για την υγεία και την καλή μεταχείριση των ζώων, την υγεία των φυτών και τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα, για την τροποποίηση των κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 999/2001, (ΕΚ) αριθ. 396/2005, (ΕΚ) αριθ. 1069/2009, (ΕΚ) αριθ. 1107/2009, (ΕΕ) αριθ. 1151/2012, (ΕΕ) αριθ. 652/2014, (ΕΕ) 2016/429 και (ΕΕ) 2016/2031, των κανονισμών του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 1/2005 και (ΕΚ) αριθ. 1099/2009 και των οδηγιών του Συμβουλίου 98/58/ΕΚ, 1999/74/ΕΚ, 2007/43/ΕΚ, 2008/ 119/ΕΚ και 2008/120/ΕΚ και για την κατάργηση των κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 854/2004 και (ΕΚ) αριθ. 882/2004, των οδηγιών του Συμβουλίου

¹⁹⁰ EUR-Lex. Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 16/2011 της Επιτροπής της 10ης Ιανουαρίου 2011 για τον καθορισμό μέτρων εφαρμογής του συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης για τρόφιμα και ζωοτροφές (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ). Ανακτήθηκε 12 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011R0016&from=IT>

89/608/ΕΟΚ, 89/662/ΕΟΚ, 90/425/ΕΟΚ, 91/496/ΕΟΚ, 96/23/ΕΚ, 96/93/ΕΚ και 97/78/ΕΚ και της απόφασης 92/438/ΕΟΚ του Συμβουλίου (κανονισμός για τους επίσημους ελέγχους)¹⁹¹. Απαρτίζεται από τίτλους, οι οποίοι με τη σειρά τους χωρίζονται σε επιμέρους κεφάλαια: ΤΙΤΛΟΣ I: ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ, ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΚΑΙ ΟΡΙΣΜΟΙ, ΤΙΤΛΟΣ II: ΕΠΙΣΗΜΟΙ ΕΛΕΓΧΟΙ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΕΠΙΣΗΜΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΑ ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ, ΤΙΤΛΟΣ III: ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΑΝΑΦΟΡΑΣ ΚΑΙ ΚΕΝΤΡΑ ΑΝΑΦΟΡΑΣ, ΤΙΤΛΟΣ IV: ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ, ΤΙΤΛΟΣ V: ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΚΘΕΣΕΙΣ, ΤΙΤΛΟΣ VI: ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ, ΤΙΤΛΟΣ VII: ΜΕΤΡΑ ΕΠΙΒΟΛΗΣ ΤΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ, ΤΙΤΛΟΣ VIII: ΚΟΙΝΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ. Ο εν λόγω Κανονισμός ορίζει κανόνες για τη διενέργεια των επίσημων ελέγχων και των άλλων επίσημων δραστηριοτήτων που διενεργούνται από τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών, τη χρηματοδότηση των επίσημων ελέγχων, τη διοικητική συνδρομή και συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών για τη σωστή εφαρμογή των σχετικών κανόνων, τη διενέργεια ελέγχων από την Επιτροπή στα κράτη μέλη και σε τρίτες χώρες, την έγκριση των όρων που πρέπει να πληρούνται σχετικά με τα ζώα και τα αγαθά τα οποία εισέρχονται στην Ένωση από τρίτη χώρα, τη δημιουργία μηχανογραφικού συστήματος πληροφορικής για τη διαχείριση των πληροφοριών και των στοιχείων που αφορούν τους επίσημους ελέγχους για τους τομείς: των τροφίμων και της ασφάλειας των τροφίμων, της ακεραιότητας και της θρεπτικότητας σε κάθε στάδιο της παραγωγής, της μεταποίησης και της διανομής των τροφίμων, συμπεριλαμβανομένων των κανόνων που αποσκοπούν στη διασφάλιση θεμιτών πρακτικών στις εμπορικές συναλλαγές και στην προστασία των συμφερόντων και της ενημέρωσης των καταναλωτών, καθώς και της κατασκευής και χρήσης υλικών και αντικειμένων που προορίζονται να έρθουν σε επαφή με τα τρόφιμα, της σκόπιμης ελευθέρωσης στο περιβάλλον γενετικώς τροποποιημένων οργανισμών (ΓΤΟ) με σκοπό την παραγωγή τροφίμων και ζωοτροφών, των ζωοτροφών και της ασφάλειας των ζωοτροφών, σε οποιοδήποτε στάδιο της παραγωγής, της μεταποίησης, της διανομής και της χρήσης των ζωοτροφών, συμπεριλαμβανομένων των κανόνων που

¹⁹¹ EUR-Lex. Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 2017/625 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 15ης Μαρτίου 2017 για τους επίσημους ελέγχους και τις άλλες επίσημες δραστηριότητες που διενεργούνται με σκοπό την εξασφάλιση της εφαρμογής της νομοθεσίας για τα τρόφιμα και τις ζωοτροφές και των κανόνων για την υγεία και την καλή μεταχείριση των ζώων, την υγεία των φυτών και τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα, για την τροποποίηση των κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 999/2001, (ΕΚ) αριθ. 396/2005, (ΕΚ) αριθ. 1069/2009, (ΕΚ) αριθ. 1107/2009, (ΕΕ) αριθ. 1151/2012, (ΕΕ) αριθ. 652/2014, (ΕΕ) 2016/429 και (ΕΕ) 2016/2031, των κανονισμών του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 1/2005 και (ΕΚ) αριθ. 1099/2009 και των οδηγιών του Συμβουλίου 98/58/ΕΚ, 1999/74/ΕΚ, 2007/43/ΕΚ, 2008/119/ΕΚ και 2008/120/ΕΚ και για την κατάργηση των κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 854/2004 και (ΕΚ) αριθ. 882/2004, των οδηγιών του Συμβουλίου 89/608/ΕΟΚ, 89/662/ΕΟΚ, 90/425/ΕΟΚ, 91/496/ΕΟΚ, 96/23/ΕΚ, 96/93/ΕΚ και 97/78/ΕΚ και της απόφασης 92/438/ΕΟΚ του Συμβουλίου (κανονισμός για τους επίσημους ελέγχους) (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ). Ανακτήθηκε 12 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017R0625&from=DE>

αποσκοπούν στη διασφάλιση θεμιτών πρακτικών στις εμπορικές συναλλαγές και στην προστασία της υγείας, των συμφερόντων και της ενημέρωσης των καταναλωτών, των απαιτήσεων για την υγεία των ζώων, της πρόληψης και της ελαχιστοποίησης των κινδύνων για την υγεία των ανθρώπων και των ζώων οι οποίοι οφείλονται σε ζωικά υποπροϊόντα και σε παράγωγα προϊόντα, των απαιτήσεων για την καλή μεταχείριση των ζώων, των μέτρων προστασίας από τους επιβλαβείς για τα φυτά οργανισμούς, των απαιτήσεων για τη διάθεση στην αγορά και τη χρήση φυτοπροστατευτικών προϊόντων και της βιώσιμης χρήσης των φυτοφαρμάκων, με εξαίρεση τον εξοπλισμό εφαρμογής φυτοφαρμάκων, της βιολογικής παραγωγής και επισήμανσης των βιολογικών προϊόντων και, τέλος, της χρήσης και της επισήμανσης των προστατευόμενων ονομασιών προέλευσης, των προστατευόμενων γεωγραφικών ενδείξεων και των εγγυημένων παραδοσιακών ιδιότυπων προϊόντων (Άρθρο 1).

2004/478/ΕΚ:ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με την έγκριση ενός γενικού σχεδίου διαχείρισης κρίσεων στον τομέα των τροφίμων και των ζωοτροφών¹⁹². Η συγκεκριμένη Απόφαση θεσπίζει το γενικό σχέδιο διαχείρισης κρίσεων στον τομέα της ασφάλειας των τροφίμων και των ζωοτροφών, όπως αυτό προβλέπεται στον Κανονισμό 178/2002 (Άρθρο 1).

II. Μόλυνση των τροφίμων

Η μόλυνση τροφίμων ενδέχεται να συμβεί είτε με φυσικό τρόπο, είτε από πρακτικές καλλιέργειας, είτε από διαδικασίες παραγωγής. Ενόψει της προστασίας της δημόσιας υγείας καθορίζονται ανώτατα επίπεδα για τους επιμολυντές τροφίμων (νιτρικά ιόντα, βαρέα μέταλλα, διοξίνες) και επανεξετάζονται τακτικά. Δεν μπορεί να διατεθεί στην αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης προϊόν με μη αποδεκτές ποσότητες επιμολυντών τροφίμων. Τα ζώα που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή τροφίμων και έχουν υποβληθεί σε αγωγή με κτηνιατρικά φάρμακα ή έχουν εκτεθεί είτε σε φυτοφάρμακα είτε σε βιοκτόνα προϊόντα μπορεί να είναι αιτία καταλοίπων στα τρόφιμα. Εξού και καθορίζονται και επικαιροποιούνται σε τακτά διαστήματα και τα κατάλοιπα τροφίμων¹⁹³.

Ειδικότερα, στα πλαίσια του ενωσιακού δικαίου ασφάλειας τροφίμων έχει διαμορφωθεί ένα νομοθετικό πλαίσιο για την προστασία τόσο της βιολογικής όσο και της χημικής ασφάλειας των τροφίμων.

¹⁹² EUR-Lex. Document 32004D0478. *2004/478/ΕΚ:ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με την έγκριση ενός γενικού σχεδίου διαχείρισης κρίσεων στον τομέα των τροφίμων και των ζωοτροφών*. Ανακτήθηκε 12 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX%3A32004D0478>

¹⁹³ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο - Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση. *Η ασφάλεια ...* ο.π.

Η βιολογική ασφάλεια των τροφίμων αφορά τη:

Μικροβιακή αντοχή: Ως μικροβιακή αντοχή ορίζεται η ικανότητα των μικροοργανισμών να αντιστέκονται στην αντιμικροβιακή αγωγή, ιδιαίτερα στα αντιβιοτικά¹⁹⁴. Η μικροβιακή αντοχή αποτελεί αυξημένη απειλή, διότι είναι υπεύθυνη για 25.000 θανάτους και απώλεια 1.5 εκατομμυρίου ευρώ ετησίως για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Βασικές αιτίες της συνεχούς αύξησης των επιπέδων της μικροβιακής αντοχής παγκοσμίως είναι η συχνά υπερβολική ή λανθασμένη χρήση αντιμικροβιακών, η έλλειψη νέων αντιμικροβιακών, οι κακές πρακτικές υγιεινής ή ανεπαρκών μέτρων πρόληψης κατά των λοιμώξεων¹⁹⁵. Για την αντιμετώπιση του εν λόγω φαινομένου η Ευρωπαϊκή Ένωση προχώρησε στην κατάστρωση ενός σχεδίου δράσης, του Σχεδίου Δράσης κατά του Αυξανόμενου Κινδύνου από τη Μικροβιακή Αντοχή¹⁹⁶, το οποίο λειτούργησε κατά το διάστημα των ετών 2011-2016, παρέιχε μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για την αντιμετώπιση της αυξανόμενης απειλής της μικροβιακής αντοχής και κάλυπτε τομείς όπως φάρμακα που χρησιμοποιούνται στην ανθρώπινη ιατρική και στην κτηνιατρική, εκτροφή ζώων, γεωργία, εμπόριο και περιβάλλον. Το σχέδιο περιελάμβανε 12 δράσεις προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι του, οι οποίοι περιελάμβαν από τη βελτίωση της πρόληψης των λοιμώξεων στα νοσοκομεία ως την ενίσχυση των συστημάτων επιτήρησης της μικροβιακής αντοχής. Η αξιολόγηση του σχεδίου δράσης, όπως αυτή δημοσιοποιήθηκε το Φεβρουάριο του 2016 διαπίστωσε πως είχε σημειωθεί σημαντική πρόοδος στα σχετικά ζητήματα¹⁹⁷. Ακολούθησε η θέσπιση του Ευρωπαϊκού Σχέδιο Δράσης κατά της Μικροβιακής Αντοχής στο πλαίσιο της Προσέγγισης «Μία υγεία»¹⁹⁸ τον Ιούνιο του 2017, το οποίο αποτελείται από τρία σκέλη: Να καταστεί η Ευρωπαϊκή Ένωση μια περιοχή βέλτιστης πρακτικής, η ενίσχυση της έρευνας, της ανάπτυξης και της καινοτομίας (ΕΑΚ), η διαμόρφωση του παγκόσμιου προγράμματος. Ο τελικός επιδιωκόμενος στόχος του σχεδίου είναι να διατηρηθεί η δυνατότητα αποτελεσματικής

¹⁹⁴ EUR-Lex. *Μικροβιακή αντοχή — δράση της ΕΕ*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legissum%3Aasp0018>

¹⁹⁵ EUR-Lex. *Ευρωπαϊκό σχέδιο δράσης κατά της μικροβιακής αντοχής στο πλαίσιο της προσέγγισης Μία υγεία*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legissum%3A4304077>

¹⁹⁶ EUR-Lex. Document 52011DC0748. *ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΣΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ Σχέδιο δράσης κατά του αυξανόμενου κινδύνου από την μικροβιακή αντοχή*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A52011DC0748>

¹⁹⁷ Ευρωπαϊκή Επιτροπή. *Αξιολόγηση Σχεδίου Δράσης για την περίοδο 2011-2016*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/antimicrobial_resistance/docs/news_20160210_amr-factsheet.pdf

¹⁹⁸ EUR-Lex. Document 52017DC0339. *ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ Ευρωπαϊκό σχέδιο δράσης κατά της μικροβιακής αντοχής (ΜΑ) στο πλαίσιο της προσέγγισης «Μία υγεία»*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A52017DC0339>

θεραπείας των λοιμώξεων στους ανθρώπους και τα ζώα, παρέχοντας τα μέσα για τη συνεχιζόμενη και εκτεταμένη δράση για τη μείωση της εμφάνισης και της εξάπλωσης της μικροβιακής αντοχής και για την αύξηση της ανάπτυξης και της διαθεσιμότητας νέων αποτελεσματικών αντιμικροβιακών εντός και εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα νομοθετήματα αναφορικά με την μικροβιακή αντοχή συμπληρώνει η Σύσταση για τη συνετή χρήση των αντιμικροβιακών ουσιών στην ιατρική¹⁹⁹, η οποία καλεί τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης να αναπτύξουν και να εφαρμόσουν συγκεκριμένες στρατηγικές για τη συνετή χρήση των αντιμικροβιακών ουσιών στην ιατρική, προκειμένου να διατηρήσουν την αποτελεσματικότητά τους²⁰⁰.

Ακτινοβολήση Τροφίμων: Η ακτινοβολήση είναι μια μορφή φυσικής επεξεργασίας τροφίμων μέσω υψηλής ενέργειας ιοντίζουσας ακτινοβολίας προκειμένου: να καταστραφούν μικροοργανισμοί, ιοί, βακτήρια, έντονα, να αποτραπεί η βλάστηση των πατατών, των κρεμμυδιών και των σκόρδων, να επιβραδυνθεί η ωρίμανση των φρούτων και των λαχανικών, να επιμηκυνθεί η διάρκεια ζωής και να αποτραπούν οι τροφικές ασθένειες στο κρέας, στα πουλερικά και στα ψαρικά²⁰¹. Για τον καθορισμό των προϋποθέσεων για την παρασκευή, την εμπορία, την εισαγωγή και την υποχρεωτική επισήμανση των τροφίμων που έχουν υποστεί επεξεργασία με ιοντίζουσα ακτινοβολία η Ευρωπαϊκή Ένωση προχώρησε στην έκδοση μιας Οδηγίας²⁰², η οποία εφαρμόζεται από το Μάρτιο του 1999.

Ετοιμότητα και διαχείριση κρίσεων: Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει θεσπίσει ευρύ φάσμα ελέγχων και προτύπων, για να εξασφαλίσει ότι τα παραγόμενα και καταναλωόμενα τρόφιμα είναι ασφαλή για ανθρώπινη κατανάλωση. Προκειμένου να εξασφαλίζεται η γρήγορη και αποτελεσματική αντίδραση σε περιπτώσεις κρίσεων για την ασφάλεια των τροφίμων και των ζωοτροφών έχει θεσπίσει μέτρα για την αποφυγή ή την ελαχιστοποίηση των απειλών για τη δημόσια υγεία ή την οικονομία²⁰³. Βασικό νομοθέτημα για τα ζητήματα αυτά είναι η Εκτελεστική Απόφαση για τη θέσπιση γενικού

¹⁹⁹ EUR-Lex. Document 32002H0077. Σύσταση του Συμβουλίου, της 15ης Νοεμβρίου 2001, για τη συνετή χρήση των αντιμικροβιακών ουσιών στην ιατρική (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ). Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32002H0077>

²⁰⁰ EUR-Lex. Συνετή χρήση των αντιμικροβιακών ουσιών στην ιατρική. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3Ac11569>

²⁰¹ European Commission. Food Irradiation. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: https://ec.europa.eu/food/safety/biosafety/irradiation_en

²⁰² EUR-Lex. Document 31999L0002. Οδηγία 1999/2/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 22ας Φεβρουαρίου 1999 για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών όσον αφορά τα τρόφιμα και τα συστατικά τροφίμων που έχουν υποστεί επεξεργασία με ιοντίζουσα ακτινοβολία. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A31999L0002>

²⁰³ EUR-Lex. Σχέδιο διαχείρισης κρίσεων για την ασφάλεια των τροφίμων και των ζωοτροφών. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3A4387143>

σχεδίου διαχείρισης κρίσεων στον τομέα της ασφάλειας των τροφίμων και των ζωοτροφών²⁰⁴, η οποία αφενός θέτει ως στόχο την ελαχιστοποίηση του μεγέθους και του αντίκτυπου των επιδημιών ασθένειας τροφίμων ή ζωοτροφών στη δημόσια υγεία και αφετέρου καθιερώνει σχέδιο διαχείρισης κρίσεων, για να διασφαλίσει ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι έτοιμη να τις αντιμετωπίσει αποτελεσματικά σε περίπτωση τέτοιας επιδημίας.

Η *χημική ασφάλεια* των τροφίμων αφορά:

Γενικούς Κανόνες: Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει θεσπίσει μια σειρά νομοθετημάτων που διαμορφώνουν ένα γενικό πλαίσιο προστασίας της χημικής ασφαλείας των τροφίμων. Αρχικά, έχει υπάρξει μέριμνα για ασφαλή και αποτελεσματικά λιπάσματα στην ευρωπαϊκή αγορά²⁰⁵ με το σχετικό Κανονισμό²⁰⁶, ο οποίος πρόκειται να αντικατασταθεί στις 16 Ιουλίου 2022 με έναν νέο²⁰⁷ που ανοίγει την ενιαία αγορά για τα προϊόντα λίπανσης που δεν καλύπτονται επί του παρόντος από κανόνες εναρμόνισης, θεσπίζει κοινούς κανόνες για τις απαιτήσεις ασφάλειας, ποιότητας και επισήμανσης όσον αφορά τα προϊόντα λίπανσης, εισάγει για πρώτη φορά όρια για τους τοξικούς επιμολυντές και διατηρεί την προαιρετική εναρμόνιση²⁰⁸. Ακόμη, αναγνωρίζοντας πως το νερό είναι ζωτικής σημασίας για την ανθρώπινη υγεία και τα φυσικά οικοσυστήματα, η διασφάλιση της ποιότητας των υδάτων ανήχθη σε ένα από τα σημαντικότερα στοιχεία της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το περιβάλλον, γεγονός που οδήγησε στην έκδοση της Οδηγίας για την προστασία των υδάτων από τη νιτρορύπανση γεωργικής προέλευσης²⁰⁹. Η συγκεκριμένη Οδηγία αποσκοπεί στη μείωση της ρύπανσης των υδάτων από νιτρικά ιόντα που χρησιμοποιούνται για γεωργικούς σκοπούς της

²⁰⁴ EUR-Lex. Document 32019D0300. *Εκτελεστική απόφαση (ΕΕ) 2019/300 της Επιτροπής, της 19ης Φεβρουαρίου 2019, για τη θέσπιση γενικού σχεδίου διαχείρισης κρίσεων στον τομέα της ασφάλειας των τροφίμων και των ζωοτροφών (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32019D0300>

²⁰⁵ EUR-Lex. *Ασφαλή και αποτελεσματικά λιπάσματα στην αγορά της ΕΕ*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3A121278>

²⁰⁶ EUR-Lex. Document 32003R2003. *Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2003/2003 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Οκτωβρίου 2003 σχετικά με τα λιπάσματα (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32003R2003>

²⁰⁷ EUR-Lex. Document 32019R1009. *Κανονισμός (ΕΕ) 2019/1009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Ιουνίου 2019, για τη θέσπιση κανόνων σχετικά με τη διάθεση προϊόντων λίπανσης της ΕΕ στην αγορά και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 1069/2009 και (ΕΚ) αριθ. 1107/2009 και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2003/2003 (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/AUTO/?uri=celex:32019R1009>

²⁰⁸ EUR-Lex. *Ασφαλή και αποτελεσματικά λιπάσματα στην αγορά της ΕΕ (από το 2022)*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3A4406079>

²⁰⁹ EUR-Lex. Document 31991L0676. *Οδηγία 91/676/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 12ης Δεκεμβρίου 1991 για την προστασία των υδάτων από τη νιτρορύπανση γεωργικής προέλευσης*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A31991L0676>

πρόληψης της περαιτέρω επιδείνωσής της²¹⁰. Όσον αφορά τον υδράργυρο²¹¹, η ευρωπαϊκή νομοθεσία καθορίζει τα μέτρα και τις προϋποθέσεις για τη χρήση, την αποθήκευση και την εμπορία υδραργύρου, ενώσεων υδραργύρου και μειγμάτων υδραργύρου, την παραγωγή, χρήση και εμπορία σε προϊόντα με προσθήκη υδραργύρου και τη διαχείριση αποβλήτων υδραργύρου²¹² με τον σχετικό Κανονισμό²¹³. Επιπρόσθετα, με τέσσερις Κανονισμούς²¹⁴ ορίζονται οι μέθοδοι δειγματοληψίας και ανάλυσης για τον έλεγχο των επιπέδων των ουσιών που επιμολύνουν τα τρόφιμα (διοξίνες, ερουκικό οξύ, μόλυβδος, το κάδμιο, ο υδράργυρος, οι υπερχλωρικές ενώσεις, ο κασσίτερος, το 3-MCPD, οι εστέρες λιπαρών οξέων με 3-MCPD, οι γλυκιδυλικές εστέρες λιπαρών οξέων, το ακρυλαμίδιο, το βενζο[α]πυρενίο, και άλλοι πολυκυκλικοί αρωματικοί υδρογονάνθρακες (ΠΑΥ), μυκοτιξίνες)²¹⁵. Για την προστασία της ανθρώπινης υγείας και του περιβάλλοντος από τις επιζήμιες επιπτώσεις των έμμονων οργανικών ρύπων (=Χημικές ουσίες που χρησιμοποιούνται σε φυτοφάρμακα και βιομηχανικές διεργασίες. Παραμένουν ενεργοί για πολλά χρόνια, διασπείρονται ευρέως, βιοσυσσωρεύονται και ενέχουν κινδύνους για την ανθρώπινη υγεία και το

²¹⁰ EUR-Lex. *Καταπολέμηση της νιτρορύπανσης των υδάτων από τη γεωργία*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legissum%3A128013>

²¹¹ European Commission. *Mercury*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: https://ec.europa.eu/environment/chemicals/mercury/index_en.htm

²¹² EUR-Lex. *Χρήση, αποθήκευση και εμπορία υδραργύρου*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legissum%3A4301058>

²¹³ EUR-Lex. Document 32017R0852. *Κανονισμός (ΕΕ) 2017/852 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 2017, για τον υδράργυρο και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1102/2008 (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32017R0852>

²¹⁴ EUR-Lex. Document 32017R0644. *Κανονισμός (ΕΕ) 2017/644 της Επιτροπής, της 5ης Απριλίου 2017, για τον καθορισμό των μεθόδων δειγματοληψίας και ανάλυσης για τον έλεγχο των επιπέδων των διοξινών, των παρόμοιων με διοξίνες PCB και των μη παρόμοιων με διοξίνες PCB σε ορισμένα τρόφιμα, και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 589/2014 (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32017R0644>

EUR-Lex. Document 32015R0705. *Κανονισμός (ΕΕ) 2015/705 της Επιτροπής, της 30ής Απριλίου 2015, για τον καθορισμό μεθόδων δειγματοληψίας και κριτηρίων επίδοσης για τις μεθόδους ανάλυσης όσον αφορά τον επίσημο έλεγχο των επιπέδων του ερουκικού οξέος στις ζωοτροφές και για την κατάργηση της οδηγίας 80/891/ΕΟΚ (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32015R0705>

EUR-Lex. Document 32007R0333. *Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 333/2007 της Επιτροπής, της 28ης Μαρτίου 2007, για τον καθορισμό μεθόδων δειγματοληψίας και ανάλυσης για τον επίσημο έλεγχο των επιπέδων μολύβδου, καδμίου, υδραργύρου, ανόργανου κασσίτερου, 3-μονοχλωροπροπανοδιόλης και βενζο[α]πυρενίου στα τρόφιμα (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/AUTO/?uri=celex:32007R0333>

EUR-Lex. Document 32006R0401. *Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 401/2006 της Επιτροπής, της 23ης Φεβρουαρίου 2006, για τον καθορισμό μεθόδων δειγματοληψίας και ανάλυσης για τον επίσημο έλεγχο των επιπέδων μυκοτιξινών στα τρόφιμα (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32006R0401>

²¹⁵ EUR-Lex. *Μέθοδοι δειγματοληψίας και ανάλυσης για τον έλεγχο των επιπέδων ορισμένων στοιχείων στα τρόφιμα*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legissum%3A4439792>

περιβάλλον²¹⁶) η Ευρωπαϊκή Ένωση προχώρησε στη σύναψη²¹⁷ της (παγκόσμιας) Σύμβασης της Στοκχόλμης περί έμμονων οργανικών ρύπων²¹⁸. Τέλος, στη βιομηχανία τροφίμων χρησιμοποιείται η εκχύλιση με διαλύτες, ο διαχωρισμός δηλαδή μιας ουσίας από μία ή περισσότερες άλλες με τη χρήση ενός διαλύτη (=ουσία που χρησιμοποιείται κατά τη διάρκεια της επεξεργασίας τροφίμων και έπειτα αφαιρείται. Μπορεί να αφήσει αθέλητα, αλλά τεχνικώς αναπόφευκτα, υπολείμματα ή παράγωγα στα τρόφιμα²¹⁹). Η εν λόγω τεχνική αποτέλεσε αντικείμενο ρύθμισης εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την Οδηγία για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών που αφορούν τους διαλύτες εκχύλισης οι οποίοι χρησιμοποιούνται στην παρασκευή των τροφίμων και των συστατικών τους²²⁰.

Μολυσματικές Προσμίξεις: Οι προσμίξεις αποτελούν ουσίες που δεν έχουν προστεθεί σκοπίμως στα τρόφιμα, αλλά είναι πιθανόν να έχουν βρεθεί στο προϊόν ως αποτέλεσμα κάποιου σταδίου της παραγωγής, της συσκευασίας, της μεταφοράς ή της διατήρησης. Επίσης, ενδέχεται να είναι αποτέλεσμα περιβαλλοντικής μόλυνσης, η οποία εν γένει έχει αρνητική επίπτωση στην ποιότητα του προϊόντος και ενδέχεται να επιφέρει κίνδυνο για την ανθρώπινη υγεία²²¹. Η Ευρωπαϊκή Ένωση προκειμένου να προστατεύσει τη δημόσια υγεία, προχώρησε στην έκδοση Κανονισμού²²² για την απαγόρευση της εμπορίας τροφίμων που περιέχουν μη αποδεκτή ποσότητα προσμίξεων²²³. Για το σκοπό αυτό, σημαντική είναι επίσης η συνεισφορά του Κανονισμού²²⁴ που ορίζει τα μέγιστα επιτρεπτά επίπεδα για τις ουσίες αυτές²²⁵.

²¹⁶ EUR-Lex. Αντιμετώπιση των κινδύνων που ενέχουν οι χημικές ουσίες (σύμβαση της Στοκχόλμης).

Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3A121279>

²¹⁷ EUR-Lex. Document 32006D0507. 2006/507/EK: Απόφαση του Συμβουλίου, της 14ης Οκτωβρίου 2004, σχετικά με τη σύναψη, εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, της σύμβασης της Στοκχόλμης για τους έμμοτους οργανικούς ρύπους. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32006D0507>

²¹⁸ EUR-Lex. Αντιμετώπιση των κινδύνων που ενέχουν οι χημικές ουσίες (σύμβαση της Στοκχόλμης).

Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3A121279>

²¹⁹ EUR-Lex. Ασφαλής επεξεργασία τροφίμων: κοινά πρότυπα για τους διαλύτες εκχύλισης. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3A0022>

²²⁰ EUR-Lex. Document 32009L0032. Οδηγία 2009/32/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2009, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών που αφορούν τους διαλύτες εκχύλισης οι οποίοι χρησιμοποιούνται στην παρασκευή των τροφίμων και των συστατικών τους (αναδιτύπωση) (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ). Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32009L0032>

²²¹ European Commission. Contaminants. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: https://ec.europa.eu/food/safety/chemical_safety/contaminants/

²²² EUR-Lex. Document 31993R0315. Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 315/93 του Συμβουλίου της 8ης Φεβρουαρίου 1993 για τη θέσπιση κοινοτικών διαδικασιών για τις προσμίξεις των τροφίμων. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A31993R0315>

²²³ EUR-Lex. Προσμίξεις των τροφίμων: ελαχιστοποιώντας τις αρνητικές επιπτώσεις. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3A121113>

²²⁴ EUR-Lex. Document 32006R1881. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1881/2006 της Επιτροπής, της 19ης Δεκεμβρίου 2006, για καθορισμό μέγιστων επιτρεπτών επιπέδων για ορισμένες ουσίες οι οποίες

Ειδικότερα ζητήματα αποτελούν αφενός ο περιορισμός του ακρυλαμιδίου²²⁶ (=φυσική ουσία που σχηματίζεται από αμινοξύ και σάκχαρα σε υψηλές θερμοκρασίες²²⁷) και ο καθορισμός των μέγιστων επιτρεπτών επιπέδων ραδιορρύπανσης των τροφίμων και των ζωοτροφών κατόπιν πυρηνικού ατυχήματος ή άλλου έκτακτου ραδιολογικού συμβάντος²²⁸.

Υλικά που έρχονται σε επαφή με τρόφιμα [Food Contact Materials (FCMs)]: Τα τρόφιμα έρχονται σε επαφή με πολλά υλικά και αντικείμενα κατά τη διάρκεια της παραγωγής, της επεξεργασίας, της αποθήκευσης, της προετοιμασίας και του σερβιρίσματος πριν την τελική κατανάλωση. Τα υλικά και τα αντικείμενα αυτά είτε προοριζόταν να έρθουν σε επαφή με τα τρόφιμα, είτε βρισκόταν ήδη σε επαφή με τα τρόφιμα, είτε εύλογα ήρθαν σε επαφή με τα τρόφιμα, είτε, τέλος, μετέφεραν τα συστατικά τους στα τρόφιμα υπό φυσιολογική ή προβλεπόμενη χρήση²²⁹. Ο Κανονισμός για τα υλικά και τα αντικείμενα που προορίζονται να έρθουν σε επαφή με τρόφιμα²³⁰ θεσπίζει κοινούς κανόνες για υλικά συσκευασίας και αντικείμενα, τα οποία έρχονται, ή ενδέχεται να έρθουν, σε επαφή με τρόφιμα, είτε άμεσα είτε έμμεσα και επιδιώκει την προστασία της ανθρώπινης υγείας και των συμφερόντων των καταναλωτών καθώς και τη διασφάλιση ότι τα προϊόντα που χρησιμοποιούνται μπορούν να πωληθούν οπουδήποτε την ευρωπαϊκή αγορά²³¹. Με τον Κανονισμό²³² για τον περιορισμό της χρήσης ορισμένων

επιμολύνουν τα τρόφιμα (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ). Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32006R1881>

²²⁵ EUR-Lex. Μέγιστα επιτρεπτά επίπεδα για ορισμένες ουσίες που μολύνουν τα τρόφιμα. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3A121290>

²²⁶ EUR-Lex. Document 32017R2158. Κανονισμός (ΕΕ) 2017/2158 της Επιτροπής, της 20ής Νοεμβρίου 2017, για τη θέσπιση μέτρων άμβλυνσης του κινδύνου και επιπέδων αναφοράς για τον περιορισμό της παρουσίας ακρυλαμιδίου στα τρόφιμα (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ). Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32017R2158>

²²⁷ EUR-Lex. Περιορισμός της παρουσίας ακρυλαμιδίου στα τρόφιμα. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3A4324370>

²²⁸ EUR-Lex. Μέγιστα επιτρεπτά επίπεδα ραδιορρύπανσης στα τρόφιμα. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3A4400473>
EUR-Lex. Document 32016R0052. Κανονισμός (Ευρατόμ) 2016/52 του Συμβουλίου, της 15ης Ιανουαρίου 2016, για τον καθορισμό μέγιστων επιτρεπτών επιπέδων ραδιορρύπανσης των τροφίμων και των ζωοτροφών κατόπιν πυρηνικού ατυχήματος ή άλλου έκτακτου ραδιολογικού συμβάντος και την κατάργηση του κανονισμού (Ευρατόμ) αριθ. 3954/87 και των κανονισμών της Επιτροπής (Ευρατόμ) αριθ. 944/89 και (Ευρατόμ) αριθ. 770/90. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32016R0052>

²²⁹ European Commission. *Food Contact Materials*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: https://ec.europa.eu/food/safety/chemical_safety/food_contact_materials_en

²³⁰ EUR-Lex. Document 32004R1935. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1935/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Οκτωβρίου 2004 σχετικά με τα υλικά και αντικείμενα που προορίζονται να έρθουν σε επαφή με τρόφιμα και με την κατάργηση των οδηγιών 80/590/ΕΟΚ και 89/109/ΕΟΚ. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32004R1935>

²³¹ EUR-Lex. Ασφάλεια τροφίμων — ασφαλή υλικά συσκευασίας. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3A121082a>

²³² EUR-Lex. Document 32005R1895. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1895/2005 της Επιτροπής, της 18ης Νοεμβρίου 2005, για περιορισμό της χρήσης ορισμένων εποξεικών παραγώγων σε υλικά και αντικείμενα που προορίζονται να έλθουν σε επαφή με τρόφιμα (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ).

εποξεικών παραγώγων σε υλικά και αντικείμενα που προορίζονται να έλθουν σε επαφή με τρόφιμα αφενός απαγορεύεται η χρήση των ουσιών BFDGE και NOGE και αφετέρου περιορίζεται η χρήση της ουσίας BADGE²³³. Επιπρόσθετα, η ευρωπαϊκή νομοθεσία περιλαμβάνει ειδικούς κανόνες για τα ενεργά και νοήμονα υλικά και αντικείμενα²³⁴ στον σχετικό Κανονισμό²³⁵, τα πλαστικά είδη κουζίνας από μακρομόρια πολυαμιδίων και μελαμίνης καταγωγής ή προέλευσης Κίνας ή Χονγκ Κονγκ²³⁶, τις απαιτήσεις για την κατασκευή και την εμπορία των πλαστικών υλικών και αντικειμένων που προορίζονται να έρθουν σε επαφή με τρόφιμα²³⁷, τις ανακυκλωμένες πλαστικές συσκευασίες που έρχονται σε επαφή με τρόφιμα καθώς και ποια είναι η κατάλληλη διεργασία αυτών προκειμένου να αφαιρεθούν πιθανές προσμείξεις που προέκυψαν από την προηγούμενη χρήση των πλαστικών ή από επαφή με πλαστικό το οποίο δεν προορίζεται για επαφή με τρόφιμα²³⁸ και τα περιτυλίγματα από μεμβράνη

Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:32005R1895>

²³³ BFDGE: δι(2,3-εποξυπροπυλ)αιθέρες του δι(-υδροξυφαινυλο)μεθανίου

NOGE: γλυκιδυλαιθέρες του Novolac

BADGE: δι(2,3-εποξυπροπυλ)αιθέρας του 2,2-δι(4-υδροξυφαινυλο)προπανίου και BADGE.H₂O (αριθ.

CAS = 076002-91-0) και BADGE.H₂O (αριθ. CAS = 005581-32-8)

Βλ. αναλυτικά: EUR-Lex. *Περιορισμός εποξεικών παραγώγων σε υλικά που έρχονται σε επαφή με τρόφιμα.*

Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3A121076>

²³⁴ Ενεργά υλικά και αντικείμενα: υλικά και αντικείμενα που προορίζονται να παρατείνουν τη διάρκεια ζωής ή να διατηρήσουν ή να βελτιώσουν την κατάσταση του συσκευασμένου τροφίμου. Είναι σχεδιασμένα για να εμπεριέχουν σκόπιμα συστατικά τα οποία αποδεσμεύουν ουσίες στο εσωτερικό ή στην επιφάνεια των συσκευασμένων τροφίμων ή στο περιβάλλον που τα περικλείει

Νοήμονα υλικά και αντικείμενα: υλικά και αντικείμενα που ελέγχουν την κατάσταση του συσκευασμένου τροφίμου ή του περιβάλλοντός του

Βλ. αναλυτικά: EUR-Lex. *Ενεργά και νοήμονα υλικά και αντικείμενα που έρχονται σε επαφή με τρόφιμα.*

Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3A0012>

²³⁵ EUR-Lex. Document 32009R0450. *Κανονισμός αριθ. 450/2009 της Επιτροπής, της 29ης Μαΐου 2009, σχετικά με τα ενεργά και νοήμονα υλικά και αντικείμενα που προορίζονται να έλθουν σε επαφή με τρόφιμα (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ).* Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32009R0450>

²³⁶ EUR-Lex. Document 32011R0284. *Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 284/2011 της Επιτροπής, της 22ας Μαρτίου 2011, για καθορισμό ειδικών όρων και λεπτομερών διαδικασιών για την εισαγωγή πλαστικών ειδών κουζίνας από πολυαμίδια και μελαμίνη καταγωγής ή προέλευσης Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας και Ειδικής Διοικητικής Περιοχής Χονγκ Κονγκ της Κίνας.* Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32011R0284>

EUR-Lex. *Εισαγωγή πλαστικών ειδών κουζίνας από την Κίνα.* Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3A4301923>

²³⁷ EUR-Lex. Document 32011R0010. *Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 10/2011 της Επιτροπής, της 14ης Ιανουαρίου 2011, για τα πλαστικά υλικά και αντικείμενα που προορίζονται να έρθουν σε επαφή με τρόφιμα Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ.* Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32011R0010>

EUR-Lex. *Πλαστικά υλικά και αντικείμενα σε επαφή με τρόφιμα.* Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3A0028>

²³⁸ EUR-Lex. Document 32008R0282. *Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 282/2008 της Επιτροπής, της 27ης Μαρτίου 2008, για τα υλικά και αντικείμενα από ανακυκλωμένο πλαστικό τα οποία προορίζονται να έρθουν σε επαφή με τρόφιμα και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2023/2006 (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ).* Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32008R0282>

EUR-Lex. *Ανακυκλωμένες πλαστικές συσκευασίες σε επαφή με τρόφιμα.* Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3A0014>

αναγεννημένης κυτταρίνης²³⁹ που έρχονται σε επαφή με τρόφιμα²⁴⁰. Τέλος, έχουν οριστεί ορθές πρακτικές παραγωγής (ΟΠΠ) υλικών και αντικειμένων που προορίζονται να έλθουν σε επαφή με τρόφιμα²⁴¹, οι πτυχές δηλαδή της διασφάλισης της ποιότητας που εγγυώνται ότι τα υλικά και τα αντικείμενα συμμορφώνονται με τα πρότυπα ποιότητας, χωρίς να θέτουν σε κίνδυνο την ανθρώπινη υγεία ή να προκαλούν μη αποδεκτή μεταβολή στη σύνθεση του τροφίμου²⁴².

*Ορμόνες στο κρέας*²⁴³: Η ευρωπαϊκή νομοθεσία απαγορεύει για την προώθηση ανάπτυξης σε ζώα αγροκτήματος τη χορήγηση θυρεοστατικών ουσιών, σπιλβενίων, παράγωγων σπιλβενίων, αλάτων και των εστέρων τους, οιστραδιόλης-17β και παράγωγων εστέρων της, β-ανταγωνιστών (απαγορεύονται, αλλά υπό ορισμένες συνθήκες οι παρεκκλίσεις είναι δυνατές)²⁴⁴ με σχετική Οδηγία²⁴⁵, ενώ ειδικότερα ρυθμίζει την εμπορία και τη χρήση της σωματοτρόπου ορμόνης βοοειδών²⁴⁶ εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης με Απόφαση του Συμβουλίου²⁴⁷

²³⁹ Μεμβράνη αναγεννημένης κυτταρίνης: ένα λεπτό φύλλο που λαμβάνεται από μια εξευγενισμένη κυτταρίνη, προερχόμενη από μη ανακυκλωμένο ξύλο ή βαμβάκι. Οι μεμβράνες αναγεννημένης κυτταρίνης μπορούν να επικαλυφθούν στη μία ή και στις δύο όψεις τους. Βλ. αναλυτικά: EUR-Lex. *Περιτυλίγματα από μεμβράνη αναγεννημένης κυτταρίνης σε επαφή με τρόφιμα*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3A32007L0042>

²⁴⁰ EUR-Lex. Document 32007L0042. *Οδηγία 2007/42/EK της Επιτροπής, της 29ης Ιουνίου 2007, περί των υλικών και των αντικειμένων από μεμβράνη αναγεννημένης κυτταρίνης που προορίζονται να έλθουν σε επαφή με τα τρόφιμα (Κωδικοποιημένη έκδοση)* (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ). Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32007L0042>

²⁴¹ EUR-Lex. Document 32006R2023. *Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2023/2006 της Επιτροπής, της 22ας Δεκεμβρίου 2006, σχετικά με την ορθή πρακτική παραγωγής υλικών και αντικειμένων που προορίζονται να έλθουν σε επαφή με τρόφιμα (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32006R2023>

²⁴² EUR-Lex. *Υλικά και αντικείμενα σε επαφή με τρόφιμα — ορθές πρακτικές παραγωγής*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3A12076>

²⁴³ European Commission. *Hormones in Meat*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: https://ec.europa.eu/food/safety/chemical_safety/meat_hormones_en

²⁴⁴ Θυρεοστατικά: φάρμακα που μειώνουν (ή σταθεροποιούν) την παραγωγή θυροειδικών ορμονών β-ανταγωνιστές: φάρμακα που χαλαρώνουν τους μυς (παραδείγματος χάρη, κατά τον τοκετό) με την τόνωση των β-αδρενεργικών αγωνιστών. Βλ. αναλυτικά: EUR-Lex. *Απαγόρευση της χορήγησης ορμονών (και άλλων ουσιών) στα ζώα αγροκτήματος*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3A12032b>

²⁴⁵ EUR-Lex. Document 31996L0022. *Οδηγία 96/22/EK του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 1996, για την απαγόρευση της χρησιμοποίησης ορισμένων ουσιών με ορμονική ή θυρεοστατική δράση και των β-ανταγωνιστικών ουσιών στη ζωική παραγωγή για κερδοσκοπικούς λόγους και κατάργησης των οδηγιών 81/602/EOK, 88/146/EOK και 88/299/EOK*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A31996L0022>

²⁴⁶ Πρόκειται για αυξητική ορμόνη για τα βοοειδή που χρησιμοποιείται για τη βελτίωση της παραγωγής γάλακτος. Βλ. αναλυτικά: EUR-Lex. *Σωματοτρόπος ορμόνη βοοειδών — κανόνες της ΕΕ για την εμπορία και τη χρήση*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3A31999D0879>

²⁴⁷ EUR-Lex. Document 31999D0879. *1999/879/EK: Απόφαση του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 1999, για τη διάθεση στην αγορά και τη χορήγηση στα βοοειδή σωματοτρόπου ορμόνης (BST) και για την κατάργηση της απόφασης 90/218/EOK*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A31999D0879>

III. Επισήμανση τροφίμων

Η επισήμανση των τροφίμων αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα κεφάλαια της ευρωπαϊκής νομοθεσίας αναφορικά με την ασφάλεια των τροφίμων, η οποία βρέθηκε από πολύ νωρίς στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος του ενωσιακού νομοθέτη²⁴⁸. Η επισήμανση τροφίμων προστατεύει τον καταναλωτή και εξασφαλίζει τη διαφάνεια στα συστατικά και στα θρεπτικά συστατικά του εκάστοτε προϊόντος²⁴⁹. Το σχετικό πλέγμα νομοθετημάτων είναι ιδιαίτερα πλούσιο και περιλαμβάνει κανόνες που ρυθμίζουν λεπτομερώς ένα μεγάλο εύρος περιπτώσεων. Ο βασικός Κανονισμός αναφορικά με την επισήμανση τροφίμων είναι ο *Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1169/2011 σχετικά με την παροχή πληροφοριών για τα τρόφιμα στους καταναλωτές*²⁵⁰, ο οποίος εγγυάται στους καταναλωτές το δικαίωμά τους σε κατάλληλη πληροφόρηση θεσπίζοντας τις γενικές αρχές, απαιτήσεις και υποχρεώσεις για την επισήμανση των τροφίμων που καταναλώνουν και παρέχει επαρκή ευελιξία προκειμένου να ανταποκριθεί στις μελλοντικές εξελίξεις στον τομέα των τροφίμων²⁵¹. Επιπρόσθετα, με τον Κανονισμό²⁵² αναφορικά με το Οικολογικό Σήμα (Ecolabel²⁵³) προβλέπονται οι διαδικασίες – κριτήρια απονομής του σε εκείνα τα προϊόντα και τις υπηρεσίες με το μικρότερο περιβαλλοντικό αντίκτυπο σε σχέση με τα προϊόντα της ίδιας ομάδας²⁵⁴. Αναφορικά με τα βιολογικά προϊόντα, ο Κανονισμός που προέβλεπε το νομικό τους πλαίσιο μέχρι την 1^η Ιανουαρίου του 2021 είναι ο Κανονισμός 834/2007 για τη βιολογική παραγωγή και την

²⁴⁸ Rørdam, M. O. (2013). *EU Law on Food Naming: The Prohibition Against Misleading ...* ο.π.

²⁴⁹ Marcotrigiano, V., Lanzilotti, C., Rondinone, D., De Giglio, O., Caggiano, G., Diella, Orsi, G. B., Montagna, M. T., Napoli, C. (2018). Food labelling: Regulations and Public Health implications. *Annali di Igiene : Medicina Preventiva e di Comunità*, σσ. 220-228. doi: 10.7416/ai.2018.2213

²⁵⁰ EUR-Lex. Document 32011R1169. *Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1169/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2011, σχετικά με την παροχή πληροφοριών για τα τρόφιμα στους καταναλωτές, την τροποποίηση των κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 1924/2006 και (ΕΚ) αριθ. 1925/2006 και την κατάργηση της οδηγίας 87/250/ΕΟΚ της Επιτροπής, της οδηγίας 90/496/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της οδηγίας 1999/10/ΕΚ της Επιτροπής, της οδηγίας 2000/13/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, των οδηγιών της Επιτροπής 2002/67/ΕΚ και 2008/5/ΕΚ και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 608/2004 της Επιτροπής Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32011R1169>*

²⁵¹ EUR-Lex. *Επισήμανση των ειδών διατροφής*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3Aco0019>
European Commission. *Food information to consumers - legislation*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: https://ec.europa.eu/food/safety/labelling_nutrition/labelling_legislation/

²⁵² EUR-Lex. Document 32010R0066. *Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 66/2010 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2009, σχετικά με το οικολογικό σήμα της ΕΕ (EU Ecolabel) (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32010R0066>

²⁵³ European Commission. *Environment: Ecolabel*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://ec.europa.eu/environment/ecolabel/>

²⁵⁴ EUR-Lex. *Οικολογικό σήμα*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3Aco0012>

επισήμανση των βιολογικών προϊόντων²⁵⁵, ο οποίος συμπληρωνόταν από ειδικούς κανόνες για τον βιολογικό τρόπο παραγωγής, την επισήμανση και τον έλεγχο των προϊόντων²⁵⁶. Ωστόσο, σήμερα ισχύει πλέον ο πολύ σημαντικός *Κανονισμός 2018/848 για τη βιολογική παραγωγή και την επισήμανση των βιολογικών προϊόντων*²⁵⁷, ο οποίος ήρθε να καλύψει προϊόντα που μέχρι τώρα ήταν εκτός του πεδίου εφαρμογής της σχετικής νομοθεσίας και συνδέονται στενά με τη γεωργία, όπως οι φελλοί, το άλας, τα αιθέρια έλαια, το βαμβάκι ή το μαλλί, να αναθεωρήσει τους κανόνες ζωικής βιολογικής παραγωγής, να αναθεωρήσει το σύστημα ελέγχου, το καθεστώς εμπορίας και τους κανόνες παραγωγής προκειμένου να διασφαλίσει την ισοτιμία των όρων ανταγωνισμού για τις επιχειρήσεις, την εναρμόνιση και την απλούστευση των κανόνων και τη βελτίωση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών στα βιολογικά προϊόντα²⁵⁸. Ακόμη, έχουν θεσπιστεί ειδικοί κανόνες επισήμανσης για το μέλι²⁵⁹, τους χυμούς φρούτων και τα λοιπά ομοειδή προϊόντα²⁶⁰, τα εκχυλίσματα καφέ και κιχωρίου²⁶¹, τα τρόφιμα βαθείας

²⁵⁵ EUR-Lex. Document 32007R0834. *Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 834/2007 του Συμβουλίου, της 28ης Ιουνίου 2007, για τη βιολογική παραγωγή και την επισήμανση των βιολογικών προϊόντων και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2092/91*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32007R0834>

EUR-Lex. *Παραγωγή και επισήμανση βιολογικών προϊόντων*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3Af86000>

²⁵⁶ EUR-Lex. Document 32008R0889. *Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 889/2008 της Επιτροπής, της 5ης Σεπτεμβρίου 2008, σχετικά με τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007 του Συμβουλίου για τη βιολογική παραγωγή και την επισήμανση των βιολογικών προϊόντων όσον αφορά τον βιολογικό τρόπο παραγωγής, την επισήμανση και τον έλεγχο των προϊόντων*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32008R0889>

EUR-Lex. *Ειδικοί κανόνες για τον βιολογικό τρόπο παραγωγής, την επισήμανση και τον έλεγχο των προϊόντων*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3A4369553>

²⁵⁷ EUR-Lex. Document 32018R0848. *Κανονισμός (ΕΕ) 2018/848 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Μαΐου 2018, για τη βιολογική παραγωγή και την επισήμανση των βιολογικών προϊόντων και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007 του Συμβουλίου*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32018R0848>

²⁵⁸ EUR-Lex. *Κανόνες της ΕΕ για την παραγωγή και την επισήμανση των βιολογικών προϊόντων (από το 2021)*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3A4353956>

²⁵⁹ EUR-Lex. Document 32001L0110. *Οδηγία 2001/110/ΕΚ του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 2001, για το μέλι*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32001L0110>

EUR-Lex. *Κανόνες επισήμανσης της ΕΕ για το μέλι*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3A121124a>

²⁶⁰ EUR-Lex. Document 32001L0112. *Οδηγία 2001/112/ΕΚ του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 2001, για τους χυμούς φρούτων και ορισμένα ομοειδή προϊόντα που προορίζονται για τη διατροφή του ανθρώπου*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32001L0112>

EUR-Lex. *Χυμοί φρούτων και ομοειδή προϊόντα*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3A121132>

²⁶¹ EUR-Lex. Document 31999L0004. *Οδηγία 1999/4/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 22ας Φεβρουαρίου 1999 για τα εκχυλίσματα καφέ και τα εκχυλίσματα κιχωρίου*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A31999L0004>

EUR-Lex. *Εκχυλίσματα καφέ και εκχυλίσματα κιχωρίου*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3A121131>

κατάψυξης²⁶², τις μαρμελάδες, τα ζελέ και την κρέμα κάστανου²⁶³, το βόειο κρέας²⁶⁴. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, επίσης, έχει ρυθμίσει τα ζητήματα εμπορίας του πολλαπλασιαστικού υλικού²⁶⁵ οπωροφόρων φυτών και των οπωροφόρων δένδρων που προορίζονται για την παραγωγή φρούτων²⁶⁶ και της εμπορίας σπόρων γεωργικών καλλιεργειών, ειδικότερα καθορίζοντας την καταχώριση ποικιλιών σπόρων και για την παραγωγή και πιστοποίηση σπόρων διάφορων βασικών ειδών²⁶⁷ με έξι σχετικές Οδηγίες²⁶⁸. Στο ευρωπαϊκό δίκαιο ασφάλειας τροφίμων ειδικοί κανόνες προβλέπονται και για την ιχνηλασιμότητα και την επισήμανση των γενετικών τροποποιημένων

²⁶² EUR-Lex. Document 31989L0108. *Οδηγία 89/108/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 21ης Δεκεμβρίου 1988 για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με τα τρόφιμα βαθείας κατάψυξης που προορίζονται για τη διατροφή του ανθρώπου*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A31989L0108>

EUR-Lex. *Τρόφιμα βαθείας κατάψυξης*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3A121116>

²⁶³ EUR-Lex. Document 32001L0113. *Οδηγία 2001/113/ΕΚ του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 2001, για τις μαρμελάδες, τα ζελέ και τις μαρμελάδες εσπεριδοειδών καθώς και την κρέμα καστανού που προορίζονται για τη διατροφή του ανθρώπου*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32001L0113>

EUR-Lex. *Μαρμελάδες και κρέμα κάστανου*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3A121134>

²⁶⁴ EUR-Lex. Document 32000R1760. *Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1760/2000 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Ιουλίου 2000, για τη θέσπιση συστήματος αναγνώρισης και καταγραφής των βοοειδών και την επισήμανση του βοείου κρέατος και των προϊόντων με βάση το βόειο κρέας, καθώς και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 820/97 του Συμβουλίου*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32000R1760>

EUR-Lex. *Αναγνώριση και επισήμανση του βοείου κρέατος*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3A112064>

²⁶⁵ Πολλαπλασιαστικό υλικό: σπόροι, μέρη φυτών και όλα τα φυτικά υλικά, συμπεριλαμβανομένων ριζωμάτων, που προορίζονται για τη διάδοση και την παραγωγή οπωροφόρων φυτών. Βλ. αναλυτικά: EUR-Lex. *Κανόνες ΕΕ για την εμπορία οπωροφόρων φυτών*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3A4383099>

²⁶⁶ EUR-Lex. Document 32008L0090. *Οδηγία 2008/90/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Σεπτεμβρίου 2008, για την εμπορία του πολλαπλασιαστικού υλικού οπωροφόρων φυτών και των οπωροφόρων δένδρων που προορίζονται για την παραγωγή φρούτων (Αναδιατυπωμένη έκδοση)*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32008L0090>

²⁶⁷ EUR-Lex. *Εμπορία σπόρων γεωργικών καλλιεργειών*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3A4354824>

²⁶⁸ EUR-Lex. Document 32002L0053. *Οδηγία 2002/53/ΕΚ του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2002, περί του κοινού καταλόγου ποικιλιών καλλιεργούμενων φυτικών ειδών*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32002L0053>

EUR-Lex. Document 31966L0401. *Οδηγία 66/401/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 14ης Ιουνίου 1966 περί εμπορίας σπόρων προς σπορά κτηνοτροφικών φυτών*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A31966L0401>

EUR-Lex. Document 31966L0402. *Οδηγία 66/402/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 14ης Ιουνίου 1966 περί εμπορίας σπόρων δημητριακών προς σπορά*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A31966L0402>

EUR-Lex. Document 32002L0057. *Οδηγία 2002/57/ΕΚ του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2002, περί εμπορίας των σπόρων προς σπορά των ελαιούχων και κλωστικών φυτών*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32002L0057>

EUR-Lex. Document 32002L0056. *Οδηγία 2002/56/ΕΚ του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2002, περί εμπορίας σπόρων γεωμήλων προς φύτευση*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32002L0056>

EUR-Lex. Document 32002L0054. *Οδηγία 2002/54/ΕΚ του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2002, περί εμπορίας σπόρων τεύτλων προς σπορά*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32002L0054>

οργανισμών (ΓΤΟ)²⁶⁹. Η ιχνηλασιμότητα²⁷⁰ επιτρέπει να μπορούν να ιχνηλατηθούν καθ' όλα τα στάδια της αλυσίδας παραγωγής και διανομής προϊόντα που περιέχουν Γενετικώς τροποποιημένους οργανισμούς²⁷¹. Προβλέπεται, τέλος, η δυνατότητα των καταναλωτών να ανιχνεύσουν την προέλευση των προσυσκευασμένων τροφίμων²⁷².

Ειδική νομοθεσία προβλέπεται στο ευρωπαϊκό δίκαιο ασφάλειας τροφίμων για τα *συμπληρώματα διατροφής*, τα οποία συνιστούν συμπυκνωμένες πηγές ορισμένων θρεπτικών συστατικών ή άλλων ουσιών με θρεπτικά ή φυσιολογικά οφέλη με σκοπό τη συμπλήρωση της συνήθους δίαιτας. Μπορούν να πωληθούν ως κάψουλες, παστίλιες, δισκία και φακελάκια ή σε φιαλίδια²⁷³. Η σχετική Οδηγία²⁷⁴ εναρμονίζοντας τους κανόνες για τα συμπληρώματα διατροφής, στόχο έχει να προστατεύσει τους καταναλωτές από ενδεχόμενους κινδύνους για την υγεία και να διασφαλίσει ότι δεν τους παρέχονται παραπλανητικές πληροφορίες²⁷⁵. Σημαντική είναι και η συνεισφορά του Κανονισμού σχετικά με την προσθήκη βιταμινών και ανόργανων συστατικών και ορισμένων άλλων ουσιών στα τρόφιμα²⁷⁶, ο οποίος ισχύει για τρόφιμα που προορίζονται για ειδική διατροφή, νέα τρόφιμα και νέα συστατικά τροφίμων, γενετικά

²⁶⁹ EUR-Lex. Document 32003R1830. *Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1830/2003 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Σεπτεμβρίου 2003, σχετικά με την ιχνηλασιμότητα και την επισήμανση γενετικώς τροποποιημένων οργανισμών και την ιχνηλασιμότητα τροφίμων και ζωοτροφών που παράγονται από γενετικώς τροποποιημένους οργανισμούς, και για την τροποποίηση της οδηγίας 2001/18/ΕΚ.*

Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32003R1830>

²⁷⁰ European Commission. *Traceability and labelling*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από:

https://ec.europa.eu/food/plant/gmo/traceability_labelling/

²⁷¹ Γενετικώς τροποποιημένοι οργανισμοί: φυτά που έχουν καλλιεργηθεί ή ζώα που έχουν εκτραφεί για να έχουν καλύτερη απόδοση ή να είναι ανθεκτικά στην ασθένεια, μέσω της τροποποίησης της κυτταρικής και γενετικής τους σύνθεσης. Βλ. αναλυτικά: EUR-Lex. *Γενετικώς τροποποιημένοι οργανισμοί — ιχνηλασιμότητα και επισήμανση*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3AI21170>

²⁷² EUR-Lex. Document 32011L0091. *Οδηγία 2011/91/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με τις ενδείξεις ή τα σήματα που επιτρέπουν την αναγνώριση της παρτίδας στην οποία ανήκει ένα τρόφιμο Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ.* Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32011L0091>

EUR-Lex. *Ιχνηλασιμότητα προσυσκευασμένων τροφίμων*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3A32002L0046>

²⁷³ European Commission. *Food supplements*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από:

https://ec.europa.eu/food/safety/labelling_nutrition/supplements/

²⁷⁴ EUR-Lex. Document 32002L0046. *Οδηγία 2002/46/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 10ης Ιουνίου 2002, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί των συμπληρωμάτων διατροφής (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ).* Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32002L0046>

²⁷⁵ EUR-Lex. *Εγγύηση για την ασφάλεια των συμπληρωμάτων διατροφής στην ΕΕ*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3AI21102>

²⁷⁶ EUR-Lex. Document 32006R1925. *Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1925/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 2006, σχετικά με την προσθήκη βιταμινών και ανόργανων συστατικών και ορισμένων άλλων ουσιών στα τρόφιμα*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32006R1925>

τροποποιημένα τρόφιμα, πρόσθετα τροφίμων και αρωματικές ουσίες και οινολογικές πρακτικές και επεξεργασίες²⁷⁷.

Αναφορικά με τα φυσικά μεταλλικά νερά²⁷⁸, τα πρότυπα της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθορίζονται από την Οδηγία 2009/54/ΕΚ²⁷⁹, προκειμένου να εξασφαλίζεται πως είναι ασφαλή για κατανάλωση από τον άνθρωπο²⁸⁰. Ειδικότερα για τη χρήση ενεργοποιημένης αλουμίνας για την απομάκρυνση των φθοριούχων ιόντων από μεταλλικά νερά και νερά πηγής²⁸¹ υφίσταται Κανονισμός που ρυθμίζει τα σχετικά²⁸².

Η νομοθεσία για τα τρόφιμα για συγκεκριμένες ομάδες έχει ως σκοπό αφενός να προστατεύσει συγκεκριμένες ευάλωτες ομάδες καταναλωτών μέσω της ρύθμισης του περιεχομένου και της εμπορίας τους και αφετέρου να αυξήσει τη διαφάνεια για τις επιχειρήσεις που καλούνται να εφαρμόσουν –ορθώς– τους σχετικούς κανόνες²⁸³. Συγκεκριμένα, θεσπίστηκε Κανονισμός για τα τρόφιμα που προορίζονται για βρέφη και μικρά παιδιά και για τα τρόφιμα που προορίζονται για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς, και ως υποκατάστατα του συνόλου του διαιτολογίου για τον έλεγχο του σωματικού βάρους²⁸⁴. Τις ειδικότερες λεπτομέρειες για τα τρόφιμα που προορίζονται για ειδικούς

²⁷⁷ EUR-Lex. Βιταμίνες και ανόργανα συστατικά. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3A121302>

²⁷⁸ European Commission. *Natural Mineral Waters and Spring Water*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: https://ec.europa.eu/food/safety/labelling_nutrition/mineral_waters/

²⁷⁹ EUR-Lex. Document 32009L0054. Οδηγία 2009/54/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Ιουνίου 2009, σχετικά με την εκμετάλλευση και τη θέση στο εμπόριο των φυσικών μεταλλικών νερών (Αναδιτύπωση) (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ). Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32009L0054>

²⁸⁰ EUR-Lex. Πρότυπα της ΕΕ για τα φυσικά μεταλλικά νερά. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3Aco0008>

²⁸¹ Ενεργοποιημένη αλουμίνα: εξαιρετικά πορώδης μορφή οξειδίου του αργιλίου με μεγάλη έκταση επιφάνειας. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως φίλτρο για την απομάκρυνση των φθοριούχων ιόντων από το πόσιμο νερό.

Φθοριούχο ιόν: ένα φυσικό στοιχείο που απαντάται στα αποθέματα νερού. Οι συγκεντρώσεις διαφέρουν σε μεγάλο βαθμό στις χώρες της ΕΕ. Βλ. αναλυτικά: EUR-Lex. Χρήση αλουμίνας για την απομάκρυνση των φθοριούχων ιόντων από μεταλλικά νερά. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3A4300383>

²⁸² EUR-Lex. Document 32010R0115. Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 115/2010 της Επιτροπής, της 9ης Φεβρουαρίου 2010, για τον καθορισμό των ειδικών όρων που διέπουν τη χρήση ενεργοποιημένης αλουμίνας για την απομάκρυνση των φθοριούχων ιόντων από ορισμένα φυσικά μεταλλικά νερά και νερά πηγής (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ). Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32010R0115>

²⁸³ European Commission. *Foods for specific groups*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: https://ec.europa.eu/food/safety/labelling_nutrition/special_groups_food/

²⁸⁴ EUR-Lex. Document 32013R0609. Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 609/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Ιουνίου 2013, για τα τρόφιμα τα οποία προορίζονται για βρέφη και μικρά παιδιά και για τα τρόφιμα που προορίζονται για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς, και ως υποκατάστατα του συνόλου του διαιτολογίου για τον έλεγχο του σωματικού βάρους και για την κατάργηση της οδηγίας 92/52/ΕΟΚ του Συμβουλίου, των οδηγιών της Επιτροπής 96/8/ΕΚ, 1999/21/ΕΚ, 2006/125/ΕΚ και 2006/141/ΕΚ, της οδηγίας 2009/39/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και των κανονισμών της Επιτροπής (ΕΚ) αριθ. 41/2009 και (ΕΚ) αριθ. 953/2009 Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32013R0609>

ιατρικούς σκοπούς²⁸⁵ και για βρέφη και μικρά παιδιά²⁸⁶ προβλέπουν οι *Κανονισμοί 2016/128*²⁸⁷ και *2016/127*²⁸⁸, αντίστοιχα. Τέλος, ειδικοί κανόνες προβλέπονται για τον βιολογικό τρόπο παραγωγής, την επισήμανση και τον έλεγχο των προϊόντων²⁸⁹.

Ως *ισχυρισμοί διατροφής* ορίζονται εκείνοι οι ισχυρισμοί που δηλώνουν, υπονοούν ή οδηγούν στο συμπέρασμα ότι το τρόφιμο διαθέτει ιδιαίτερες ευεργετικές θρεπτικές ιδιότητες λόγω της ενέργειας (θερμιδικής αξίας) και των θρεπτικών ή άλλων ουσιών που (δεν) περιέχει (σε μειωμένο ή αυξημένο ποσοστό). Από την άλλη, οι *ισχυρισμοί υγείας* δηλώνουν, υπονοούν ή οδηγούν στο συμπέρασμα πως υπάρχει σχέση μεταξύ μιας κατηγορίας τροφίμων, ενός τροφίμου ή ενός συστατικού και της υγείας²⁹⁰. Ο Κανονισμός²⁹¹ που ρυθμίζει τα σχετικά ζητήματα επιδιώκει να διασφαλίσει προστασία υψηλού επιπέδου για τον καταναλωτή, να του παράσχει την αναγκαία πληροφόρηση

EUR-Lex. *Τρόφιμα που προορίζονται για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3A4391704>

²⁸⁵ European Commission. *Food for special medical purposes*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: https://ec.europa.eu/food/safety/labelling_nutrition/special_groups_food/medical_en

²⁸⁶ European Commission. *Food for infants and young children*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: https://ec.europa.eu/food/safety/labelling_nutrition/special_groups_food/children_en

²⁸⁷ EUR-Lex. Document 32016R0128. *Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) 2016/128 της Επιτροπής, της 25ης Σεπτεμβρίου 2015, για τη συμπλήρωση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 609/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά τις ειδικές απαιτήσεις ως προς τη σύνθεση και τις πληροφορίες για τα τρόφιμα που προορίζονται για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32016R0128>

EUR-Lex. *Τρόφιμα που προορίζονται για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3A4391704>

²⁸⁸ EUR-Lex. Document 32016R0127. *Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) 2016/127 της Επιτροπής, της 25ης Σεπτεμβρίου 2015, για τη συμπλήρωση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 609/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά τις ειδικές απαιτήσεις ως προς τη σύνθεση και τις πληροφορίες για τα παρασκευάσματα για βρέφη και τα παρασκευάσματα δεύτερης βρεφικής ηλικίας, καθώς και όσον αφορά τις απαιτήσεις πληροφόρησης σχετικά με τη διατροφή των βρεφών και των μικρών παιδιών (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32016R0127>

EUR-Lex. *Παρασκευάσματα για βρέφη και παρασκευάσματα δεύτερης βρεφικής ηλικίας — Σύνθεση και πληροφορίες*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3A4419957>

²⁸⁹ EUR-Lex. Document 32008R0889. *Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 889/2008 της Επιτροπής, της 5ης Σεπτεμβρίου 2008, σχετικά με τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007 του Συμβουλίου για τη βιολογική παραγωγή και την επισήμανση των βιολογικών προϊόντων όσον αφορά τον βιολογικό τρόπο παραγωγής, την επισήμανση και τον έλεγχο των προϊόντων*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32008R0889>

EUR-Lex. *Ειδικοί κανόνες για τον βιολογικό τρόπο παραγωγής, την επισήμανση και τον έλεγχο των προϊόντων*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3A4369553>

²⁹⁰ European Commission. *Nutrition and Health Claims*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: https://ec.europa.eu/food/safety/labelling_nutrition/claims/

²⁹¹ EUR-Lex. Document 32006R1924. *Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1924/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20 Δεκεμβρίου 2006, σχετικά με τους ισχυρισμούς διατροφής και υγείας που διατυπώνονται στα τρόφιμα*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32006R1924>

ώστε να επιλέγει έχοντας πλήρη επίγνωση των δεδομένων και να δημιουργήσει ίσους όρους ανταγωνισμού στη βιομηχανία τροφίμων²⁹².

IV. Ουσίες που προστίθενται στα τρόφιμα

Τα πρόσθετα τροφίμων, τα ένζυμα τροφίμων ή οι αρωματικές ύλες τροφίμων — συστατικά γνωστά και ως «βελτιωτικά τροφίμων» — είναι ουσίες που συνήθως δεν καταναλώνονται αυτούσιες και προστίθενται σκοπίμως στα τρόφιμα για να λειτουργήσουν με συγκεκριμένο τρόπο, όπως για παράδειγμα οι χρωστικές ουσίες, οι γλυκαντικές ουσίες ή τα συντηρητικά²⁹³. Μπορούν να χρησιμοποιηθούν και να πωληθούν μόνο τρόφιμα, των οποίων τα πρόσθετα έχουν εγκριθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση²⁹⁴. Οι διαδικασίες που απαιτούνται για την έγκριση των πρόσθετων, των ενζύμων και των αρωματικών υλών προκειμένου να διευκολύνεται η ελεύθερη κυκλοφορία των τροφίμων και να διασφαλίζεται η υγεία των καταναλωτών²⁹⁵ αποτελούν αντικείμενο ρύθμισης δύο Κανονισμών²⁹⁶. Ειδικότερα για τα ένζυμα²⁹⁷ και τις αρωματικές ύλες τροφίμων²⁹⁸, οι απαιτήσεις για την ασφαλή χρήση τους ρυθμίζονται

²⁹² EUR-Lex. *Ισχυρισμοί διατροφής και υγείας στα τρόφιμα*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3AI21306>

²⁹³ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο - Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση. *Η ασφάλεια ... ο.π.* European Commission. *Additives*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: https://ec.europa.eu/food/safety/food_improvement_agents/additives/

²⁹⁴ EUR-Lex. Document 32008R1333. *Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1333/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16ης Δεκεμβρίου 2008 που αφορά τα πρόσθετα τροφίμων (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32008R1333>

EUR-Lex. *Ασφαλή πρόσθετα τροφίμων*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3AAsa0003>

²⁹⁵ EUR-Lex. *Διαδικασία έγκρισης για τα πρόσθετα, τα ένζυμα και τις αρωματικές ύλες*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3AAsa0005>

²⁹⁶ EUR-Lex. Document 32008R1331. *Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1331/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16ης Δεκεμβρίου 2008 για τη θέσπιση ενιαίας διαδικασίας έγκρισης για τα πρόσθετα τροφίμων, τα ένζυμα τροφίμων και τις αρωματικές ύλες τροφίμων (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32008R1331>

EUR-Lex. Document 32019R1381. *Κανονισμός (ΕΕ) 2019/1381 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Ιουνίου 2019, για τη διαφάνεια και τη βιωσιμότητα της αξιολόγησης κινδύνου στην αλυσίδα τροφίμων στην ΕΕ και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 178/2002, (ΕΚ) αριθ. 1829/2003, (ΕΚ) αριθ. 1831/2003, (ΕΚ) αριθ. 2065/2003, (ΕΚ) αριθ. 1935/2004, (ΕΚ) αριθ. 1331/2008, (ΕΚ) αριθ. 1107/2009 (ΕΕ) 2015/2283 και της οδηγίας 2001/18/ΕΚ (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32019R1381>

²⁹⁷ Ένζυμο τροφίμων: το προϊόν που λαμβάνεται από φυτά, ζώα ή μικροοργανισμούς το οποίο μπορεί να προκαλέσει βιοχημική αντίδραση και χρησιμοποιείται στην παρασκευή, τη μεταποίηση, την προετοιμασία, την επεξεργασία, τη συσκευασία, τη μεταφορά ή αποθήκευση των τροφίμων. Βλ. αναλυτικά: EUR-Lex. *Χρήση ενζύμων στα τρόφιμα (εξαιρουμένων εκείνων που χρησιμοποιούνται στα πρόσθετα)*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3AAsa0004>

²⁹⁸ Αρωματικές ύλες: ουσίες που χρησιμοποιούνται ώστε να προσδώσουν ή να μεταβάλουν την οσμή ή/και τη γεύση των τροφίμων. Ενιαίοι κανόνες και τύποι της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) διασφαλίζουν ότι δεν ενέχουν κίνδυνο για την ανθρώπινη υγεία και μπορούν να χρησιμοποιούνται σε όλες τις χώρες της ΕΕ. Βλ. αναλυτικά: EUR-Lex. *Αρωματικές ύλες τροφίμων*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3AAsa0006>

European Commission. *Flavourings*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: https://ec.europa.eu/food/safety/food_improvement_agents/flavourings/

αναλυτικά από τους αντίστοιχους Κανονισμούς²⁹⁹, ενώ ειδικές ρυθμίσεις υπάρχουν και για τα αρτύματα καπνιστών τροφίμων³⁰⁰.

V. Υγεία των ζώων και των φυτών

Οι κανόνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης περιλαμβάνουν γενικές διατάξεις σχετικά με την εποπτεία, την κοινοποίηση και την αντιμετώπιση των μολυσματικών ασθενειών και των φορέων τους προκειμένου να διαφυλάσσεται η ασφάλεια της τροφικής αλυσίδας. Το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο για την οργάνωση των επίσημων ελέγχων έχει θεσπιστεί για να διασφαλίζεται η συμμόρφωση προς τη νομοθεσία περί τροφίμων και ζωοτροφών και προς τους κανόνες για την υγεία και την καλή διαβίωση των ζώων. Τον Μάιο του 2013, η Επιτροπή παρουσίασε μία νέα δέσμη νομοθετικών μέτρων, η οποία περιλαμβάνει προτάσεις σχετικά με την υγεία των ζώων και των φυτών, το φυτικό αναπαραγωγικό υλικό και τους επίσημους ελέγχους. Η δέσμη μέτρων παρέχει μία βασισμένη περισσότερο στον κίνδυνο προσέγγιση για την προστασία της υγείας των ζώων, η οποία έχει ως στόχο την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των επίσημων ελέγχων προκειμένου να αποφεύγονται στον μεγαλύτερο δυνατό βαθμό οι κρίσεις και οι απάτες στον τομέα των τροφίμων.

Η νέα ενωσιακή νομοθεσία για την υγεία των ζώων, που εγκρίθηκε τον Μάρτιο του 2016 και θα αρχίσει να εφαρμόζεται από τον Απρίλιο του 2021, επικεντρώνεται στην πρόληψη και την εξάλειψη ασθενειών των ζώων, καθορίζοντας επακριβώς τις ευθύνες και διασφαλίζοντας έγκαιρη διάγνωση και έλεγχο. Το νέο φυτοϋγειονομικό καθεστώς αποσκοπεί στην προστασία των καλλιεργειών, των φρούτων, των λαχανικών και των δασών από την εισβολή ή την εξάπλωση επιβλαβών για τα φυτά οργανισμών ή ασθενειών. Το μεγαλύτερο μέρος της τέθηκε σε εφαρμογή από τον Δεκέμβριο του

²⁹⁹ EUR-Lex. Document 32008R1334. *Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1334/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16ης Δεκεμβρίου 2008 για αρωματικές ύλες και ορισμένα συστατικά τροφίμων με αρωματικές ιδιότητες που χρησιμοποιούνται εντός και επί των τροφίμων και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1601/91 του Συμβουλίου, του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2232/96, του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 110/2008 και της οδηγίας 2000/13/ΕΚ (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32008R1334>

EUR-Lex. Document 32008R1332. *Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1332/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16ης Δεκεμβρίου 2008 για τα ένζυμα τροφίμων και την τροποποίηση της οδηγίας 83/417/ΕΟΚ του Συμβουλίου, του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1493/1999 του Συμβουλίου, της οδηγίας 2000/13/ΕΚ, της οδηγίας 2001/112/ΕΚ του Συμβουλίου και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 258/97 (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32008R1332>

³⁰⁰ EUR-Lex. Document 32003R2065. *Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2065/2003 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 10ης Νοεμβρίου 2003, για τα αρτύματα καπνιστών τροφίμων που χρησιμοποιούνται ή προορίζονται να χρησιμοποιηθούν μέσα ή πάνω στα τρόφιμα*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32003R2065>
EUR-Lex. *Αρτύματα καπνιστών τροφίμων — αξιολόγηση ασφάλειας*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3A4314871>

2019, ενώ το ίδιο χρονικό διάστημα ρυθμίστηκαν νομοθετικά τα ζητήματα που αφορούν την υγεία των φυτών και τα ζωικά υποπροϊόντα³⁰¹.

Σταχυολογώντας τη νομοθεσία για την υγεία των ζώων παρατηρείται ο ενωσιακός νομοθέτης έχει θεσπίσει κανόνες για:

- Την παρακολούθηση των ζωνοδόσων και των ζωνοσογόνων παραγόντων³⁰²
- Τη λειτουργία του συστήματος διαχείρισης πληροφοριών για τους επίσημους ελέγχους προκειμένου να διασφαλιστεί συμμόρφωση με τους κανόνες της αγροδιατροφικής αλυσίδας³⁰³
- Τους επίσημους ελέγχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην αγροδιατροφική αλυσίδα³⁰⁴
- Την προστασία της υγείας του ανθρώπου από τη σαλμονέλα και άλλους συγκεκριμένους τροφιμογενείς ζωνοσογόνους παράγοντες³⁰⁵
- Τις μεταδοτικές νόσους των ζώων³⁰⁶

³⁰¹ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο - Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση. *Η ασφάλεια ...* ο.π.

³⁰² EUR-Lex. Document 32003L0099. *Οδηγία 2003/99/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Νοεμβρίου 2003, για την παρακολούθηση των ζωνοδόσων και των ζωνοσογόνων παραγόντων, για την τροποποίηση της απόφασης 90/424/ΕΟΚ του Συμβουλίου και την κατάργηση της οδηγίας 92/117/ΕΟΚ του Συμβουλίου.* Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32003L0099>

EUR-Lex. *Παρακολούθηση των ζωνοδόσων και των ζωνοσογόνων παραγόντων.* Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3Af83004>

³⁰³ EUR-Lex. Document 32019R1715. *Εκτελεστικός κανονισμός (ΕΕ) 2019/1715 της Επιτροπής της 30ής Σεπτεμβρίου 2019 για τη θέσπιση κανόνων σχετικά με τη λειτουργία του συστήματος διαχείρισης πληροφοριών για τους επίσημους ελέγχους και των συστατικών μερών του συστήματος αυτού (κανονισμός IMSOC) (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ).* Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32019R1715>

EUR-Lex. *Σύστημα διαχείρισης πληροφοριών για τους επίσημους ελέγχους προκειμένου να διασφαλιστεί συμμόρφωση με τους κανόνες της αγροδιατροφικής αλυσίδας.* Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3A4434265>

³⁰⁴ EUR-Lex. Document 32017R0625. *Κανονισμός (ΕΕ) 2017/625 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαρτίου 2017, για τους επίσημους ελέγχους και τις άλλες επίσημες δραστηριότητες που διενεργούνται με σκοπό την εξασφάλιση της εφαρμογής της νομοθεσίας για τα τρόφιμα και τις ζωοτροφές και των κανόνων για την υγεία και την καλή μεταχείριση των ζώων, την υγεία των φυτών και τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα, για την τροποποίηση των κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 999/2001, (ΕΚ) αριθ. 396/2005, (ΕΚ) αριθ. 1069/2009, (ΕΚ) αριθ. 1107/2009, (ΕΕ) αριθ. 1151/2012, (ΕΕ) αριθ. 652/2014, (ΕΕ) 2016/429 και (ΕΕ) 2016/2031, των κανονισμών του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 1/2005 και (ΕΚ) αριθ. 1099/2009 και των οδηγιών του Συμβουλίου 98/58/ΕΚ, 1999/74/ΕΚ, 2007/43/ΕΚ, 2008/119/ΕΚ και 2008/120/ΕΚ και για την κατάργηση των κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 854/2004 και (ΕΚ) αριθ. 882/2004, των οδηγιών του Συμβουλίου 89/608/ΕΟΚ, 89/662/ΕΟΚ, 90/425/ΕΟΚ, 91/496/ΕΟΚ, 96/23/ΕΚ, 96/93/ΕΚ και 97/78/ΕΚ και της απόφασης 92/438/ΕΟΚ του Συμβουλίου (κανονισμός για τους επίσημους ελέγχους) Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ.* Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32017R0625>

EUR-Lex. *Επιβολή των κανόνων της ΕΕ για την αγροδιατροφική αλυσίδα.* Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3A4300993>

³⁰⁵ EUR-Lex. Document 32003R2160. *Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2160/2003 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Νοεμβρίου 2003, για τον έλεγχο της σαλμονέλας και άλλων συγκεκριμένων τροφιμογενών ζωνοσογόνων παραγόντων.* Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32003R2160>

EUR-Lex. *Έλεγχος της σαλμονέλας και άλλων ζωνοσογόνων παραγόντων.* Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3Af83005>

Ειδικότερα για τις ασθένειες των ζώων έχουν προβλεφθεί ειδικές ρυθμίσεις για: την αφρικανική πανώλη των ίππων³⁰⁷, την αφρικανική πανώλη των χοίρων³⁰⁸, τον αφθώδη πυρετό³⁰⁹, την ψευδοπανώλη των πτηνών³¹⁰, την γρίπη των πτηνών³¹¹, τον καταρροϊκό πυρετό των προβάτων³¹², την κλασσική πανώλη των χοίρων³¹³, μεταδοτικές

³⁰⁶ EUR-Lex. Document 32016R0429. Κανονισμός (ΕΕ) 2016/429 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Μαρτίου 2016, σχετικά με τις μεταδοτικές νόσους των ζώων και για την τροποποίηση και την κατάργηση ορισμένων πράξεων στον τομέα της υγείας των ζώων («νόμος για την υγεία των ζώων») (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ). Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32016R0429>

EUR-Lex. Ο νόμος της ΕΕ για την υγεία των ζώων. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legissum%3A3005_2

³⁰⁷ EUR-Lex. Document 31992L0035. Οδηγία 92/35/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 29ης Απριλίου 1992 για την θέσπιση των κανόνων ελέγχου και των μέτρων καταπολέμησης της πανώλης των ίππων. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A31992L0035>

EUR-Lex. Μέτρα καταπολέμησης της πανώλης των ίππων. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legissum%3A12019>

EUR-Lex. Έγγραφο 32009L0156. Οδηγία 2009/156/ΕΚ του Συμβουλίου, της 30ής Νοεμβρίου 2009, σχετικά με τους όρους υγειονομικού ελέγχου που διέπουν τη διακίνηση των ιπποειδών και τις εισαγωγές ιπποειδών προέλευσης τρίτων χωρών Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32009L0156>

EUR-Lex. Υγειονομικοί κανόνες για τη διακίνηση και το εμπόριο των ίππων. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legissum%3AAsa0021>

EUR-Lex. Έγγραφο 31982L0894. Οδηγία 82/894/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 21ης Δεκεμβρίου 1982 για την κοινοποίηση των ασθενειών των ζώων μέσα στην Κοινότητα. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A31982L0894>

EUR-Lex. Κοινοποίηση των ασθενειών των ζώων. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legissum%3A12024>

³⁰⁸ EUR-Lex. Έγγραφο 32002L0060. Οδηγία 2002/60/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 2002, για τη θέσπιση ειδικών διατάξεων για την καταπολέμηση της αφρικανικής πανώλης των χοίρων και την τροποποίηση της οδηγίας 92/119/ΕΟΚ όσον αφορά την πολιοεγκεφαλίτιδα του χοίρου και την αφρικανική πανώλη των χοίρων (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ). Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32002L0060>

EUR-Lex. Πρόληψη και έλεγχος της αφρικανικής πανώλης των χοίρων. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legissum%3Af83011>

³⁰⁹ EUR-Lex. Έγγραφο 32003L0085. Οδηγία 2003/85/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29 Σεπτεμβρίου 2003, σχετικά με τη θέσπιση κοινοτικών μέτρων για την καταπολέμηση του αφθώδους πυρετού, την κατάργηση της οδηγίας 85/511/ΕΟΚ και των αποφάσεων 89/531/ΕΟΚ και 91/665/ΕΟΚ και με την τροποποίηση της οδηγίας 92/46/ΕΟΚ (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ.). Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32003L0085>

EUR-Lex. Καταπολέμηση του αφθώδους πυρετού. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legissum%3Af83003>

³¹⁰ EUR-Lex. Έγγραφο 31992L0066. Οδηγία 92/66/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 14ης Ιουλίου 1992 για τη θέσπιση κοινοτικών μέτρων για την καταπολέμηση της ψευδοπανώλους των πτηνών. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A31992L0066>

EUR-Lex. Καταπολέμηση της ψευδοπανώλους των πτηνών. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legissum%3A12021>

³¹¹ EUR-Lex. Έγγραφο 32005L0094. Οδηγία 2005/94/ΕΚ του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 2005, σχετικά με κοινοτικά μέτρα για την καταπολέμηση της γρίπης των πτηνών και την κατάργηση της οδηγίας 92/40/ΕΟΚ. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32005L0094>

EUR-Lex. Γρίπη των πτηνών. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legissum%3A12025>

³¹² EUR-Lex. Έγγραφο 32000L0075. Οδηγία 2000/75/ΕΚ του Συμβουλίου της 20ής Νοεμβρίου 2000 για τη θέσπιση ειδικών διατάξεων σχετικών με μέτρα καταπολέμησης και εξάλειψης του καταρροϊκού πυρετού του προβάτου. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32000L0075>

EUR-Lex. Καταρροϊκός πυρετός του προβάτου. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legissum%3Af83006>

³¹³ EUR-Lex. Έγγραφο 32001L0089. Οδηγία 2001/89/ΕΚ του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2001, σχετικά με κοινοτικά μέτρα για την καταπολέμηση της κλασσικής πανώλους των χοίρων (Κείμενο που

σπογγώδεις εγκεφαλοπάθειες³¹⁴, τη φυσαλιδώδη νόσο των χοίρων³¹⁵, τη σαλμονέλα³¹⁶ κ.ά.

Στα βασικά ενδιαφέροντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η *καλή μεταχείριση των ζώων*. Εξού και ανέπτυξε συγκεκριμένη στρατηγική προκειμένου να εξασφαλίσει την καλή διαβίωση των ζώων κατά τα έτη 2012-2015³¹⁷. Η καλή μεταχείριση αφορά

- την κτηνοτροφία:
- τις μεταφορές:
- τη σφαγή:
- αλλά και άλλα ζητήματα (ζωολογικοί κήποι, εργαστηριακά ζώα):

VI. Νομοθεσία για τις ζωοτροφές και την επισήμανσή τους

Η πλήρωση των απαιτήσεων για την *υγιεινή των ζωοτροφών* καθορίζεται από σχετικό ευρωπαϊκό Κανονισμό³¹⁸, ο οποίος επιδιώκει να εξασφαλίσει ότι η ασφάλεια των ζωοτροφών είναι εγγυημένη σε όλα τα στάδια που μπορεί να επηρεάζουν την ασφάλεια των ζωοτροφών και των τροφίμων, προκειμένου να επιτευχθεί υψηλό επίπεδο προστασίας της υγείας του ανθρώπου, της υγείας των ζώων και του περιβάλλοντος³¹⁹. Η ανώτατη περιεκτικότητα για ανεπιθύμητες ουσίες και προϊόντα στις

παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ). Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32001L0089>

EUR-Lex. *Μέτρα για την καταπολέμηση της κλασικής πανώλους των χοίρων*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3A112075>

³¹⁴ EUR-Lex. Έγγραφο 32001R0999. *Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 999/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2001, για τη θέσπιση κανόνων πρόληψης, καταπολέμησης και εξάλειψης ορισμένων μεταδοτικών σπογγωδών εγκεφαλοπαθειών*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32001R0999>

EUR-Lex. *Μεταδοτικές σπογγώδεις εγκεφαλοπάθειες (ΜΣΕ)*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3Af83001>

³¹⁵ EUR-Lex. Έγγραφο 31992L0119. *Οδηγία 92/119/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 17ης Δεκεμβρίου 1992 για τη θέσπιση γενικών κοινοτικών μέτρων καταπολέμησης ορισμένων ασθενειών των ζώων καθώς και ειδικών μέτρων για τη φυσαλιδώδη νόσο των χοίρων*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A31992L0119>

EUR-Lex. *Αποτροπή της εξάπλωσης των ασθενειών των ζώων όπως της φυσαλιδώδους νόσου των χοίρων*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3A112023>

³¹⁶ EUR-Lex. Έγγραφο 32003R2160. *Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2160/2003 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Νοεμβρίου 2003, για τον έλεγχο της σαλμονέλας και άλλων συγκεκριμένων τροφιμογενών ζωνοσογόνων παραγόντων*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32003R2160>

EUR-Lex. *Έλεγχος της σαλμονέλας και άλλων ζωνοσογόνων παραγόντων*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3Af83005>

³¹⁷ EUR-Lex. *Στρατηγική της ΕΕ για την προστασία και την καλή διαβίωση των ζώων 2012-2015*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3A3004_1

³¹⁸ EUR-Lex. Έγγραφο 32005R0183. *Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 183/2005 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Ιανουαρίου 2005, περί καθορισμού των απαιτήσεων για την υγιεινή των ζωοτροφών (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32005R0183>

³¹⁹ EUR-Lex. *Υγιεινή των ζωοτροφών*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3Af81002>

ζωοτροφές που διατίθενται στην αγορά της ΕΕ προβλέπεται στην *Οδηγία 2002/32/ΕΚ*³²⁰ προκειμένου να περιοριστούν οι κίνδυνοι μόλυνσης των ζωοτροφών από τις ουσίες και τα προϊόντα που είναι τοξικά ή επηρεάζουν αρνητικά την παραγωγή³²¹.

Υφίσταται ειδικός Κανονισμός³²² για την πρόβλεψη τυποποιημένης διαδικασίας για τη χορήγηση άδειας κυκλοφορίας σε *πρόσθετες ύλες ζωοτροφών*³²³ και θεσπίζει κανόνες για την επισήμανση, τη διάθεση στην αγορά και τη χρήση τους³²⁴.

Όσον αφορά τις *φαρμακούχες ζωοτροφές*³²⁵ η παρασκευή, η διάθεση στην αγορά και η χρήση τους καθορίζεται από τον *Κανονισμό 2019/4*³²⁶, ο οποίος προωθεί την πιο συνετή και υπεύθυνη χρήση των αντιμικροβιακών για την καταπολέμηση της μικροβιακής αντοχής στα ζώα και την πρόληψη της εξάπλωσης βακτηρίων ανθεκτικών στα αντιβιοτικά μέσω της τροφικής αλυσίδας με σκοπό να εξασφαλίσει υψηλό επίπεδο προστασίας της δημόσιας υγείας και πρότυπα υψηλής ποιότητας και ασφάλειας για τις φαρμακούχες ζωοτροφές³²⁷. Ο εν λόγω Κανονισμός πρόκειται να τεθεί σε ισχύ από την 28^η Ιανουαρίου 2022, καταργώντας την *Οδηγία 90/167/ΕΟΚ*³²⁸. Ακόμη, ο *Κανονισμός*

³²⁰ EUR-Lex. Έγγραφο 32002L0032. *Οδηγία 2002/32/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Μαΐου 2002, σχετικά με τις ανεπιθύμητες ουσίες στις ζωοτροφές - Δήλωση του Συμβουλίου*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32002L0032>

³²¹ EUR-Lex. *Διασφάλιση της ασφαλούς διατροφής των ζώων*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3A112069>

³²² EUR-Lex. Έγγραφο 32003R1831. *Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1831/2003 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Σεπτεμβρίου 2003, για τις πρόσθετες ύλες που χρησιμοποιούνται στη διατροφή των ζώων (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32003R1831>

³²³ European Commission. *Feed Additives*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: https://ec.europa.eu/food/safety/animal-feed/feed-additives_en

³²⁴ EUR-Lex. *Χρήση πρόσθετων υλών στις ζωοτροφές*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3A112037d>

³²⁵ Φαρμακούχος ζωοτροφή: ζωοτροφή η οποία είναι έτοιμη για να χορηγηθεί απευθείας ως τροφή στα ζώα χωρίς περαιτέρω επεξεργασία και η οποία είναι μείγμα ενός ή περισσότερων κτηνιατρικών φαρμάκων και πρώτων υλών ζωοτροφών. Βλ. αναλυτικά: European Commission. *Veterinary Medicines and Medicated Feed*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: https://ec.europa.eu/food/animals/health/veterinary-medicines-and-medicated-feed_en

³²⁶ EUR-Lex. Έγγραφο 32019R0004. *Κανονισμός (ΕΕ) 2019/4 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 2018, σχετικά με την παρασκευή, τη διάθεση στην αγορά και τη χρήση φαρμακούχων ζωοτροφών, την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1831/2003 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και την κατάργηση της οδηγίας 90/167/ΕΟΚ του Συμβουλίου (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32019R0004>

³²⁷ EUR-Lex. *Φαρμακούχες ζωοτροφές — παρασκευή, διάθεση στην αγορά και χρήση*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3A4384446>

³²⁸ EUR-Lex. Έγγραφο 31990L0167. *Οδηγία 90/167/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 26ης Μαρτίου 1990 για τον καθορισμό των όρων παρασκευής, διάθεσης στην αγορά και χρήσης των φαρμακούχων ζωοτροφών στην Κοινότητα*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A31990L0167>

470/2009³²⁹ θεσπίζει κανόνες σχετικά με τα ανώτατα όρια καταλοίπων των φαρμακολογικά δραστικών ουσιών, όπως τα αντιβιοτικά, οι οποίες χρησιμοποιούνται σε κτηνιατρικά φάρμακα, όσον αφορά τα τρόφιμα ζωικής προέλευσης, συμπεριλαμβανομένων του κρέατος, του ψαριού, του γάλακτος, των αυγών και του μελιού, προκειμένου να διασφαλιστεί η ασφάλεια των τροφίμων³³⁰.

Τέλος, ειδικότερο ζήτημα αποτελούν οι μυκοτοξίνες στα σιτηρά, θέμα για το οποίο η Επιτροπή εξέδωσε Σύσταση³³¹ ενθαρρύνοντας τα κράτη μέλη και τις βιομηχανίες τροφίμων και ζωοτροφών να εποπτεύουν για την παρουσία τοξίνης T-2 και τοξίνης HT-2 στα σιτηρά και στα προϊόντα σιτηρών, και να διεξάγουν έρευνα όπου τα ευρήματα βρίσκονται πάνω από το ενδεικτικό επίπεδο σε περισσότερες από μία παρτίδες του ίδιου προϊόντος³³².

VII. Νέα τρόφιμα

Ως «νέο τρόφιμο» ορίζεται το τρόφιμο που δεν χρησιμοποιούταν ευρέως για ανθρώπινη κατανάλωση στην Ευρωπαϊκή Ένωση πριν από τις 15 Μαΐου 1997, κατά το διάστημα δηλαδή που τέθηκε σε ισχύ ο πρώτος σχετικός Κανονισμός. «Νέο τρόφιμο» ενδέχεται να είναι ένα τρόφιμο που αναπτύχθηκε πρόσφατα, καινοτόμο τρόφιμο, τρόφιμο που παρήχθη με τη χρήση νέων τεχνολογιών και διαδικασιών παραγωγής, καθώς επίσης και τρόφιμο το οποίο παραδοσιακά καταναλωνόταν εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης³³³. Πρόκειται για ένα ευρύ φάσμα προϊόντων, όπως τρόφιμα με νέα ή

³²⁹ EUR-Lex. Έγγραφο 32009R0470. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 470/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 6ης Μαΐου 2009, για θέσπιση κοινοτικών διαδικασιών για τον καθορισμό ορίων καταλοίπων των φαρμακολογικά δραστικών ουσιών στα τρόφιμα ζωικής προέλευσης, για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2377/90 του Συμβουλίου και τροποποίηση της οδηγίας 2001/82/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 726/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ). Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32009R0470>

³³⁰ EUR-Lex. Κατάλοιπα κτηνιατρικών φαρμακευτικών προϊόντων στα τρόφιμα ζωικής προέλευσης. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3A3Ami0026>

³³¹ EUR-Lex. Έγγραφο 32013H0165. 2013/165/ΕΕ: Σύσταση της Επιτροπής, της 27ης Μαρτίου 2013, για την παρουσία των τοξινών T-2 και HT-2 στα σιτηρά και τα προϊόντα σιτηρών Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32013H0165>

³³² Τοξίνες T-2 και HT-2: φυσικά απαντώμενες μούχλες του μύκητα του γένους *Fusarium*, που συναντώνται σε ορισμένους καρπούς, με τοξικές επιδράσεις στην υγεία των ανθρώπων και των ζώων. Οι μύκητες του γένους *Fusarium* είναι συνήθεις μύκητες που παράγουν τοξίνες και βρίσκονται συνήθως στα δημητριακά που καλλιεργούνται στις εύκρατες περιοχές της Ευρώπης, της Αμερικής και της Ασίας. Ενδεικτικό επίπεδο: αυτά δεν είναι τα επίπεδα ασφάλειας των ζωοτροφών ή των τροφίμων, ούτε αποτελούν ανώτατα όρια ή όρια τα οποία, σε περίπτωση υπέρβασης, προκαλούν τη λήψη μέτρων από τις αρχές επιβολής του νόμου για την επιβολή κυρώσεων. Σκοπός τους είναι να παρέχουν καθοδήγηση σχετικά με το πού να επικεντρωθούν οι έρευνες. Τα ενδεικτικά επίπεδα για τα διάφορα δημητριακά και προϊόντα δημητριακών παρατίθενται στο παράρτημα. Βλ. αναλυτικά: EUR-Lex. *Μυκοτοξίνες στα σιτηρά*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3A4301876>

³³³ European Commission. *Novel food*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: https://ec.europa.eu/food/safety/novel_food_en

σκοπίμως τροποποιημένη μοριακή δομή, τρόφιμα για τα οποία χρησιμοποιείται νέα διαδικασία παραγωγής τροφίμων (προϊόντα αρτοποιίας που υποβάλλονται σε επεξεργασία με υπεριώδη φωτισμό για την αύξηση της περιεκτικότητας σε βιταμίνη D) ή τα οποία παράγονται από μικροοργανισμούς, μύκητες ή φύκη (π.χ. χρήση του μικροφύκου *Schizochytrium* sp σε τρόφιμα όπως μπάρες δημητριακών, μαγειρικά λίπη κ.λπ. ως εναλλακτικής πηγής εικοσιδυαεξαενοϊκού οξέος)³³⁴. Ο σχετικός Κανονισμός θεσπίζει κανόνες για τη διάθεση νέων τροφίμων στην αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προκειμένου να παράσχει υψηλό επίπεδο προστασίας για την ανθρώπινη υγεία και τα συμφέροντα των καταναλωτών³³⁵.

VIII. Γενετικά Τροποποιημένοι Οργανισμοί (ΓΤΟ)

Ο ενωσιακός νομοθέτης ορίζει στην *Οδηγία 2001/18/ΕΚ* για τη σκόπιμη ελευθέρωση γενετικώς τροποποιημένων οργανισμών³³⁶ τους Γενετικά Τροποποιημένους Οργανισμούς ως οργανισμούς, εξαιρουμένων των ανθρώπινων όντων, των οποίων το γενετικό υλικό έχει τροποποιηθεί κατά τρόπο που δεν συμβαίνει φυσιολογικά με τη σύζευξη ή/και το φυσιολογικό ανασυνδυασμό (*Άρθρο 2*). Τα φυτά μπορούν, με τη σύγχρονη βιοτεχνολογία, να τροποποιηθούν, για παράδειγμα να γίνουν ανθεκτικά στις ασθένειες ή να αυξηθεί η απόδοσή τους. Κατ' εφαρμογή της αρχής της προφύλαξης, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει θεσπίσει ένα αυστηρό νομικό πλαίσιο για την καλλιέργεια ή την εμπορική διάθεση των Γενετικά Τροποποιημένων Οργανισμών που χρησιμοποιούνται σε τρόφιμα ή ζωοτροφές. Συγκεκριμένα, προτού διατεθεί στην αγορά ένας Γενετικά Τροποποιημένος Οργανισμός, η Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων (EFSA), σε συνεργασία με τους επιστημονικούς φορείς των κρατών μελών, διενεργεί επιστημονική εκτίμηση της επικινδυνότητας για να αποκλειστεί κάθε κίνδυνος για την υγεία των ανθρώπων ή των ζώων, ή ακόμη και κίνδυνος για το περιβάλλον. Η Επιτροπή, αφού λάβει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων, εκπονεί σχέδιο απόφασης για τη χορήγηση ή την άρνηση χορήγησης άδειας, το οποίο τίθεται σε ψηφοφορία με ειδική πλειοψηφία που διεξάγει μία επιτροπή εμπειρογνομόνων αποτελούμενη από εκπροσώπους των κρατών μελών. Σε

³³⁴ EUR-Lex. *Νέα τρόφιμα — κανόνες από το 2018*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3A09050103_1

³³⁵ EUR-Lex. Έγγραφο 32015R2283. *Κανονισμός (ΕΕ) 2015/2283 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2015, σχετικά με τα νέα τρόφιμα, την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1169/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 258/97 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1852/2001 της Επιτροπής (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32015R2283>

³³⁶ EUR-Lex. Έγγραφο 32001L0018. *Οδηγία 2001/18/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Μαρτίου 2001, για τη σκόπιμη ελευθέρωση γενετικώς τροποποιημένων οργανισμών στο περιβάλλον και την κατάργηση της οδηγίας 90/220/ΕΟΚ του Συμβουλίου - Δήλωση της Επιτροπής*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/ALL/?uri=CELEX%3A32001L0018>

περίπτωση που δεν διατυπωθεί γνώμη η τελική απόφαση εναπόκειται στην Επιτροπή³³⁷.

Θεμελιώδους σημασίας για τα ζητήματα των Γενετικώς Τροποποιημένων Οργανισμών στο ευρωπαϊκό δίκαιο ασφάλειας τροφίμων είναι οι εξής τρεις Κανονισμούς³³⁸: Ο *Κανονισμός 1829/2003 για τα γενετικώς τροποποιημένα τρόφιμα και ζωοτροφές* θεσπίζει κανόνες σχετικά με τον τρόπο έγκρισης και εποπτείας των Γενετικώς Τροποποιημένων Οργανισμών (ΓΤΟ) και τον τρόπο επισήμανσης των γενετικώς τροποποιημένων τροφίμων και ζωοτροφών προκειμένου να προστατεύσει τη ζωή και την υγεία των ανθρώπων, την υγεία και την καλή διαβίωση των ζώων, το περιβάλλον και τα συμφέροντα των καταναλωτών³³⁹. Οι λεπτομέρειες εφαρμογής του εν λόγω Κανονισμού όσον αφορά την αίτηση για έγκριση νέων γενετικώς τροποποιημένων τροφίμων και ζωοτροφών, την κοινοποίηση υφιστάμενων προϊόντων και την τυχαία ή τεχνικώς αναπόφευκτη παρουσία γενετικώς τροποποιημένου υλικού που έτυχε ευνοϊκής αξιολόγησης κινδύνου ρυθμίζονται από τον *Κανονισμό 641/2004*³⁴⁰. Με τον *Κανονισμό 1830/2003* εξασφαλίζεται η ιχνηλασιμότητα των τροφίμων και των ζωοτροφών που περιέχουν Γενετικώς Τροποποιημένους Οργανισμούς σε όλα τα στάδια της αλυσίδας παραγωγής και διανομής (βλ. αναλυτικά παραπάνω), ενώ ο *Κανονισμός 65/2004 της Επιτροπής για τους αποκλειστικούς αναγνωριστικούς κωδικούς για γενετικά τροποποιημένους οργανισμούς* καθιερώνει έναν αποκλειστικό αναγνωριστικό κωδικό³⁴¹, ειδικό για κάθε Γενετικά Τροποποιημένο Οργανισμό που

³³⁷ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο - Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση. *Η ασφάλεια ...* ο.π.

³³⁸ EUR-Lex. Έγγραφο 32004R0065. *Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 65/2004 της Επιτροπής, της 14ης Ιανουαρίου 2004, για την καθιέρωση συστήματος σχηματισμού και απόδοσης αποκλειστικών αναγνωριστικών κωδικών για τους γενετικά τροποποιημένους οργανισμούς*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32004R0065>

EUR-Lex. Έγγραφο 32003R1830. *Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1830/2003 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Σεπτεμβρίου 2003, σχετικά με την ιχνηλασιμότητα και την επισήμανση γενετικώς τροποποιημένων οργανισμών και την ιχνηλασιμότητα τροφίμων και ζωοτροφών που παράγονται από γενετικώς τροποποιημένους οργανισμούς, και για την τροποποίηση της οδηγίας 2001/18/ΕΚ*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32003R1830>

EUR-Lex. Έγγραφο 32003R1829. *Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1829/2003 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Σεπτεμβρίου 2003, για τα γενετικώς τροποποιημένα τρόφιμα και ζωοτροφές (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32003R1829>

³³⁹ EUR-Lex. *Γενετικώς τροποποιημένα τρόφιμα και ζωοτροφές*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3A121154>

³⁴⁰ EUR-Lex. Έγγραφο 02004R0641-20130628. *Ενοποιημένο κείμενο: Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 641/2004 της Επιτροπής της 6ης Απριλίου 2004 σχετικά με τις λεπτομέρειες εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1829/2003 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά την αίτηση για έγκριση νέων γενετικώς τροποποιημένων τροφίμων και ζωοτροφών, την κοινοποίηση υφιστάμενων προϊόντων και την τυχαία ή τεχνικώς αναπόφευκτη παρουσία γενετικώς τροποποιημένου υλικού που έτυχε ευνοϊκής αξιολόγησης κινδύνου (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A02004R0641-20130628>

³⁴¹ Αποκλειστικός αναγνωριστικός κωδικός: ειδικός εννιαψήφιος αλφαριθμητικός κωδικός μιας ΓΤΟ που καθιστά δυνατή την άμεση ταυτοποίησή του στην ετικέτα εντός προϊόντος. Βλ. αναλυτικά: EUR-Lex. *Γενετικά τροποποιημένοι οργανισμοί — αποκλειστικοί αναγνωριστικοί κωδικοί*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3A121120>

φθάνει στην αγορά. Πρόκειται για ένα σημαντικό στοιχείο σε σχέση με την ανιχνευσιμότητα³⁴² και την επισήμανση τροφίμων και ζωοτροφών που προέρχονται από Γενετικώς Τροποποιημένους Οργανισμούς, με στόχο τη βελτίωση της επιλογής των καταναλωτών και την παροχή μέτρων κατοχύρωσης της υγείας και του περιβάλλοντος. Το νομοθετικό σπλοστάσιο για τα ζητήματα των Γενετικώς Τροποποιημένων Οργανισμών ολοκληρώνεται από τον *Κανονισμό 1946/2003 για τις διασυνοριακές διακινήσεις γενετικώς τροποποιημένων οργανισμών*³⁴³, ο οποίος επιδιώκει να εφαρμόσει τα βασικά σημεία του Πρωτοκόλλου της Καρθαγένης³⁴⁴ για την πρόληψη των βιοτεχνολογικών κινδύνων και την *Οδηγία 2015/412*³⁴⁵ που παρέχει στα κράτη μέλη το δικαίωμα να περιορίζουν ή να απαγορεύουν την καλλιέργεια φυτών που περιέχουν Γενετικά Τροποποιημένους Οργανισμούς (ΓΤΟ) στην επικράτειά τους, ακόμη και αν αυτό επιτρέπεται σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης.

³⁴² Ανιχνευσιμότητα: η δυνατότητα ανίχνευσης ΓΤΟ και προϊόντων που παράγονται από ΓΤΟ, καθ' όλα τα στάδια των αλυσίδων παραγωγής και διανομής, διευκολύνοντας την επακριβή επισήμανση. Βλ. αναλυτικά: European Commission. *Traceability and labelling* ... ο.π.

³⁴³ EUR-Lex. Έγγραφο 32003R1946. *Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1946/2003 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Ιουλίου 2003, για τις διασυνοριακές διακινήσεις γενετικώς τροποποιημένων οργανισμών (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32003R1946>

EUR-Lex. Έγγραφο 32003R1946. *Εξαγωγές γενετικώς τροποποιημένων οργανισμών σε τρίτες χώρες*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/LSU/?uri=CELEX:32003R1946>

³⁴⁴ Convention on Biological Diversity. *The Cartagena Protocol on Biosafety*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://bch.cbd.int/protocol>

³⁴⁵ EUR-Lex. Έγγραφο 32015L0412. *Οδηγία (ΕΕ) 2015/412 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαρτίου 2015, για την τροποποίηση της οδηγίας 2001/18/ΕΚ όσον αφορά τη δυνατότητα που παρέχεται στα κράτη μέλη να περιορίζουν ή να απαγορεύουν την καλλιέργεια γενετικά τροποποιημένων οργανισμών (ΓΤΟ) στην επικράτειά τους Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32015L0412>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ: Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων (EFSA)

I. Σκοπός – Λειτουργία

Η Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων (European Food Safety Authority – EFSA – ΕΑΑΦ) αποτελεί έναν οργανισμό, ο οποίος ιδρύθηκε το 2002 από την Ευρωπαϊκή Ένωση με σκοπό να υπηρετεί ανεξάρτητα τους ενωσιακούς νομοθετικούς και εκτελεστικούς θεσμούς και τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα πολυάριθμα διατροφικά σκάνδαλα στα τέλη της δεκαετίας του 1990 αποτελέσαν πηγή επιστημονικών πληροφοριών αναφορικά με τους κινδύνους που μπορούν να ανακύψουν στην τροφική αλυσίδα, γεγονός που οδήγησε εν τέλει στον Κανονισμό 178/2002 (βλ. παραπάνω) και την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων (ΚΕΦΑΛΑΙΟ III – Κανονισμός 178/2002), η οποία επωμίστηκε την ευθύνη για τον τομέα αυτό, παράλληλα με το καθήκον επικοινωνίας των επιστημονικών ευρημάτων της με το ευρύ κοινό³⁴⁶. Ο Κανονισμός προέβλεπε πως η λειτουργία της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων θα διέπονταν από *Ανεξαρτησία (Άρθρο 37), Διαφάνεια (Άρθρο 38), Εμπιστευτικότητα (Άρθρο 39), Επικοινωνία (Άρθρα 40, 41 και 42)*.

Πιο, συγκεκριμένα, η Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων παρέχει ανεξάρτητες επιστημονικές γνωμοδοτήσεις σχετικά με υπάρχοντες και ενδεχόμενους κινδύνους στα τρόφιμα. Οι γνωμοδοτήσεις προστατεύουν το καταναλωτικό κοινό και αφορούν τους εξής τομείς: ασφάλεια των τροφίμων και των ζωοτροφών, διατροφή, υγεία και καλή μεταχείριση των ζώων, φυτοπροστασία, υγεία των φυτών³⁴⁷.

Αναλυτικά, το έργο της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων περιλαμβάνει:

- συλλογή επιστημονικών δεδομένων και απόκτηση εμπειρογνωσίας
- παροχή επιστημονικών συμβουλών επί ζητημάτων ασφάλειας τροφίμων
- δημοσιοποίηση του επιστημονικού της έργου στο ευρύ κοινό
- συνεργασία με τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, διεθνείς φορείς και κάθε άλλο ενδιαφερόμενο μέρος

³⁴⁶ European Food Safety Authority. *About EFSA*. Ανακτήθηκε 18 Φεβρουαρίου 2021 από: <https://www.efsa.europa.eu/en/aboutefsa>

³⁴⁷ Ευρωπαϊκή Ένωση. *Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων (EFSA)*. Ανακτήθηκε 18 Φεβρουαρίου 2021 από: https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/efsa_el

- τόνωση της εμπιστοσύνης στο σύστημα ασφάλειας τροφίμων της Ευρωπαϊκής Ένωσης³⁴⁸

Το επιστημονικό έργο της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων εκτελείται από την οικεία επιστημονική επιτροπή, η οποία ακολουθεί την εξής διαδικασία³⁴⁹:

[Βήμα 1. Παραλαβή Αιτήματος] Καταρχάς, λαμβάνει ένα αίτημα για παροχή επιστημονικής συμβουλής από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ή εθνικό όργανο που δραστηριοποιείται στο χώρο της ασφάλειας τροφίμων. Εναλλακτικά, η έναρξη της επιστημονικής διαδικασίας μπορεί να ξεκινήσει και με πρωτοβουλία της ίδιας της Αρχής. Τα αιτήματα που λαμβάνει η Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων καλούνται «εντολές» (mandates) και ανατίθενται σε μια ή περισσότερες Μονάδες Ειδικών Επιστημόνων (Panels of Scientific Experts) ή στην Επιστημονική Επιτροπή (Scientific Committee), ανάλογα με την επιστημονική εξειδίκευση που απαιτείται. Οι Μονάδες που εκτελούν επιστημονικό ρόλο διακρίνονται ανάλογα με το ερευνητικό τους αντικείμενο:

- Μονάδα γενετικά τροποποιημένων οργανισμών (Panel on Genetically Modified Organisms): παρέχει ανεξάρτητες επιστημονικές συμβουλές αναφορικά με την ασφάλεια των Γενετικά Τροποποιημένων Οργανισμών (genetically modified organisms – GMOs), όπως τα φυτά, τα ζώα, τους μικροοργανισμούς και τα γενετικά τροποποιημένα τρόφιμα και (ζωο)τροφές
- Μονάδα επί της υγείας των φυτών (Panel on Plant Health): παρέχει ανεξάρτητες επιστημονικές συμβουλές αναφορικά με τη βλαπτικότητα των παρασίτων στα φυτά, στα φυτικά προϊόντα και στη βιοποικιλότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Μονάδα εξετάζει και αξιολογεί τους εν λόγω κινδύνους στα πλαίσια της ασφάλειας και της προστασίας της διατροφικής αλυσίδας.
- Μονάδα επί των προϊόντων προστασίας φυτών και των καταλοίπων τους (Panel on Plant Protection Products and their Residues): παρέχει επιστημονικές συμβουλές αναφορικά με την αξιολόγηση των κινδύνων των φυτοφαρμάκων. Το έργο της περιλαμβάνει την εξέταση των κινδύνων για τους χειριστές, τους εργαζόμενους, τους καταναλωτές και το περιβάλλον. Η Μονάδα εκδίδει έγγραφα καθοδήγησης αναφορικά με τους κινδύνους αυτούς.

³⁴⁸ Ευρωπαϊκή Ένωση. *Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια ...* ο.π.

³⁴⁹ European Food Safety Authority. *EFSA's Scientific Process: A step-by-step guide*. Ανακτήθηκε 18 Φεβρουαρίου 2021 από: <https://www.efsa.europa.eu/en/interactive-pages/scientificprocess/ScientificProcess#assessment-wrapper>

- Μονάδα επί των προσθέτων και των προϊόντων ή των ουσιών που χρησιμοποιούνται στις ζωοτροφές (Panel on Additives and Products or Substances used in Animal Feed): παρέχει ανεξάρτητες επιστημονικές συμβουλές αναφορικά με την ασφάλεια και/ή την αποτελεσματικότητα των προσθέτων και των προϊόντων ή των ουσιών που χρησιμοποιούνται στις ζωοτροφές. Η Μονάδα αξιολογεί την ασφάλεια και/ή την αποτελεσματικότητα για συγκεκριμένα είδη, για τους χρήστες, τους καταναλωτές των προϊόντων ζωικής προέλευσης και το περιβάλλον. Ακόμη, εξετάζει την αποτελεσματικότητα βιολογικών ή χημικών προϊόντων/ουσιών που πρόκειται να χρησιμοποιηθούν στις ζωοτροφές.
- Μονάδα για την υγεία και την καλομεταχείριση των ζώων (Panel on Animal Health and Welfare): παρέχει επιστημονικές συμβουλές αναφορικά με όλες τις εκφάνσεις των ζωικών ασθενειών και της ζωικής καλομεταχείρισης. Εργάζονται, κυρίως, πάνω στα ζωικά προϊόντα, συμπεριλαμβανομένων και των προϊόντων αλιείας.
- Μονάδα βιολογικών κινδύνων (Panel on biological hazards): ασχολείται με τους βιολογικούς κινδύνους σε σχέση με την ασφάλεια των τροφίμων και τις ασθένειες που συνδέονται με τα τρόφιμα, όπως οι ζωνοόσοι που οφείλονται σε τρόφιμα (ζωικές ασθένειες που μεταδίδονται στον άνθρωπο), μεταδιδόμενες σπογγοειδείς εγκεφαλοπάθειες (BSE/TSEs), η μικροβιολογία τροφίμων και ζητήματα που αφορούν τη διαχείριση αποβλήτων.
- Μονάδα προσμείξεων της τροφικής αλυσίδας (Panel on contaminants in the food chain): παρέχει ανεξάρτητες επιστημονικές συμβουλές αναφορικά με τις προσμείξεις της τροφικής αλυσίδας και των ανεπιθύμητων ουσιών, όπως φυσικές τοξικές ουσίες, μυκοτοξίνες και κατάλοιπα μη εγκεκριμένων ουσιών που δεν ανήκουν στη δικαιοδοσία άλλων επιτροπών.
- Μονάδα επί των διαιτητικών προϊόντων, της διατροφής και των αλλεργιών (Panel on dietetic products, nutrition and allergies): ασχολείται με ερωτήματα σχετικά με τα διαιτητικά προϊόντα, τη διατροφή και τις διατροφικές αλλεργίες (πχ. Νέα συστατικά τροφίμων). Η Μονάδα αξιολογεί αν οι ισχυρισμοί επί πιθανών διατροφών και υγιεινών πλεονεκτημάτων τροφίμων βασίζονται σε επιστημονικές αποδείξεις. Στις συγκεκριμένες επιστημονικές αξιολογήσεις βασίζεται η διαχείριση κινδύνου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την παροχή πιστοποιήσεων.
- Μονάδα προσθέτων και προσθέτων υλών τροφίμων (Panel on food additives and nutrient sources added to food): ασχολείται με ερωτήματα αναφορικά με την ασφάλεια των προσθέτων, πρόσθετων υλών που χρησιμοποιούνται στα

τρόφιμα (πχ. Βιταμίνες, μέταλλα) και άλλες ουσίες που προστίθενται στο φαγητό, εξαιρουμένων των αρτυματικών υλών και των ενζύμων.

- Μονάδα υλικών που έρχονται σε επαφή με τα τρόφιμα, ενζύμων, αρτυματικών υλών και βοηθητικών μέσων επεξεργασίας (Panel on food contact materials, enzymes, flavourings and processing aids): ασχολείται με ερωτήματα αναφορικά με την ασφαλή χρήση των υλικών που έρχονται σε επαφή με τα τρόφιμα, με τα ένζυμα, με τις αρτυματικές ύλες και τα βοηθητικά μέσα επεξεργασίας, αλλά και με ερωτήματα που σχετίζονται με την ασφάλεια των διαδικασιών, όπως η ακτινοβόληση τροφίμων ή η ανακύκλωση του πλαστικού που χρησιμοποιείται σε συσκευασίες τροφίμων.

Η *Επιστημονική Επιτροπή* υποστηρίζει το έργο των Μονάδων της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων επί επιστημονικών ζητημάτων οριζόντιας φύσεως και παρέχει στρατηγική συμβουλευτική στον Γενικό Διευθυντή της Αρχής. Είναι επίσης υπεύθυνη για το γενικό συντονισμό που εξασφαλίζει τη συνοχή των επιστημονικών συμβουλών των Μονάδων, ενώ εναρμονίζει τις μεθόδους αξιολόγησης κινδύνων στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

[Βήμα 2. Αξιολόγηση] Στη συνέχεια, η Μονάδα ή η Επιστημονική Επιτροπή είτε δημιουργεί μια Ομάδα Εργασίας (working group), η οποία αναλαμβάνει την αξιολόγηση του κίνδυνου είτε αναθέτει το έργο σε ήδη υπάρχουσα Ομάδα Εργασίας. Η Ομάδα Εργασίας των ειδικών προβαίνει σε αναλυτικό επιστημονικό έργο συγκεντρώνοντας επιστημονικές αποδείξεις, δεδομένα, πραγματογνωμοσύνες, βιβλιογραφία, προκειμένου να υποβάλλει ένα προσχέδιο γνώμης (draft opinion) στη Μονάδα προς συζήτηση ή/και υιοθέτηση. Η Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων συχνά θέτει τα προσχέδια σε δημόσια διαβούλευση και η Επιστημονική Επιτροπή ή η Μονάδα, αφού εξετάσουν την ανατροφοδότηση που έλαβαν, παίρνουν την τελική απόφαση.

[Βήμα 3. Υιοθέτηση] Τέλος, η Επιστημονική Επιτροπή ή η Μονάδα υιοθετεί τη γνώμη (opinion) κατά ομοφωνία, ενώ τυχόν μειοψηφούσες γνώμες καταγράφονται. Η Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων αποστέλλει την τελική γνώμη στα όργανα που είχαν υποβάλλει, αρχικά, αίτημα, τα οποία αξιοποιούν τα επιστημονικά δεδομένα προς επίρρωση των πολιτικών και των νομοθετικών αποφάσεων τους επί της ασφάλειας τροφίμων και (ζωο)τροφών. Η γνώμη δημοσιεύεται στο επιστημονικό περιοδικό «EFSA Journal»³⁵⁰. Με αυτό τον τρόπο η Ευρωπαϊκή Αρχή για την

³⁵⁰ European Food Safety Authority. *EFSA Journal*. Ανακτήθηκε 18 Φεβρουαρίου 2021 από: <https://www.efsa.europa.eu/publications>

Ασφάλεια των Τροφίμων συμβάλλει στην προστασία των καταναλωτών από επισφαλές τρόφιμα.

II. Δομή – Διοίκηση

Η Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων διοικείται από ένα *διοικητικό συμβούλιο (Management Board)*. Το Συμβούλιο:

- Εξασφαλίζει πως η Αρχή λειτουργεί επαρκώς και αποτελεσματικά, φέρνει εις πέρας την αποστολή της, όπως αυτή προσδιορίζεται στον ιδρυτικό Κανονισμό και εκπληρώνει τις προσδοκίες ενωσιακών και εθνικών θεσμών, των ενδιαφερομένων και του καταναλωτικού κοινού
- Αποτελείται από δεκαπέντε (15) μέλη με μεγάλο γνωστικό εύρος αναφορικά με την τροφική αλυσίδα, τα οποία δεν αντιπροσωπεύουν κάποιο θεσμό, οργανισμό ή τομέα. Τέσσερα (4) μέλη προέρχονται από οργανισμούς που εκπροσωπούν συμφέροντα καταναλωτών, ενώ τα ενδιαφέροντα των υπολοίπων αφορούν την τροφική αλυσίδα. Επίσης, εκπροσωπείται η Ευρωπαϊκή Επιτροπή
- Τα μέλη διορίζονται από το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης –ύστερα από διαβούλευση του Ευρωκοινοβουλίου- η οποία επιλέγει από μια σύντομη λίστα που διαμορφώνεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ύστερα από ανοιχτό κάλεσμα για εκδήλωση ενδιαφέροντος
- Λαμβάνει αποφάσεις βάσει της πλειοψηφίας των ψήφων των μελών του

Τα βασικά καθήκοντα του Συμβουλίου είναι τα εξής:

- Να καθορίζει αφενός τον προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων και αφετέρου τα προγράμματα εργασίας και να επιβλέπει την εκτέλεσή τους
- Να διορίζει τον Γενικό Διευθυντή και τα μέλη της Επιστημονικής Επιτροπής και των Μονάδων
- Να εξασφαλίζει ότι οι προτεραιότητες της Αρχής ευθυγραμμίζονται με την αποστολή της
- Να εξασφαλίζει την κατάλληλη οικονομική διαχείριση και τη διαφάνεια³⁵¹

Ο *Εκτελεστικός Διευθυντής (Executive Director)* είναι αρμόδιος για τη λειτουργία και τη στελέχωση της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων, ενώ εκπονεί το ετήσιο πρόγραμμα εργασιών από κοινού με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το

³⁵¹ European Food Safety Authority. *Governance*. Ανακτήθηκε 18 Φεβρουαρίου 2021 από: <https://www.efsa.europa.eu/en/about/governance>

Ευρωκοινοβούλιο και τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης³⁵². Ο Εκτελεστικός Διευθυντής διορίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο και δύναται να απομακρυνθεί με απόφαση της πλειοψηφίας³⁵³. ο εν ενεργεία Εκτελεστικός Διευθυντής είναι ο Bernhard Url, ο οποίος διορίστηκε τον Ιούνιο του 2014³⁵⁴.

Το Συμβουλευτικό Φόρουμ (*Advisory Forum*) συμβουλεύει τον Εκτελεστικό Διευθυντή, ιδίως, κατά την κατάρτιση της πρότασης του προγράμματος εργασίας³⁵⁵. Αποτελείται από εκπροσώπους εθνικών φορέων κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της Ισλανδίας, της Νορβηγίας και της Ελβετίας³⁵⁶, οι οποίοι είναι αρμόδιοι για την αξιολόγηση της επικινδυνότητας στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αν και οι αρμοδιότητες ενδέχεται να διαφέρουν από χώρα σε χώρα. Μέσω του Φόρουμ τα μέλη αφενός συμβουλεύουν την Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων αναφορικά με επιστημονικά ζητήματα, τα προγράμματα εργασίας, τις προτεραιότητες και αφετέρου ταυτοποιούν τους επείγοντες κινδύνους το γρηγορότερο δυνατόν. Τα Μέλη στοχεύουν να μοιραστούν επιστημονικές πληροφορίες, να συγκεντρώσουν πόρους και να συνεργαστούν με την Αρχή επί του προγράμματος εργασιών. Ειδικότερα, τα Μέλη στοχεύουν:

- Στην ανταλλαγή επιστημονικών δεδομένων
- Στο συντονισμό των ενεργειών επικοινωνίας και των μηνυμάτων αναφορικά με τους κινδύνους
- Στην αντιμετώπιση προβληματικών ζητημάτων και διαφορετικών απόψεων
- Στον συντονισμό των εργασιών και στην αποφυγή αλληλοεπικαλύψεων³⁵⁷

Η στήριξη που παρέχουν τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε επιστημονικό επίπεδο είναι ιδιαίτερα κρίσιμη για την κανονική λειτουργία του συστήματος της ασφάλειας τροφίμων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι εθνικές αρχές ασφάλειας τροφίμων παρέχουν στρατηγικής σημασίας συμβουλές επί επιστημονικών ζητημάτων και αποτελούν τη σημαντικότερη εισφορά ειδικών στην Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων. Τα εθνικά σώματα παρέχουν ζωτικής σημασίας δεδομένα, τα οποία αξιοποιούνται από την Αρχή στις αξιολογήσεις της, ενώ αρμόδιοι οργανισμοί των κρατών μελών διεξάγουν σημαντικά επιστημονικά πονήματα των επιτροπών της

³⁵² Ευρωπαϊκή Ένωση. *Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια ...* ο.π.

³⁵³ European Food Safety Authority. *Governance ...* ο.π.

³⁵⁴ European Food Safety Authority. *Executive Director*. Ανακτήθηκε 18 Φεβρουαρίου 2021 από: <https://www.efsa.europa.eu/en/people/ed>

³⁵⁵ Ευρωπαϊκή Ένωση. *Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια ...* ο.π.

³⁵⁶ European Food Safety Authority. *Advisory Forum members and observers*. Ανακτήθηκε 18 Φεβρουαρίου 2021 από: <https://www.efsa.europa.eu/en/people/afmembers>

³⁵⁷ European Food Safety Authority. *EU Member States*. Ανακτήθηκε 18 Φεβρουαρίου 2021 από: <https://www.efsa.europa.eu/en/partnersnetworks/eumembers>

Αρχής. Ειδικοί στο χώρο των υπηρεσιών πληροφοριών και επικοινωνίας από όλες τις χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης εργάζονται με την Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων προκειμένου να διαδώσουν τα αποτελέσματα των αξιολογήσεων της Αρχής, να προάγουν τη δέσμευση και να προσελκύσουν ειδικούς. Τέτοιου είδους δίκτυα είναι πολύ σημαντικά κατά τη διάρκεια διατροφικής έκτακτης ανάγκης³⁵⁸. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, εθνικού φορέα που δραστηριοποιείται επί της ασφάλειας τροφίμων είναι ο Ενιαίος Φορέας Ελέγχου Τροφίμων (ΕΦΕΤ)³⁵⁹, ο οποίος αποτελεί νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, το οποίο συστάθηκε με τον νόμο Ν. 2741/ΦΕΚ 199/28-09-1999 και τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργικού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

Η Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων συνεργάζεται, επίσης, με άλλους οργανισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οποίοι δραστηριοποιούνται στους τομείς της υγείας, της ασφάλειας των ανθρώπων, των ζώων και του περιβάλλοντος:

- *Ευρωπαϊκός Οργανισμός Φαρμάκων (European Medicines Agency - EMA)*³⁶⁰: προστατεύει και προάγει την υγεία των ανθρώπων και των ζώων αξιολογώντας και ελέγχοντας φάρμακα εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου³⁶¹.
- *Ευρωπαϊκός Οργανισμός Χημικών Προϊόντων (European Chemicals Agency - ECHA)*³⁶²: εργάζεται για την ασφαλή χρήση χημικών προϊόντων, εφαρμόζει την πρωτοποριακή νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα χημικά προϊόντα, προς όφελος της ανθρώπινης υγείας, του περιβάλλοντος, της καινοτομίας και της ανταγωνιστικότητας στην Ευρώπη³⁶³.
- *Ευρωπαϊκό Κέντρο Πρόληψης και Ελέγχου Νόσων (European Centre for Disease Prevention and Control - ECDC)*³⁶⁴: ενισχύει την άμυνα της Ευρωπαϊκής Ένωσης έναντι των λοιμωδών νόσων³⁶⁵.

³⁵⁸ European Food Safety Authority. *EU Member States ...* ο.π.

³⁵⁹ Για περισσότερες πληροφορίες: Εθνικός Φορέας Ελέγχου Τροφίμων (ΕΦΕΤ). Ανακτήθηκε 18 Φεβρουαρίου 2021 από: <https://www.efet.gr/index.php/el/>

³⁶⁰ Για περισσότερες πληροφορίες: European Medicines Agency (EMA). Ανακτήθηκε 18 Φεβρουαρίου 2021 από: <https://www.ema.europa.eu/en>

³⁶¹ Ευρωπαϊκή Ένωση. *Ευρωπαϊκός Οργανισμός Φαρμάκων (EMA)*. Ανακτήθηκε 18 Φεβρουαρίου 2021 από: https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/ema_el#%CF%83%CF%8D%CE%BD%CF%84%CE%BF%CE%BC%CE%B7-%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%BF%CF%85%CF%83%CE%AF%CE%B1%CF%83%CE%B7

³⁶² Για περισσότερες πληροφορίες: European Chemicals Agency (ECHA). Ανακτήθηκε 18 Φεβρουαρίου 2021 από: <https://echa.europa.eu/el/home/>

³⁶³ Ευρωπαϊκή Ένωση. *Ευρωπαϊκός Οργανισμός Χημικών Προϊόντων (ECHA)*. Ανακτήθηκε 18 Φεβρουαρίου 2021 από: https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/echa_el

³⁶⁴ Για περισσότερες πληροφορίες: European Center for Disease Prevention and Control (ECDC). Ανακτήθηκε 18 Φεβρουαρίου 2021 από: <https://www.ecdc.europa.eu/en>

- *Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος (European Environment Agency-EEA)*³⁶⁶: αποστολή του οργανισμού είναι να παρέχει αξιόπιστες και ανεξάρτητες πληροφορίες για το περιβάλλον, ενώ λειτουργεί ως κύρια πηγή πληροφοριών για όσους συμμετέχουν στην εκπόνηση, έγκριση, εφαρμογή και αξιολόγηση της περιβαλλοντικής πολιτικής, αλλά και για το ευρύ κοινό³⁶⁷.

³⁶⁵ Ευρωπαϊκή Ένωση. *Ευρωπαϊκό Κέντρο Πρόληψης και Ελέγχου Νόσων (ECDC)*. Ανακτήθηκε 18 Φεβρουαρίου 2021 από: https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/ecdc_el

³⁶⁶ Για περισσότερες πληροφορίες: European Environment Agency (EEA). Ανακτήθηκε 18 Φεβρουαρίου 2021 από: <https://www.eea.europa.eu/>

³⁶⁷ Ευρωπαϊκή Ένωση. *Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος (ΕΟΠ)*. Ανακτήθηκε 18 Φεβρουαρίου 2021 από: https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/eea_el

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ανακεφαλαιώνοντας, ο ενωσιακός νομοθέτης συνειδητοποιώντας τη σημασία της διατροφής σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο, ήδη από την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης φρόντισε να διαμορφώσει ένα νομοθετικό πλαίσιο που θα εξασφαλίζει την ασφάλεια των τροφίμων. Κατά τα πρώτα χρόνια ύπαρξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης η διακίνηση των τροφίμων, ως προϊόντων διευκολυνόταν από τη δημιουργία της κοινής/εσωτερικής αγοράς, ενώ σταδιακά διαμορφωνόταν ένα ολοένα και περισσότερο αναλυτικό και προστατευτικό νομοθετικό πλαίσιο για τον τομέα των τροφίμων. Οι διατροφικές κρίσεις που έλαβαν χώρα στη δύση του 20^{ου} αιώνα φαίνεται να έπληξαν τα θεμέλια της εμπιστοσύνης των ευρωπαίων πολιτικών απέναντι στη βιομηχανία τροφίμων και στους θεσμούς που ήταν επιφορτισμένοι με τον έλεγχο της λειτουργίας της. Κατέστη, έτσι, αδήριτη ανάγκη για μια εκ θεμελίων αναδιάρθρωση της νομοθεσίας και της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα ζητήματα ασφάλειας τροφίμων. Θεμέλιος λίθος της ενωσιακής νομοθεσίας για τα τρόφιμα υπήρξε ο Κανονισμός - Πλαίσιο 178/2002, ο οποίος καθορίζει τις γενικές απαιτήσεις για την ασφάλεια των τροφίμων σε κάθε στάδιο της παραγωγής, ενώ σε περίπτωση που ένα τρόφιμο κριθεί ως «μη ασφαλές» δεν επιτρέπεται η διάθεση του στην αγορά. Το νέο νομοθετικό πλαίσιο για τα τρόφιμα συμπληρώνει η –λεγόμενη- «Δέσμη κανόνων για την υγιεινή». Πλέον, αντικείμενο λεπτομερειακής ρύθμισης της ενωσιακής νομοθεσίας για την ασφάλεια τροφίμων είναι κάθε ζήτημα που άπτεται της διαδικασίας παραγωγής τροφίμων: Μόλυνση τροφίμων, επισήμανση τροφίμων, ουσίες που προστίθενται στα τρόφιμα, υγεία ζώων – φυτών, ζωοτροφές, νέα τρόφιμα, γενετικά τροποποιημένοι οργανισμοί. Αρμόδια για την εφαρμογή της εν λόγω νομοθεσίας είναι η Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων.

Η συνθετότητα και η ποικιλομορφία των ζητημάτων που άπτονται της ασφάλειας τροφίμων συνεπάγονται την ανάγκη για αναζήτηση των ακριβέστερων, ταχύτερων και επιστημονικά τεκμηριωμένων λύσεων. Τα 70 χρόνια ενωσιακής νομοθεσίας για τα ζητήματα ασφάλειας τροφίμων και η συγκριτική μελέτη τους αναδεικνύει την αλματώδη εξέλιξη που έχει διαγραφεί την τελευταία εικοσαετία στον κλάδο αυτό του δικαίου. Είναι σαφές πως πλέον το νομοθετικό στερέωμα πληροί τις προδιαγραφές για να ανταπεξέλθει στις αυξημένες ανάγκες της βιομηχανίας τροφίμων, ενώ υπάρχει η εμπειρία από τους αρμόδιους θεσμούς για τη διαχείριση τυχόν διατροφικών κρίσεων. Για αυτό το λόγο αδήριτη είναι η ανάγκη για ορθή εφαρμογή του σχετικού νομοθετικού πλαισίου και η επαγρύπνηση των αρμόδιων αρχών για τυχόν παρεκκλίσεις από αυτή.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

- Αργυρός, Γ. (2015). *Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Εσωτερικής Αγοράς: Οι Θεμελιώδεις Οικονομικές Ελευθερίες*. Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Διαθέσιμο στο: <http://hdl.handle.net/11419/4169>
- Δημητροπούλου, Ε., Μπαμπάτσικου, Φ. (2007, Σεπτέμβριος). Ευρωπαϊκό και Εθνικό Νομοθετικό Πλαίσιο Υγιεινής και Ασφάλειας Τροφίμων. *Το Βήμα του Ασκληπιού*.
- Καΐτατζή, Φ. (2011, Ιανουάριος). Κρύβουν τις μετρήσεις για τις διοξίνες. *ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ*. Ανακτήθηκε 17 Φεβρουαρίου 2021 από: <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=241554>
- Μπιτσικά, Π., Τσώλη, Θ. (2008, Νοέμβριος). Επιστρέφει ο εφιάλτης της διοξίνης. *ΤΟ ΒΗΜΑ*. Ανακτήθηκε 17 Φεβρουαρίου 2021 από: <https://www.tovima.gr/2008/11/24/archive/epistrefei-o-efialtis-tis-dioksinis/>
- Πέζαρος, Π. Δ. *Η Κοινή Αγροτική Πολιτική: Εξέλιξη και Προοπτικές*. Δημοσιεύτηκε στην Τριμηνιαία Πολιτική & Οικονομική Επιθεώρηση «Διεθνής και Ευρωπαϊκή Πολιτική», εκδ. ΠΑΠΑΖΗΣΗΣ, τ. 21-22, σελ. 182-198. Ανακτήθηκε 28 Ιανουαρίου 2021 από: http://www.minagric.gr/greek/agro_pol/Works/CAP_Evolution&Perspectives_March2011_GR.pdf
- Ραμαντάνης, Σπ. Β. (2006, Ιούνιος 2-3). *Η νέα «δέσμη για την υγιεινή» των τροφίμων: Υποχρεώσεις των Υπευθύνων Επιχειρήσεων Κρέατος και του Επίσημου Κτηνιάτρου*. [Παρουσίαση σε Συνέδριο]. 1^ο Πανελλήνιο Συνέδριο της Διεπιστημονικής Εταιρείας Διασφάλισης της Υγιεινής των Τροφίμων, Θεσσαλονίκη.
- Σαχπεκίδου, Ε. Ρ. (2013). *Ευρωπαϊκό Δίκαιο*. (Β' Έκδοση). Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Τάκης, Α. Γ. (2007, Δεκέμβριος). *Η ασφάλεια των τροφίμων στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο*. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

- Abels, G., Kobusch, A. (2010, Ιούνιος 17-19). *Regulation of Food Safety in the EU: Changing Patterns of Multi-Level Governance* [Conference presentation]. Conference of the ECPR Standing Group on Regulatory Governance, University College Dublin.
- Al-Sulaiman, A. A., Ismail, H. M. (1996, Απρίλιος). Creutzfeldt-Jakob disease: A case report and review of the literature. *Annals of Saudi medicine*.

- Andriukaitis, V. (Φεβρουάριος, 2019). European Commission column: Health at a Glance: zoom on the status of health in Europe. *European Public Health News*. doi: 10.1093/eurpub/cky271
- Anyshchenko, A., & Yarnold, J. (2020, Νοέμβριος). From ‘mad cow’ crisis to synthetic biology: challenges to EU regulation of GMOs beyond the European context. *International Environmental Agreements: Politics, Law and Economics*. doi: 10.1007/s10784-020-09516-1
- Birt, C. A. (2016, Μάρτιος). Food and Agriculture Policy in Europe. *AIMS Public Health*. doi: 10.3934/publichealth.2016.1.131
- Boer, A. (2019, Νοέμβριος). Scientific assessments in European food law: Making it future-proof. *Regulatory Toxicology and Pharmacology*. doi: 10.1016/j.yrtph.2019.104437.
- Borawski, P., Beldycka-Borawska, A., Zuchowski, I., Dunn, J. W. (2018, Μάιος 9-11). *The Economic Situation of the Food Industry in EU Countries* [Conference Presentation]. 19th International Scientific Conference "Economic Science for Rural Development 2018". doi: 10.22616/ESRD.2018.139.
- Comodo, N., Bonaccorsi, G., (2007, Μάρτιος). The new EU regulations for food safety. *Italian Journal of Public Health*. doi: 10.2427/5895.
- Dwinger, R. H., Golden, T. E., Hatakka, M. and Daelman, W. (2007). The “Hygiene Package” – A New Approach to Food Society. *International Society for Animal Hygiene*.
- Fischer, B. C., Rotter, S., Schubert, J., Marx-Stoelting, P., Solecki, R. (2020, Ιούλιος). Recommendations for international harmonisation, implementation and further development of suitable scientific approaches regarding the assessment of mixture effects. *Food and Chemical Toxicology*. doi: 10.1016/j.fct.2020.111388.
- Fouilleux, E. (2004, Μάρτιος). CAP Reforms and Multilateral Trade Negotiations: Another View on Discourse Efficiency. *West European Politics*. doi: 10.1080/0140238042000214892
- Genkin, A., Mikheev, A. (2020, Μάιος). Influence of coronavirus crisis on food industry economy. *Foods and Raw Materials*. doi: 10.21603/2308-4057-2020-2-204-215
- Giray, H., Özkan, Z. (2012, Σεπτέμβριος). European Union food safety policies and lessons / homework for Turkey. *Journal of Food, Agriculture & Environment*.

- Knowles, T., Moody, R., McEachern, M. G. (2007, Ιανουάριος). European food scares and their impact on EU food policy. *British Food Journal*. doi: 10.1108/00070700710718507
- Lodorfos, G., Konstantopoulou, A., Kostopoulos, I., Essien, E. E. (2018, Μάιος). Food and Drink Industry in Europe and Sustainability Issues: Insights from the Food & Drink Industry. doi: 10.1108/978-1-78754-038-520180006.
- MacMaoláin, C. (2015, Δεκέμβριος). History and Development of Food Law. Στο C. MacMaoláin, *Food Law: European, Domestic and International Frameworks*. (pp. 1-16).
- Marcotrigiano, V., Lanzilotti, C., Rondinone, D., De Giglio, O., Caggiano, G., Diella, Orsi, G. B., Montagna, M. T., Napoli, C. (2018). Food labelling: Regulations and Public Health implications. *Annali di Igiene : Medicina Preventiva e di Comunita*, σσ. 220-228. doi: 10.7416/ai.2018.2213
- McEvoy, J. D. G. (2016, Μάιος). Emerging food safety issues: An EU perspective. *Drug Testing and Analysis*. doi: 10.1002/dta.2015
- Messer, E., Cohen, M. J. (2006, Μάιος). *Conflict, Food Insecurity, and Globalization* [FCND Discussion Paper 206]. International Food Policy Research Institute.
- Millstone, E., Van Zwanenberg, P. (2002, Δεκέμβριος). The Evolution of Food Safety Policy-making Institutions in the UK, EU and Codex Alimentarius. *Social Policy & Administration*. doi: 10.1111/1467-9515.t01-1-00306
- Mylona, K., Maragkoudakis, P., Bock, A., Wollgast, J., Caldeira, S., Ulberth, F. (2016). *Delivering on EU Food Safety and Nutrition in 2050 - Future challenges and policy preparedness*. European Commission Joint Research Center. Ανακτήθηκε 12 Ιανουαρίου 2021 από: <https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/eur-scientific-and-technical-research-reports/delivering-eu-food-safety-and-nutrition-2050-future-challenges-and-policy-preparedness>
- Nestle, M., & Wilson, T. (2012). Food industry and political influences on American nutrition. Στο NJ. Temple, T. Wilson, & DR. Jacobs (Eds.), *Nutritional health: Strategies for disease prevention* (3 ed., pp. 477-490). Humana Press.
- Puhac Bogadi, N., Banović, M., Babić, I. (2016, Μάρτιος). Food defence system in food industry: perspective of the EU countries. *Journal für Verbraucherschutz und Lebensmittelsicherheit*. doi: 10.1007/s00003-016-1022-8
- Rørdam, M. O. (2013). *EU Law on Food Naming: The Prohibition Against Misleading Names in an Internal Market Context*. Copenhagen Business School.

- Ugland, T., Veggeland, F. (2006, Σεπτέμβριος). Experiments in Food Safety Policy Integration in the European Union. *JCMS Journal of Common Market Studies*, σσ. 607-24. doi: 10.1111/j.1468-5965.2006.00637.x
- Van der Meulen, B. M. J. (2013, Απρίλιος). The Structure of European Food Law. *Laws*. doi: 10.3390/laws2020069
- Van der Meulen, B. M. J. (2015, Νοέμβριος). Is current EU food safety law geared up for fighting food fraud? *Journal für Verbraucherschutz und Lebensmittelsicherheit*. doi: 10.1007/s00003-015-0992-2
- Vos, E., (2000, Ιανουάριος). EU Food Safety Regulation in the Aftermath of the BSE Crisis. *Journal of Consumer Policy*. doi: 10.1023/A:1007123502914.
- Walls, H. L., Cornelsen, L., Lock, K., & Smith, R. D. (2016, Ιανουάριος). How much priority is given to nutrition and health in the EU Common Agricultural Policy? *Food Policy*. doi: 10.1016/j.foodpol.2015.12.008
- Ward, P., Coveney, J., Henderson, J. (2010). Editorial: A sociology of food and eating: Why now? *Journal of Sociology*. doi: 10.1177/1440783310384448

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ

Εθνικός Φορέας Ελέγχου Τροφίμων (ΕΦΕΤ). Ανακτήθηκε 18 Φεβρουαρίου 2021 από:

<https://www.efet.gr/index.php/el/>

Ευρωπαϊκή Ένωση. *Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων (EFSA)*.

Ανακτήθηκε 18 Φεβρουαρίου 2021 από: https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/efsa_el

Ευρωπαϊκή Ένωση. *Ευρωπαϊκό Κέντρο Πρόληψης και Ελέγχου Νόσων (ECDC)*.

Ανακτήθηκε 18 Φεβρουαρίου 2021 από: https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/ecdc_el

Ευρωπαϊκή Ένωση. *Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος (ΕΟΠ)*. Ανακτήθηκε 18

Φεβρουαρίου 2021 από: https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/eea_el

Ευρωπαϊκή Ένωση. *Ευρωπαϊκός Οργανισμός Φαρμάκων (EMA)*. Ανακτήθηκε 18

Φεβρουαρίου 2021 από: https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/ema_el#%CF%83%CF%8D%CE%BD%CF%84%CE%BF%CE%BC%CE%B7-

[%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%BF%CF%85%CF%83%CE%AF%CE%B1%CF%83%CE%B7](#)

Ευρωπαϊκή Ένωση. *Ευρωπαϊκός Οργανισμός Χημικών Προϊόντων (ECHA)*. Ανακτήθηκε 18 Φεβρουαρίου 2021 από: https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/echa_el

Ευρωπαϊκή Ένωση. *Συνθήκη του Άμστερνταμ*. Ανακτήθηκε 17 Φεβρουαρίου 2021 από: https://europa.eu/european-union/sites/europa.eu/files/docs/body/treaty_of_amsterdam_el.pdf

Ευρωπαϊκή Επιτροπή. *Η κοινή γεωργική πολιτική με μια ματιά*. Ανακτήθηκε 28 Ιανουαρίου 2021 από: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/cap-glance_el

Ευρωπαϊκή Επιτροπή. *Με ποιο τρόπο συμβάλλει το Γραφείο Τροφίμων και Κτηνιατρικών Θεμάτων στην επίτευξη αυτού στόχου;* Ανακτήθηκε 17 Φεβρουαρίου 2021 από: http://ec.europa.eu/food/fvo/how_el.htm

Ευρωπαϊκή Επιτροπή. *Πράσινη Βίβλος της ευρωπαϊκής νομοθεσίας στον τομέα των τροφίμων*. Ανακτήθηκε 17 Φεβρουαρίου 2021 από: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/IP_97_370

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο - Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση. *Η ασφάλεια των τροφίμων* [Fact sheet]. Ανακτήθηκε 12 Ιανουαρίου 2021 από: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/51/food-safety>

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο - Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση. *Οι Αρχικές Συνθήκες* [Fact sheet]. Ανακτήθηκε 28 Ιανουαρίου 2021 από: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/1/the-first-treaties>

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο - Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση. *Οι εξελίξεις μέχρι την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη* [Fact sheet]. Ανακτήθηκε 15 Φεβρουαρίου 2021 από: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/2/%CE%BF%CE%B9-%CE%B5%CE%BE%CE%B5%CE%BB%CE%B9%CE%BE%CE%B5%CE%B9%CF%82-%CE%BC%CE%B5%CF%87%CF%81%CE%B9-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B5%CE%BD%CE%B9%CE%B1%CE%B9%CE%B1-%CE%B5%CF%85%CF%81%CF%89%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%BA%CE%B7-%CF%80%CF%81%CE%B1%CE%BE%CE%B7>

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο – Το Κοινοβούλιο. *Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ)/Συνθήκη του Μάαστριχτ*. Ανακτήθηκε 16 Φεβρουαρίου 2021 από:

<https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/el/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/maastricht-treaty>

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο – Το Κοινοβούλιο. *Συνθήκη Ευρατόμ*. Ανακτήθηκε 28 Ιανουαρίου 2021 από: <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/el/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/euratom-treaty>

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο – Το Κοινοβούλιο. *Συνθήκη του Άμστερνταμ*. Ανακτήθηκε 17 Φεβρουαρίου 2021 από: <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/el/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/treaty-of-amsterdam>

Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι. Ανακτήθηκε 28 Ιανουαρίου 2021 από:
[http://www.mcit.gov.cy/mcit/sit/sit.nsf/B438AF1CA59BE251C225817F00428620/\\$file/B.A3.1.201%20\(GR-pdf\)%20Parartima%20I%20Synth.E.E%2014-12-04.pdf](http://www.mcit.gov.cy/mcit/sit/sit.nsf/B438AF1CA59BE251C225817F00428620/$file/B.A3.1.201%20(GR-pdf)%20Parartima%20I%20Synth.E.E%2014-12-04.pdf)

Το Εθνικό Σύστημα Ποιοτικού Ελέγχου των Τροφίμων. Ανακτήθηκε 28 Ιανουαρίου 2021 από: https://www.ekdd.gr/ekdda/files/ergasies_esdd/12/2/301.pdf

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΕΣ

BBC on this day. (2005, Φεβρουάριος). 1997: *Dolly the sheep is cloned*. Ανακτήθηκε 17 Φεβρουαρίου 2021 από:
http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/february/22/newsid_4245000/4245877.stm

Convention on Biological Diversity. *The Cartagena Protocol on Biosafety*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: <https://bch.cbd.int/protocol>

DG Health and Food Safety. (2020). *Health and food audits and analysis programme 2021*. Ανακτήθηκε 12 Ιανουαρίου 2021 από:
https://ec.europa.eu/food/audits_analysis/audit_programmes_en

European Center for Disease Prevention and Control (ECDC). Ανακτήθηκε 18 Φεβρουαρίου 2021 από: <https://www.ecdc.europa.eu/en>

European Commission. *Additives*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από:
https://ec.europa.eu/food/safety/food_improvement_agents/additives/

European Commission. *Competitiveness of the European food industry*. Ανακτήθηκε 24 Ιανουαρίου 2021 από: https://ec.europa.eu/growth/sectors/food/competitiveness_en

European Commission. *Competitiveness studies*. Ανακτήθηκε 24 Ιανουαρίου 2021 από:
https://ec.europa.eu/growth/sectors/food/competitiveness/studies_en

European Commission. *Contaminants*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από:
https://ec.europa.eu/food/safety/chemical_safety/contaminants/

European Commission. *Environment: Ecolabel*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από:
<https://ec.europa.eu/environment/ecolabel/>

European Commission. *Feed Additives*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από:
https://ec.europa.eu/food/safety/animal-feed/feed-additives_en

European Commission. *Flavourings*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από:
https://ec.europa.eu/food/safety/food_improvement_agents/flavourings/

European Commission. *Food and drink industry*. Ανακτήθηκε 12 Ιανουαρίου 2021 από:
https://ec.europa.eu/growth/sectors/food_en

European Commission. *Food Contact Materials*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από:
https://ec.europa.eu/food/safety/chemical_safety/food_contact_materials_en

European Commission. *Food for infants and young children*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από:
https://ec.europa.eu/food/safety/labelling_nutrition/special_groups_food/children_en

European Commission. *Food for special medical purposes*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από:
https://ec.europa.eu/food/safety/labelling_nutrition/special_groups_food/medical_en

European Commission. *Foods for specific groups*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από:
https://ec.europa.eu/food/safety/labelling_nutrition/special_groups_food/

European Commission. *Food information to consumers - legislation*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από:
https://ec.europa.eu/food/safety/labelling_nutrition/labelling_legislation/

European Commission. *Food Irradiation*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από:
https://ec.europa.eu/food/safety/biosafety/irradiation_en

European Commission. *Food supplements*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από:
https://ec.europa.eu/food/safety/labelling_nutrition/supplements/

European Commission. *Forum for a better functioning food supply chain*. Ανακτήθηκε 24 Ιανουαρίου 2021 από:
https://ec.europa.eu/growth/sectors/food/competitiveness/supply-chain-forum_en

European Commission. *Hormones in Meat*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από:
https://ec.europa.eu/food/safety/chemical_safety/meat_hormones_en

- European Commission. *Mercury*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από:
https://ec.europa.eu/environment/chemicals/mercury/index_en.htm
- European Commission. *Natural Mineral Waters and Spring Water*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από: https://ec.europa.eu/food/safety/labelling_nutrition/mineral_waters/
- European Commission. *Novel food*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από:
https://ec.europa.eu/food/safety/novel_food_en
- European Commission. *Nutrition and Health Claims*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από:
https://ec.europa.eu/food/safety/labelling_nutrition/claims/
- European Commission. (2016). *REPORT FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL on unfair business-to-business trading practices in the food supply chain*. ECSIP Consortium. Ανακτήθηκε 24 Ιανουαρίου 2021 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0032&from=EN>
- European Commission. (2016). *The competitive position of the European food and drink industry*. ECSIP Consortium. Ανακτήθηκε 24 Ιανουαρίου 2021 από:
https://ec.europa.eu/growth/content/study-competitive-position-european-food-and-drink-industry-0_en
- European Commission. *The European Food Prices Monitoring Tool*. Ανακτήθηκε 24 Ιανουαρίου 2021 από:
https://ec.europa.eu/growth/sectors/food/competitiveness/prices-monitoring_en
- European Commission. *Traceability and labelling*. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου 2021 από:
https://ec.europa.eu/food/plant/gmo/traceability_labelling/
- European Commission. *Veterinary Medicines and Medicated Feed*. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από: https://ec.europa.eu/food/animals/health/veterinary-medicines-and-medicated-feed_en
- European Commission. *What are processed agricultural products?* Ανακτήθηκε 24 Ιανουαρίου 2021 από: https://ec.europa.eu/growth/sectors/food/processed-agricultural-products/definition_el
- European Chemicals Agency (ECHA). Ανακτήθηκε 18 Φεβρουαρίου 2021 από:
<https://echa.europa.eu/el/home/>
- European Environment Agency (EEA). Ανακτήθηκε 18 Φεβρουαρίου 2021 από:
<https://www.eea.europa.eu/>

- European Food Safety Authority. *About EFSA*. Ανακτήθηκε 18 Φεβρουαρίου 2021 από: <https://www.efsa.europa.eu/en/aboutefsa>
- European Food Safety Authority. *Advisory Forum members and observers*. Ανακτήθηκε 18 Φεβρουαρίου 2021 από: <https://www.efsa.europa.eu/en/people/afmembers>
- European Food Safety Authority. *EFSA Journal*. Ανακτήθηκε 18 Φεβρουαρίου 2021 από: <https://www.efsa.europa.eu/publications>
- European Food Safety Authority. *EFSA's Scientific Process: A step-by-step guide*. Ανακτήθηκε 18 Φεβρουαρίου 2021 από: <https://www.efsa.europa.eu/en/interactive-pages/scientificprocess/ScientificProcess#assessment-wrapper>
- European Food Safety Authority. *EU Member States*. Ανακτήθηκε 18 Φεβρουαρίου 2021 από: <https://www.efsa.europa.eu/en/partnersnetworks/eumembers>
- European Food Safety Authority. *Executive Director*. Ανακτήθηκε 18 Φεβρουαρίου 2021 από: <https://www.efsa.europa.eu/en/people/ed>
- European Food Safety Authority. *Governance*. Ανακτήθηκε 18 Φεβρουαρίου 2021 από: <https://www.efsa.europa.eu/en/about/governance>
- European Medicines Agency (EMA). Ανακτήθηκε 18 Φεβρουαρίου 2021 από: <https://www.ema.europa.eu/en>
- FoodDrinkEurope. (2016). *A Competitive EU Food and Drink Industry for Growth and Jobs: Ambitions for 2025 Priorities and policy recommendations*. Ανακτήθηκε 24 Ιανουαρίου 2021 από: https://www.fooddrinkeurope.eu/uploads/publications_documents/Competitive_food_in_dustry_growth_jobs_report.pdf
- FoodDrinkEurope. (2019). *Data & Trends: EU Food & Drink Industry*. Ανακτήθηκε 24 Ιανουαρίου 2021 από: <https://www.fooddrinkeurope.eu/publication/data-trends-of-the-european-food-and-drink-industry-2019/>
- International Atomic Energy Agency. *International Nuclear and Radiological Event Scale (INES)*. Ανακτήθηκε 16 Φεβρουαρίου 2021 από: <https://www.iaea.org/resources/databases/international-nuclear-and-radiological-event-scale>
- iPES Food. *Towards a Common Food Policy for the European Union: The Policy Reform and Realignment that is Required to Build Sustainable Food Systems in Europe*. Ανακτήθηκε 28 Ιανουαρίου 2021 από: http://www.ipes-food.org/_img/upload/files/CFP_FullReport.pdf

Publications Office of the European Union. *Από το αγρόκτημα στο τραπέζι: Ασφαλή τρόφιμα για τους ευρωπαίους καταναλωτές*. Ανακτήθηκε 17 Φεβρουαρίου 2021 από: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/ab50e3a2-ff03-4b1c-a389-a789e915f900/language-el/format-PDFX>

The Center for Food Security & Public Health. (2016, Αύγουστος). *Bovine Spongiform Encephalopathy: Mad Cow Disease, BSE*. Ανακτήθηκε 17 Φεβρουαρίου 2021 από: https://www.cfsph.iastate.edu/Factsheets/pdfs/bovine_spongiform_encephalopathy.pdf

United States Department of Agriculture: Animal and Plant Health Inspection Service. *Bovine Spongiform Encephalopathy: An Overview*. (Program Aid No. 1705).

World Health Organization (2006). *Health Effects of the Chernobyl Accident and Special Health Care Programmes*. Ανακτήθηκε 16 Φεβρουαρίου 2021 από: https://www.who.int/ionizing_radiation/chernobyl/who_chernobyl_report_2006.pdf

ΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Case C – 39/03. *Commission v Artegaodan and Others*. Ανακτήθηκε 12 Απριλίου 2021 από: <https://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?jsessionid=65DA2A57D14025D952AFF44B06BD4973?text=&docid=48534&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=5149765>

Case C – 40/02. *Margareta Scherndl v Bezirkshauptmannschaft Korneuburg*. Ανακτήθηκε 12 Απριλίου 2021 από: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=48359&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=5157235>

Case C-44/94. *The Queen v Minister of Agriculture, Fisheries and Food, ex parte National Federation of Fishermen's Organisations and others and Federation of Highlands and Islands Fishermen and others*. Ανακτήθηκε 18 Φεβρουαρίου 2021 από: <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=99585&pageIndex=0&doclang=EL&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2037836>

Case C-62/88. *Hellenic Republic v Council of the European Communities*. Ανακτήθηκε 16 Φεβρουαρίου 2021 από: <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?jsessionid=7981160649DF7167F246CE97CD1A3D94?text=&docid=95878&pageIndex=0&doclang=en&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=11990207>

Case C – 123/00. *Christina Bellamy and English Shop Wholesale SA*. Ανακτήθηκε 12

Απριλίου 2021 από:

<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=45958&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=5157434>

Case C – 211/03. *HLH Warenvertriebs GmbH and Orthica v Bundesrepublik*

Deutschland. Ανακτήθηκε 12 Απριλίου 2021 από:

<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=58348&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=5155709>

Case – 239/02. *Douwe Egberts NV v Westrom Pharma NV and Christophe Souranis*.

Ανακτήθηκε 12 Απριλίου 2021 από:

<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=49405&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=5156380>

Case 276/01. *Joachim Steffensen*. Ανακτήθηκε 12 Απριλίου 2021 από:

<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=48205&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=5157007>

Case C-280/93. *Federal Republic of Germany v Council of the European Union*.

Ανακτήθηκε 18 Φεβρουαρίου 2021 από:

<http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf;jsessionid=5AEDB6B0607340069F07127788B71E42?text=&docid=99101&pageIndex=0&doclang=el&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2037535>

Case C – 286/02. *Bellio F.lli Srl v Prefettura di Treviso*. Ανακτήθηκε 12 Απριλίου 2021

από:

<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=49064&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=5156442>

Case C-300/89. *Προτάσεις του Γενικού Εισαγγελέα Giuseppe Tesaurο*. Ανακτήθηκε 15

Φεβρουαρίου 2021 από:

<http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf;jsessionid=EA7F0C43A79C36D118581227F8DCBE55?text=&docid=96972&pageIndex=0&doclang=el&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1140082>

Case C – 315/05. *Lidl Italia Srl v Comune di Arcole (VR)*. Ανακτήθηκε 12 Απριλίου 2021

από:

<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=65423&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=5154558>

Case C-331/88. *The Queen v Ministry of Agriculture, Fisheries and Food, ex parte FEDESA and Others*. Ανακτήθηκε 18 Φεβρουαρίου 2021 από:

[http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=96352&pageIndex=0&doclang=EL
&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2036225](http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=96352&pageIndex=0&doclang=EL&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2036225)

Case C – 504/04. *Agrarproduktion Staebelow GmbH v Landrat des Landkreises Bad Doberan*. Ανακτήθηκε 12 Απριλίου 2021 από:

[https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=57312&pageIndex=0
&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=5149994](https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=57312&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=5149994)